

העולם הזה

בשביל מי קיימת הקרן הקיימת ?

עיסקהות פרטיות ביאדמת הכל"אום

יוסף נחמני

גואל את עצמו

מס' 1007 כ"ח שבט תשי"ז 30.1.1957
עונה 20 המחיר 400 פ"ר

רחוב גליקסון 8, תל-אביב, טלפון 26785.
ת.ד. 136. מען למברקים: "עולמפרסט".
המוציא לאור: העולם הזה בע"מ.
דפוס משה שהם בע"מ, ת"א. טל. 62239.
ההפצה: דוד טופר ובניו, תל-אביב.
המערכת איננה אחראית לתוכן המודעות.

העורך הראשי:
אורי אבנרי

ראש המערכת:
שלום כהן

עורכי-משנה:
רוב איתן, אורי סלע

עורך תבנית:
אהרון צור

עורך כתיבה:
סילבי קשת

כתב בכיר:
אלי תבור

חברי המערכת:
צ'לם המערכת: אריה קרו

העתון הנקרא ביותר במדינה

21.6.21

מבחינה עיתונאית, היה בדידנו "סקופ". יכולנו לפרסם אותו. ויתרנו עליו ושמרנו את כל הפרשה בסוד. איהו עתון? הכובש את יצרו.

היו ימים כשגויירוק כולה עמדה בסימן מלחמת-איתנים שני עתונים גדולים, ש' נשבעו להשמיד איש את רעהו. האחד היה סייך ליוסף פוליצר הגדול, השני להיליאם רנדולף הירסט.

שני העתונים נהגו לנגוב זה מזה את ידיעות באופן חופשי. אם היה לאחד מהם סקופ, היה השני מעתיק אותו בלי היסוס. תוך שינוי הנוסח, ומפרסם אותו כעבור שעותיים, במהירות הבאה, כאילו היה זה סקופ שלו. בלי לציין את המקור.

באחד הימים החליט הירסט לדפוק את יריבו. באותה שעה טערה בקובה המלחה בין ארצות-הברית לבין ספרד. הירסט פירסם ידיעה מרעושה כי הנג'רל הספרדי המהולל א. מיבונג תועדי נשבה. כעבור שעה קלה הופיע העתון הירש, כשעל עמודו הראשון מתנוצצת כותרת-ענק שבישרה את אותו ה' מאורע.

בתרועת-נצחון פירסם הירסט, למחרת היום, מאמר ראשי. נסתבר כי כל הענין לא היה ולא נברא. שם הנג'רל הדמיוני לא היה אלא קיצור הפסוק: "אנו גונבים ידיעות". העתון הירש נפל בפח.

נוכרתי בפרשה זו בשבוע שעבר. ביום השלישי בערב נפוצו ברחובות תל-אביב גלי יונות העולם הזה שנשאר על שערם את תמונתו של חיים שמחון, ושהכילו את סיפור הגדול. שעה קלה לפני כן נעלם שמחון עצמו מדירתו החיפאית, בידועו שעם הופעת הגיליון יסתערו עליו כל עתונאי ישראל.

על כן, שום עתונאי לא ראה את שמחון. אף כי שוחרר כבר שבועיים לפני כן, לא שם שום עתון את לבו לכך. אך עם הופעת הגיליון של העולם הזה הבינו כי הפסידו סקופ. מה עשו?

ידיעות אחרונות עשה את אשר היה עושה כל עתונאי הגון ואחראי: הוא פירסם את עיקר סיפורו של העולם הזה, תוך ציון כי "בשיחה עם כתב העולם הזה אמר שמחון כי..."

מערב לא היה מסוגל להודות באונן רב בות קוראיו כי שבועון הקדים אותו בידיעה כה חשובה. הוא פשוט העתיק את הפרטים של העולם הזה כמות שהם, בידיעה גדולה, כאילו גילה זו עתה את אמריקה. הוסיף כמה מלים סתמיות של עורך-הדין של שמחון (עמו התקשר כנראה בטלפון), אך לא הזכיר אף במלה אחת מניין לקח את החומר.

מאתר שבאותו הרגע כבר קראו רוב רובם של קוראי מעריב את סיפורו של העולם הזה, היה זה מעשה שהעיד על זלזול מסויים באינטליגנציה של ציבור הקוראים.

אלי אבנרי

מכתבים

אלה העוזרים לשמחון להביא לאור את ה' פרשה כפי שיתנה וללא סילוף.
ר/סמל זיסהולץ, תל-אביב

התפלאתי לקרוא בהקדמה למאמרו המרתק של שמחון כמה מלים טובות על חיים כהן, ש"גילה גישה אנושית למופת". עד עכשיו השמעתם איש זה בכל הורמנות. לשמחתי.

ספיד הדבר שאתם מסוגלים לראות גם את הטוב באדם שאתם שוללים אותו. אני רק מקווה שהעורך לא נתן מנה לאיש שכתב את זה.

יצחק ברולי לוד
העורך אינו חסיד של שיטת מתן המנות עצמו.

השתכנתי לחלוטין כי האדם הזה חף מ' פשע. כי רק אדם שמפוננו נקי, יתקטף ללחום עד הסוף בדרישתו לזדק. אינני מדבר על זרי' קת האמת, שהוכיחה כי שמחון לא רצה את מירא ארצי, אלא על התנהגותו של האיש כי פנים ומהוץ לכלי הסוהר.

אלהו עמר, חדרה
... הפצצה האנושית של השנה
נעמי זייגר, חיפה
אני מצטרף במאה אחו לרעתו של דויד בן גוריון: שופטים יכולים למעול.

דויד שולמן, תל-אביב
עוד לפני ארבע שנים, כאשר נערר המשפט בחיפה, הייתי בדעה כי יש לתת לשמחון ליר' הנות מן הספק. סיפורו הנוגע לכך שיכנע אותי כי יש לערוך רביווה של המשפט כולו. ד"ר ז. לוי, תל-אביב

עולים חדשים, לאן?

קאת מאמרם, "החתן בא" (העולם הזה 1005) ראיתי שבאס נפש. מי אמר כי העולים החדשים המגיעים עתה לא צריכים ל' בול במדינה הזאת? מדוע אתם קוראים ל' ממשלה שתכין להם דירות מפוארות, משרות אינפלסטואליות וחיים טובים? מדוע אינכם קוראים לממשלה שתוליד אותם בכיוונים של פיתוח, בניו ויצור בנגב? הוהו הפטריוטים שלכם?

אני משובנע כי עולים אלה יבינו מדוע עליהם לטבול, כשם שהבינו זאת קורמיהם, העולים מאסיה ואירופה.

שאל מנשה, סדום

קוד קורא במרחב

שמחתי לקרוא כי בתקציבו החדש של קול ישראל (העולם הזה 1004) נכללו הסכומים הרדושים להרחבתו ושיפורו של הסדר ה' ערבי. זה מוכיח כי תביעותיכם ותביעותיהם של אנשים אחרים בענין זה מצאו סוף-סוף אוו' קשבת במשרדי הממשלה. זה עלול להיות צעד ראשון לקראת הבנה מלאה של אפשרויות התעמולה הפתוחות לפני ישראל, בין המוני הערבים.

דעותיהם של הילדים

אחרי שערכתם את המשאל על יחס הילדים לערבים (העולם הזה 1001) היה רצוי שתעשו משאל חדש, אשר בו יהיו הנשאלים בנילים נבחרים יותר מ-13. מכיון שילדים בני 13, ביחוד בפרברי תל-אביב, אינם מסוגלים ליי' צד את המיפום הישראלי האמיתי, צריך ל' יחה במשאל כזה גם ילדי קיבוצים ומושבות. רמי מוגליניק, 14, עפולה

סיפורי ים

אני מריע לכם על כתבת הענק, האפוס של "מבטח" (העולם הזה 1005). בחיי פניע לכם פרס פוליצר, אבל מאחר שכאן הפרטים נית' כים לסופרי ועתוני החצר, הנני לכבד אותכם בכיפאק היי!

יצחק בינה, ירושלים

אני מצטרף שעלי להכחיש את כתב הרפור' מ'ה הנדולה, בדבר ההשתתפות בתחרות ה' סיפור הימי שאורנה באניה. האיל לא היה לי חומר לכתוב עליו סיפור ימי, ולא היה לי מצב רוח לכך — לא כתבתי כל סיפור ולא הנשתי כל סיפור. וכיון שלא כתבתי ולא הנשתי, הרי שלא נספתי...

מילא אוהל, ירושלים
אנו נרעין צופי, נמצאים בהכשרה במשק מגל וברצוננו להק' את הקשרים בין האניה "מבטח", על צוונה, לבין נרעינו, "מבטח". קשריו לים אינם כה חזקים, מאחר ואנו ירושלמים. אך היינו ששחתי להודמנות להכיר את אחת מאניות הצי, ובפרט שמשפ' סמנו. גרעין, "מבטח", מגל

על חום השערה

משאלכם בין הנייג'ים שבאו לבקר בהצגת "ראש נזר" (העולם הזה 1006) הוכיח, ללא שמץ של ספק, את צדקת טענתם של כל מסק' רני ומשמיעי הנייג'ים. אני, כנייג'י, התי' ביסתי על שאני שייך לעדה של מסומסמים והולכי רגש נחיתות, שניצלו את עדיפותם המספרית המכרית, כדי להתרברב בצבע ה' שער שלהם, כאילו הם צבעו אותו ולא הקרוש ברוד הוה.

הפטנס שלכם של הרפסת רעמות נייג'יות בתוך תמונה שצולמה בשחור-לבן, ראוי לציין. אבל הדיקלום! מה עושה הכתם האדום, במר' כזו התמונה, שאיננו קשור עם שום ראש? רוני כהן, גן שלמה

זוהי רעמתו של נייג'י שיצא החוצה לכמה דקות, אחרי הדפסת הצבע האדום.

התנגלתי מצחוק בקשרתי את דבריהם המתחכמים של כל אותם הנייג'ים. כל אדם יודע שהנייג'יות אינה צבע של שערת, אלא תכונת-אופי שלילית ביותר. כל אדם יודע של אסור להאמין לנייג'י, ושנייג'י אמיתי ימ' כור אפילו את הכבאת שלו המורת תועלת לעצמו.

הלכתי הרבה ומו עם נייג'י, ואל תשאלו מה הוא עשה לי.

דבורה שדה, תל-אביב
הממת. אולי מוטב שכל

... סוף פור מצא עם הנייג'ים במאון ל' מלחמתו על הצדק. כאחד שהשם נייג'י רדף אחריו מימיו הראשון, אני מציע לכם לארגו את הנייג'ים למלחמת-שחרור!
דויד ("גייג'י"), גור, חיפה

אולקוסמטיקה

כל רבר יש נבול! קיבלתי כמעט אולקוס כשראיתי את התצלום של נורית פילצר (ולא שפיצ'ר) שהופיע שבועון האמריקאי לוי' (העולם הזה 1006). איד מנייה בחורה, שלא היחה את אום אחר בחייה חיילת, ושוראויים של חייה הוא חצי קילומטר משמלתי רחוב דיינג'ור ומתכשרי הקוסמטיקה של אמה, ל' הצטלם על משלש ליר הנבול ולמעון ה'ראי חיילת...

... והו לא רק עלבון לאלפי חיילות כמוני, המשרות בתנאים קשים רחוק מן הכית, אלא גם יוא של העמרת פנים.

היה ש', צה"ל
אבל העמדת פנים יפות למדי.

... הכל טוב ויפה (מאר), אבל מה כתב העתון האמריקאי מתחת לתמונה? חיים לוד, נהריה

הוכררת מתחת לתמונת נורית פילצר ב'ט' ובטון לייף; בין בנות-המשק המחוספסות ובנות-העיר שחורות-השיער של ישראל, חיבב (הצלם) האלסטאן במיוחד את העדינות הב' לונדית ותכולת-העיני של נורית פילצר, 17. ככל הנגער הישראלי, נורית, הנראית כאן בג' בול הגנב ליד רצועת-הזה, עוברת אימונים צבאיים מקפיים."

מפלגת הענק

אני מצטרף למפלגת הקוראים המבקשים להפוך את נליונות-הענק שלם לנליונות-קטנע. הנסיונות של הנליונות האחרונים הוכיחו כי תוספת החומר הניתן ב-32 עמודים עולה בהר' בה על הפרש המחיר (500 פרומס). אני מציע, "כו".

חופשה ללא תשלום

בעתונכם (העולם הזה 1004) הופיעה כתבה הטוענת, בין היתר, שמשרד החוץ העסידי לרשות חבר הכנסת משה שרת מזכיר פרטי על חשבון המשרד, לטענה זו אין שחר. מר' שמשון ענבל קיבל משרד החוץ חופשה ללא תשלום מה'8 באוגוסט עד ל'16 בספטמבר 1956. תקופה בה שימש מזכיר פרטי למר' שרת.

עם זאת מר' שרת למסע באסיה, חזר מר' ענבל לעבודתו כמשרד החוץ, ב'9 בדצמבר שחרר משרד החוץ את מר' ענבל שיית לתקופה של חמשה שבועות, אף הפעם ללא תשלום. משה לשם.

קצין העתונות, משרד החוץ, ירושלים

עלילות סיני

בתחרות החיילים, משתתפי מיבצע סיני, על הסיפור האישי הטוב ביותר של המלחמה, שהוכרז עליו במקום זה לפני חודשיים, זכה בפרס הראשון שמשון עזפר, קצין ביחידה קרבית שהשתתפה במיבצע, על סיפורו

„עקבות בחור“

הסיפור, מיסמך מזעזע של אישימולואים שנאבק עם כל חיות המלחמה, יפורסם בגליון קרוב של "העולם הזה". כאות הערכה, החליטה המערכת להכפיל את הפרס המובטח, שיגיע עתה לסכום של 200 ל"י.

(ראה שער)

רכבות ילדים יהודיים, בארץ ובגולה, באו מדי שבוע לבית-ספרם. בידם אחזו פרוטות אחדות, אותן שילשלו בחרדת-קודש אל תוך הקופסה הכחולה, שהיתה תלויה על הקיר, ליד תמונותיהם של ד"ר צבי הרמן שפירא ומנחם אוסישקין.

אלפים מהם נרשמו, עוד בילדותם, ב"ספר הילד", תמורת תשלום בריא, שהיה מיועד אף הוא למטרה הקדושה. בגיל בר-מצוה, שילשלו ההורים תרומה נוספת, לצורך רישום בספר בר-מצוה. על כל תעודותיו בבית-הספר, ראה הילד בול הכנסה של הקרן הקיימת לישראל, מודבק ליד חתימת המורים והמנהל. במסיבת הסיום השנתית, ובאלף הזדמנויות אחרות, הוגשו תעודות של נטיעת עצים.

אנשים חשובים יותר זכו להרשמה גם ב"ספר-הזהב", שמחירה גבוה יותר. כשגדל הנער והחל לעבוד, החל מוצא בחשבון משכורתו גיכוי הודשי קבוע, שהיווה את תרומתו, מרצון חיפשי, לגאולת הקרקע הלאומית.

אחרי כל אלה, אין פלא כי הלאום צבר שטחים נרחבים של קרקע, שהם רכוש הכלל. שטחים אלה עוד גדלו פי כמה בקום המדינה, כאשר הקרקעות הנושבות הועברו בסופו של יזבר לניהולה של הקרן הקיימת. רכוש רב כזה זקוק למנהלים מוכשרים ובלתי-מושחתים, לצורך שמירתו ופיתוחו. מנהל אופייני מסוג זה היה יוסף נחמני, בן ה-66, מנהל הקרן הקיימת במחוז הגליל.

★ ★ ★

(א) 22 נפשות מחפשות קרקע

לא רבים זוכרים זאת כיום, אולם המטרה היסודית של הקרן הקיימת לישראל, בשעת ייסודה, היתה לספק קרקע ארץ-ישראלית לידיו של האיכר העברי החדש, המתיישב במולדת. אחד האיכרים הללו היה מיכאל כריסנטי, תושב מגדל, ע"י חוף הכינרת.

כריסנטי, העומד יחד עם אחיו בראש משפחה של 22 נפשות (העולם הזה 994), היה זקוק לאדמה נוספת. הוא לא יכול היה למצוא את מבוקשו בתחומי המושבה מגדל. שאדמתה החקלאית חולקה מזמן עד לרגב האחרון. לכן פנה, יחד עם שני שותפים, לכתובת היחידה במדינה בענייני קרקע: למשרד הקרן הקיימת לישראל. שם פגש ביוסף נחמני.

נחמני לא התלהב למסור את האדמה לעיבודו של כריסנטי. אומנם, לרשותו עמדו שטחי אדמה נרחבים, אך גם לנחמני עצמו היתה משפחה רחבת-ממדים, שהיה עליו לדאוג לפרנסתה השופעת.

לנחמני ומשפחתו היו כל הזכויות. יוסף אוגרנובסקי, כפי שנקרא אז, עלה ארצה כבר לפני חמישים שנה, ולאחר תקופה קצרה של עבודת-כפיים במושבות יהודה ובזכרון-יעקב, עלה לירושלים כדי להיות לפועל-דפוס בישראל. בתפקיד זה נתקל בסדר-הדפוס הצנוע יצחק שימשילביץ, שהתפרסם מאוחר יותר כנשיאה השני של מדינת ישראל, יצחק בן-צבי. יחד אחר

קרן קיימת לנחמני

בשביל מי קיימת הקרן הקיימת? — שאלה זו תלויה ועומדת בין שני אנשים: יוסף נחמני (למעלה), המתנהג כאילו היו הקופסה הכתור לה וצרכיו הפרטיים היינו הך, והאיכר ממגדל, ראש למשפחה חקלאית ענפה ועמלה, שהועלתה בשעתו עלידי עתון זה כמופת לבוני הארץ (שמאל).

הסיפור המחריר, המובא בעמודים אלה בלשון העובדות היבשות, הוא רק אחד מעשרות פרשיות דומות, כשם שיוסף נחמני עצמו הוא רק אחד מכמה וכמה פיאודלים, העושים באדמת הארץ כבתוך שלהם, במסווה של ניהול מוסד לאומי.

המעשים המתוארים בכתבה זו לא היו אפשריים לולא נוצר מצב אובייקטיבי הדרן את הקרן הקיימת לניזון ולשחיתות. מוסד זה, שהוקם בשעתו לשם מטרה מסוימת וברוכה, הפך למכשיר מיותר לחלוטין עם קום המדינה. בידי המדינה ישנם עתה כל המכשירים הדרושים לרכי שתי קרקעות באמצעים ממלכתיים, ללא איסוף פרוטות ברחוב וללא צורך במנגנון פרטי-למעשה, חסרי-פיקוח ונתון להפקרות.

אולם המכשיר לא היה מיותר בעיני אלה שהפכוהו לקרדום לחפור בו מטמונים לעצמם וקבר לאחרים. כמו הנסיכים והדוכסים של ימי הביניים, חילקו אלה ביניהם את הארץ, אזורים-אזורים. כשהם עושים באזורים ככל העולה על רוחם והיורד לביסם.

מעטים יודעים מה אדירה ההשפעה המרוכזת בידי אצילים אלה של אחוזות-השנורר. אף שאין להם להלכה מעמד חוקי ברור, הם חולשים במידה רבה על חייהם ועל מותם של רכבות חקלאים, התלויים ברצון אדוניהם בצמיתים של התקופה הפיאודלית. השפעתם על היחס למרי עוץ הערבי, והנזק בליתוקן שהם גורמים לעתיד המדינה, הם פרשה בפני עצמה.

הסיפור הראשון, המתפרסם בעמודים אלה, מנלה טפח מעוצמתו של שלטון זה, החולש לא רק על הקרן הקיימת — שהיא ממלכה פרטית בפני עצמה — אלא גם על המשטרה, רשות הפיתוח, משרדי רישום הקרקעות, מוסדות האשראי, משרדי הממשלה והסוכנות.

רק על רקע זה אפשר להבין את דרכו המופלאה של יוסף נחמני, השליט הכליכול של צפון הארץ, שבתקופה אחרת היה נקרא, כלי ספק, יוסף לבית נחמני, דוכס הגליל.

הקרו הקיימת לנחמני

נבחר כחבר הוועד המרכזי של מפלגת פועלי ציון, ויחד אתו אירגן גם את אחת השביתות הראשונות בארץ ישראל, אחי אלמרים שנה — שביתת פועלי הדפוס בירושלים.

(ב) יוסף הגלילי — מס' 1

ההגנה נלהבת על ענייני הפועל, עבר אוגרנובסקי, שהפך ברבות הימים לנחמני, להגנה על הנפש והרכוש. הוא הצטרף לשורות השומר, וכדרכו של עסקן מצליח, נבחר מיד לוועד השומר.

אך נחמני לא הסתפק בתפקיד יחיד. מיד לאחר מכן הודרו להעמיד את עצמו גם בראש הסתדרות הפועלים החקלאיים בגליל. ייצוג הפועלים לא הפריע לו לייצג באותו זמן עצמו גם את מעבידיהם, ונחמני נבחר גם לוועד התאחדות המושבות.

הביורגאטיה הרשמית שלו איננה פוסחת גם על מעשיגבורתו בימי ההתקפה ההיסטורית על תלחי. נחמני היה האיש שיצא בראש פלוגת רוכבים מתנדבים מהגליל התחתון לתלחי הנצורה. השיריה התקפה בדרך על ידי מאות בדואים מזוינים, אך נחמני הצליח להגיע בכל זאת, עד לתלחי הנצורה והשתתף בהדיפת ההתקפה הגדולה הראשונה. יוסף נחמני הגלילי הגיע לפני יוסף השני, טרומפלדור.

היה זה טבעי, שכאשר הוחלט מטעם שלטונות המאנדאט, על הקמת משטרה עברית, נקרא נחמני שוב לשירות, והפך לקצין-בטחון של משטרת הרוכבים הגלילית.

אולם שנה לאחר-מכן, ב-1922, קרא לו קול האדמה. עדיין לא היתה זאת אדמת הלאום. חברת פיק"א היא ששכרה את נחמני, בעל הנסיון הרב במשאומתן עם הערבים, כדי לרכוש למענה קרקעות בגליל. רק ב-1935, כאשר הפסיקה פיק"א את פעולתה, עבר נחמני לייצגו האמיתי והסופי שירות העם במשרדי הקרו הקיימת לישראל.

(ג) חתן, חותן ושאר ירקות

היח כהור, כי לאחר שנים כה רבות של שירות לאומי, זכאים גם נחמני ומשפחתו לגמול צנוע. הקרקעות הפנויות בסביבת מגדל לא נמסרו לידיהם של איכרי המושבה הרעבים לקרקע. תחת זאת, קיבלו נתחים שמנים יאיר וחבמן, בן נהלל, הגשוי לבתו של נחמני, עזנה, ושמואל פיקמן, חתנו של נחמני.

שנים אלה גילו חריצות בלתי-רגילה בעיבוד שטחים גדולים יותר ויותר. קודם כל, עברו לרשותם 500 דונאם מאדמת פוריה, שנמצאו קודם לכן ברשות איכרי הכפר חטין, שליד טבריה. איכרי הכפר נדהמו, כאשר הודיע להם נחמני, יום אחד, כי חווה החכירה שלהם בוטל ללא כל סיבה. רק אחרי שהאיכרים העשוקים הקימו קול זעקה במוסדות ההתיישבות בתל-אביב ובירושלים, בוטלה הגזרה שיצאה מטבריה.

100 דונאם אחרים, של אדמה חקלאית בקרבת מגדל, הוחכרו גם הם ליאיר חבמן, יחד עם שני שותפיו אברהם אלמל ואביגדור קמושר, למרות העובדה שהאגודה החקלאית מגדל, המשותפת לכל החיטי מגדל, ביקשה פעמים רבות, וזמן רב קודם לכן, לקבל את השטח לרשותה, ללא הצלחה.

ההכנסות מגידול הירקות על קרקע זו אינן מתחלקות שווה בשווה בין שלושת השותפים, המבקשים כל אחד מדה שווה של עבודה וכסף. בהגיע תור חלוקת הרווחים, זוכה חבמן, חתנו של נחמני, ב-40% מן הרווחים, בעוד ששני השותפים האחרים מתחלקים בשארית ומקבלים איש איש 30% בלבד. וחבמן, כאיש אשר בזכותו נתקבלה האדמה, מקבל עדיפות מיוחדת, כמובן.

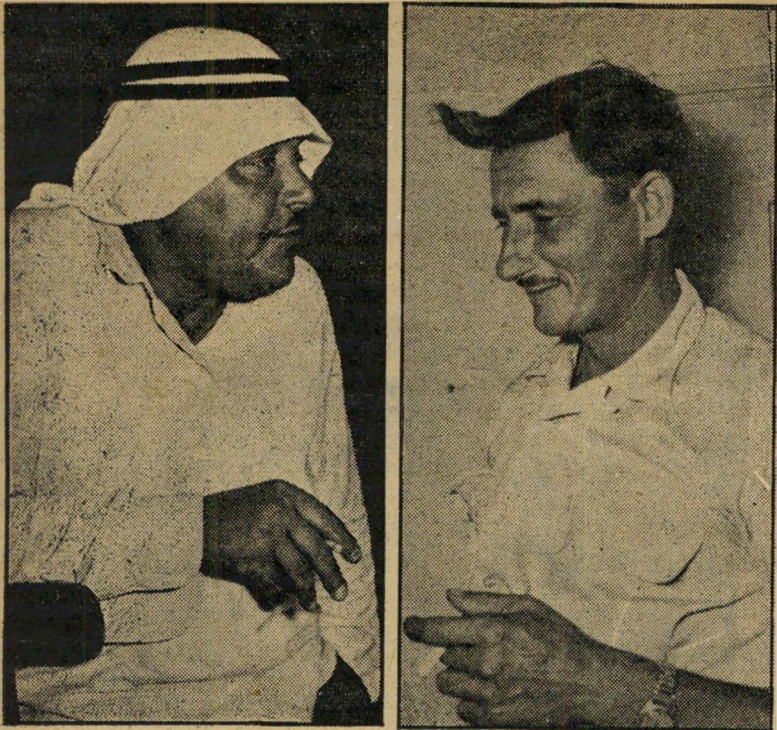
שטח נוסף של מאות דונאמים, ליד המושבה, נבחר אף הוא במשך שנתיים על-ידי האגודה המשותפת, ששילמה דמי-חכירה מקובלים לקרו הקיימת. לאחר שנתיים בוטל החוזה באופן

12 שאלות למוסדות הלאומיים

בגלל מצבה המגוחך של הקרו הקיימת, כמוסד שאינו אחראי למעשה בפני איש, אין כתובת ברורה לשאלות הבאות, הנובעות מהמאורעות המתוארים בפרקי כתבה זו. מערכת "העולם הזה" מפנה אותן, איפוא, למבקר המדינה, לכנסת, לבית-המשפט, למבקר הסוכנות, לשופט החוקר של הסוכנות, למשטרה, לבית-דין הכבוד של הקונגרס, לתורם היהודי בארץ ובחוץ-לארץ — ולמוסד הלאומי העליון: דעת-הקהל.

1. איך יתכן כי פקיד לאומי גבוה רשאי או מסוגל למסור את קרקעות הלאום, המופקדות בידי, לקרובי משפחתו (פרק 2)?
2. איך זה יתכן כי קרקע שהשתייכה לקרו הקיימת עברה אחרי-כך, לטענת נחמני, לבעלותו של אדם פרטי, בניגוד מפורש לאחד העקרונות היסודיים של הקרו הקיימת (פרק 2)?
3. איך קרה ששטח-חכירה, שהופקד על-ידי צד אחד בידי המשטרה, הגיע לידי הצד השני בטכסון קרקעות (פרק 1)?
4. באילו אמצעים כפה יוסף נחמני את תיכנו על שני צדדים שלא היו מעוניינים לא בתיכנו ולא בהסכם שכפה עליהם (פרק 2)?
5. באיזו זכות דרש המתווך למסור לידיו את חצי היבול של שטח-החכירה, אחרי ששני הצדדים עקמם ביטלו מרצונם החופשי את ההסכם שקבע-זאת (פרק 2)?
6. מאימתי נותן פקיד הקרו-הקיימת קבלות פרטיות על סכומים גדולים שגבה, כביכול, בשם המוסד, מבלי לתת על כך קבלת רשמית של המוסד ומבלי לרשום את הכסף בספר הקופה של המוסד (פרק 2)?
7. מי קיבל את הכסף ששוגם בצורה

1. האם זה חולס את מעמדו הציבורי ואת אמצעיו הכספיים של פקיד במוסד לאומי ונציג מפלגה פועלית לבנות לי צרכיו הפרטיים בית-פאר בן שלוש קומות, מוקף גנים, הכולל מוסך פרטי וחדרי משרתים (פרק 1)?
2. האם זה חולס את מעמדו הציבורי ואת אמצעיו הכספיים של פקיד במוסד לאומי, המופקד על רכישת קרקעות למען האומה, לרכוש לעצמו שטח-אדמה נרחבים (פרק 1)?
3. כיצד זה קרה שאדמות, שהועצו על-ידי ערבים לקרו הקיימת, נרשמו ונשאר רשומות עד היום) על שמו הפרטי של פקיד הקרו הקיימת, השוען במפורש שהן רכושו הפרטי (פרק 1)?
4. האם זו מדיניות המוצהרת של הקרו-הקיימת ו/או של ממשלת ישראל לכפות על דרוזים (או ערבים) למסור להן את אדמת אבותיהם, ללא כל סיבה בטחונית, או להפקיע אדמות אלה, מבלי להודיע על כך לבעליהן (פרק 1)?
5. לפי איזו שיטה מוציאה הקרו אדמה מידי בני-משפחה חתיקים, שהשקיעו בה את עמלם וכספם, כדי למסרה באופן שרירותי לאנשים שאין פרנסתם על חקלאות (פרק 1)?

שני השותפים לשעבר, גבריאל כריסנטי (ימין) ועטייה אל ג'והיי, מוכתר כסאם (שמאל), מקימים יחסי שכנות ידידותיים, גם לאחר כל מה שקרה. כריסנטי מאמין לעטייה, שהכריז כי לא קיבל אפילו פרוטה אחת מ-10000 הל"י ושלא ידע על הכסף, שנחמני גבה, והפקיד כאילו על שםם של ערביי כסאם, עד שסופר לו על כך מפי גבריאל.

מפתיע, את מקום האגודה תסס על הקרקע החתן שמואל פיקמן. כשפנתה האגודה בתלונה חריפה ליוסף נחמני, השיב להם מנהל אגף הקרקעות ופיתוחן בצפון הארץ, כי אדמה זו שייכת, בעצם, לאדם פרטי, בלתי-רשמי, ויש לבעל-הקרקע כל הזכות להחזיר את קרקעותיו לחוכר הטוב בעיניו, שהוא במקרה שאר-בשרו של מנהל אגף הקרקעות ופיתוחן בצפון הארץ, מר יוסף נחמני.

האגודה, שהחזיקה בידיה כמה וכמה קבלות על תשלום דמי-חכירה של אותו שטח לקרו הקיימת, איננה מבינה עד היום כיצד התחלפה באורח כה מהיר ומסתורי בעלות הקרקע הלאומית, שעליה נאמר בכרוזת המפורסמת של הקרו הקיימת, "והארץ לא תימכר לצמיתות".

(ד) מיכאל כריסנטי מוצא אדמה

מיכאל כריסנטי זה אינו כולל את כל האדמות המוחזקות על-ידי שאר-בשרו. אדמות אלה כוללות עוד מאות דונאמים על-ידי טבריה, על שפת הכנרת ובשפולי הרי הגליל, כולן אדמות של הקרו הקיימת לישראל.

לאור סיכום זה, ברור איפוא כי לנחמני לא היתה כל אפשרות, עם כל הרצון הטוב, להיענות לבקשתו של כריסנטי ולהעמיד לרשות משפחת האיכרים המסועפת שטח קרקע נוסף. כל האדמות היו תפוסות מומן, ומניבות פרי-היולים למשפחה אחרת.

כריסנטי חיפש, איפוא, בנרות חלקת אדמה שטרם נתפסה על-ידי גיסים וקרובים, מצא שטח של 50 דונאם, שלא נרכש על-ידי הקרו הקיימת. בעלי השטח היו שבעה דרוזים מכפר מרא, הסמוך למגדל.

השטח לא עובד מזה שנים, משום שהדרוזים לא הורשו לעבדו, מטעמי בטחון. כריסנטי נסע למרא, כרת הסכם עם בעלי האדמה כי השטח יוחזר לו, במיקח השווה לחקופת גידול עגבניות חרוף. ההסכם נחגג בשתיית ספלוני קהוח מהבליים, ומיד לאחר-מכן חזר כריסנטי למושבתו, שבר פועלים ויצא לסקל את השטח המיונת.

מיכאל כריסנטי לא היה דיפלומאט, עסקן או עורך-דין. הוא היה איכר בכל רמי"ח איבריו. אביו, מרדכי, עוד היה סוחר. אולם הוא היה אחד האנשים שקיבלו ברצינות את תעמולת הקרו הקיימת לישראל. כאשר נודע לו, בשנת 1908, כי קיימת אפשרות להתיישב על האדמה במגדל — עזב את מסחר-הבדים שלו בצפת והתיישב במושבה הצעירה כפועל חקלאי חסר-רכוש. רק לאט-לאט הגיעה המשפחה לכלל שטח-אדמה משלה, עם גידולה והתפתחותה. כשמת האב, בגיל 70, כבר מנתה משפחת כריסנטי שלושה בנים, שש בנות, 50 נכדים ו-15 בתים המאוכלסים בבני-כריסנטי לדורותיהם. כולם היו ונשארו עובדי אדמה היודעים רק עיסוק אחד: חריש, השקיה ואסוף.

זה היה האיש, שהגורל העמידו לפתע מול העסקן הממולח והבקיא בכל תכסיסי הפוליטיקה הישראלית, יוסף נחמני.

(ה) ככה ייעשה לאיש

הסיקור היה קשה ומסובך. האדמה עובדה קודם לכן רק במחשבות-עץ פרימיטיביות. כדי להעלות עליה טרקטורים ומכונות חקלאיות חדישות, היה צורך לסלק בעבודות-ידיים כל אבן מקומה.

כשהסתים הסיקור, וכריסנטי היה מוכן להתחיל בעיבוד, חשכו עיניו בבואו בוקר אחד לחלקה: השטח כולו היה מכוסה בערימות אבנים מפוזרות. השכנים ספרו, כי מכונות משא כבדות הגיעו עם שחר לחלקה ופרקו עליה את האבנים.

בעבור שעות אחדות נפתרה התעלומה: יוסף נחמני הגיע למקום והכריז באוזני כריסנטי כי ככה ייעשה לאיש המשיג את גבולה של הקרו הקיימת. האדמה, הצהיר נחמני להסתעת כריסנטי, היא אדמת הקרו הקיימת.

לאחר קביעת העובדה, דרש נחמני לבצע מיד את המסקנות. הוא תבע מכריסנטי לפנות את השטח, שאם לא כן יביא למקום משטרה לביצוע צריה-סינוי הסרטי.

כריסנטי סירב, ניסוף ליעני נחמני את שטח-החכירה מהבעלים הדרוויים. המשטרה הוזעקה כדי לסקל את אבן-הנגף וידעה מיד מה תפקידה בפרשה. למרות שטרי-החכירה שבדי כריסנטי, ולמרות העובדה שבדי נחמני לא היו כל תעודות להוכחת טענתו ההסוכה, אסרה המשטרה, כמובן, לא את האיש ששימש לא מכבר נציג מאמ"י במועצת עריית טבריה.

כריסנטי הובא תחת מעצר למשטרת טבריה. אך שם נאלצו קצינים לשחררו, כשראו כי מהימנות שטרי-החכירה שבדיו היא למעלה מכל ספק.

(ו) יריים נאמנות מאר

בטרם צאתו מן המשטרה בידיים נקיות, שוכנע כריסנטי על-ידי הטמל שמרליך להספיד במקום בטוח — זאת אומרת בידי המשטרה — את שטרי-החכירה שלו. המשטרה, הבטיח שמרליך, תבוא להעיד לטובת כריסנטי בכל מקרה של בירור משפטי סביב חלקת-החכירה, ותציג בפני השופט את השטר.

כריסטי, שהבין בגידול עגבניות הרבה יותר מאשר בלהטו ערכאות, שמח להצעה וחזר למושבתו, לשחול את עגבניותיו, בעוד השטר מופקד בידיה הנאמנות-לנחמני של משרת סבריה.

הכשולן הזמני לא גרם לנחמני להתייאש ממילוי תפקידו הלאומי: רכישת אדמות המדינה והחברתן לאנשים שמצאו חן בעיניו. סוף-סוף, בינתיים נערכו עוד מאות ימי-סרט, ולאמי ילדים רצו לדקור בסיכות רבבות עוברים ושבים, ולהביק על דש מעילם את הסמל הקדוש למילוי חובתם הלאומית. מאחר שנחמני נוכח לדעת כי כריסטי קורץ מזומר עיקש, ואין לו הבנה לצורכי הלאום, החליט לנסות לרכך את לבם של שני שותפיו בעסק העגבניות, הלא הם אפריים בירמן ויוסף אייזן.

נחמני הזמין איפוא את אייזן לשיחה לאומית-אינטימית, בה הסביר לו כי הוא, נחמני, רכש את חלקת-המריבה מידי תושבי-מראר, על מנת ליישב עליה את שרידי הכפר הערבי כסאס. תושבי כפר קטן זה, שהיה סמוך לחלסה, פונו בשעתו מאדמתם בהתאם להחלטת הממשל הצבאי (שעוררה בצעתו סערה של מהאה בציבור), ואדמתם הופקעה ונמסרה לקרן הקיימת לישראל. אחרי שתושבי הכפר הצליחו בתביעה שהגישו לבית-הדין העליון, הגיעה הקרן הקיימת להסכם איתם, למי יושבו במקום אחר.

אייזן הבין כי לא כדאי לו לעמוד כמכשול על דרכה של משימה לאומית כה חשובה, בפרט לאחר שנחמני הבטיח לו כי הוא באופן אישי לא יסבול מביצועה ויקבל חלקה של שבעה דונאם בתמורה לשיחוף-הפעולה עם נחמני.

★ ★ ★

(ז) משרד משותף ונוח

אייזן הולך איפוא למשרדה, פנה לסמל שמרליך, וביקש כי ימסור לידיו את שטר-החכירה. למרות ששמו של אייזן לא היה כלול בשטר זה, הבין שמרליך את חובתו כלפי אבות-העיר סבריה. הוא מסר את השטר, שהופקד לידי הנאמנות על-ידי כריסטי, לידי הפחות נאמנות של אייזן, שמיהר להביאו אל נחמני.

נחמני, שעתה החזיק בידו את ההוכחה המכרעת של יריבו, הזמין את כריסטי ואת השותף השני, בירמן, אל משרדו, הסביר להם כי לא כדאי להתעקש בעניין אבוד. כסופו של דבר, הסביר נחמני, יעלה בידו להוכיח את בעלות הקרן הקיימת על הקרקע, ולסדר את הרישום במשרד רישום הקרקעות בצפת.

השניים ידעו כי אין זה איום ריק: משרד-רישום הקרקעות בצפת משמש גם כמשרדו של נחמני עצמו. נחמני, המייצג את בעל-הקרקע הגדול ביותר במדינה, שריו ביחסים הדוקים עם אותה שלוחה של משרד-המש-פטים, שמתפקדה לפסוק בשאלות בעלות-קרקעות.

הדבר היה דומה לצד במשפט, המתחלק עם השופט במשרד אחר. לא היה ספק, כי במקרה של משפט יכול לזכות רק אחד הצדדים.

מאחר שהחלפה כבר היתה מעובדת-למחצה, הציע נחמני שסרה: הוא הבטיח לבוא בדברים עם ערבי כסאס. הבעלים העתידיים של הי-קרקע לפי גירסתו, ולהגיע איתם לכלל הס-כס, שלפיו ישקיעו הם את כל העבודה בי-גידול העגבניות, ואילו כריסטי ושותפו ית-נו את המכונות והדורעים.

הרווחים כסוף העונה, יחלקו חצי בחצי בין שני הצדדים.

★ ★ ★

(ח) שותפים בעל כורחם

כריסטי לא שאל את השאלות הי-מחבטות מעצמו: מי מינה את נחמני לסגל בבעיות העבודה של ערבי כסאס, מי ביקש ממנו לתווך בינם לבין מגדלי-עגבניות במגדל, ומי קבע שעליו לבנות לערבים אלה שיכון.

ערבי כסאס עצמו, על כל פנים, לא ידעו כלל כי נחמני עומד לבנות למענם שיכון על חלקת-המריבה, וכי כבר הביא אבנים למטרה זאת. מוכתר הכפר, שגשאל על כך כעבור כמה חודשים על-ידי כתיב העולם הזה, אמר כי הוא שומע על תוכנית-שיכון זאת בפעם הראשונה.

אך גם מוכתר הכפר, עטייה אל ג'והייד, ידע כי מוטב להיכנע לרצונו של אלוהי אדמת הגליל, יוסף נחמני. לא עבר זמן רב, ובין שני הצדדים נחתם הסכם, על נייר מכתבים רגיל וללא בוליה-כנסה, בו נקבע ההסדר שהיה למורת-רוח שני הצדדים, אך בדיוק לרצונו של המתחך.

ימים אחרים לאחר חתימת ההסכם, מצאו ערבי כסאס דרך לבטל את ההסכם שלא היה להם כל עניין בו. עם תחילת המתיחות הבטחוניות בגבול הנגב, אמר המוכתר לכריסטי כי בני כפרו חוששים לעבוד על אדמת מגדל, מפחד מעשי-תגמול. בפרט, כשאת עבודת שתילת העגבניות אפשר היה לעשות רק בלילה, הזמן היחיד שבו עמדו לרשות כריסטי מיהה-השקיה. שני הצדדים הסכימו, איפוא, בלב קל על ביטול ההסכם, לאחר שכריסטי שילם לערבים שכר-עבודה בעד אותם הימים המעטים שהספיקו לעבוד.

★ ★ ★

(ט) האדם השלישי

מי שראו היה מרוצה כלל וכלל מביטול ההסכם, היה האדם השלישי: יוסף נחמני, שלמאורו לא היה שותף להסכם זה כלל. את אי-שיעיות רצונו הביע בצורה בולטת, כאשר הגיעה עת האסיף. כריסטי הזמין לחלקה סיטונאי מטבריה, שהעריך את היכול בסכום של 10 אלפים ל"י.

נחמני לא היה יכול לראות יכול כה מוצלח, מבלי שיחמש דרך להבטיח לעצמו את המעשר המקובל. הוא מיהר לשגר לכריסטי על טוסף הקרן הקיימת, מכתב, שנשא את התאריך 13.3.56, ואת הסימון ג/דג/24/1528 (ראה תמונה). היות והגן משתמט, כתב נחמני, למרות דרישותינו המרובות, לבוא אהנו לביד הסדר המבטיח את חלקנו 50% ביבול העגבניות, בהתאם להתחייבותך, לכן נהיה נאלצים, למרות רצונו, לפנות לבית-המשפט ולדרוש שימנה מנהל על השטח הנ"ל שיקבל את ההכנסה עד שיוסדר העניין.

כריסטי נבהל. הוא ידע, אומנם, כי מימיו לא חתם שום הסכם עם הקרן הקיימת על מסירת 50% מיבול העגבניות. לכל היותר, חתם הסכם כזה עם ערבי כסאס. אולם גם הסכם זה בוטל בהסכמת שני הצדדים, ומכל מקום — הקרן הקיימת לא היתה מימיה צד בהסכם זה.

מצד שני, כבר הכיר כריסטי את כוחו הכל-יכול של נחמני. הוא נזכר גם ששטר-החכירה שלו על השטח נמצא זמון בידיו של נחמני. היה ברור לו, איפוא, כי נחמני מסוגל להכניסו לצרות צרורות, ונצחונו המשפטי עלול לבוא לאחר רקבונן של העגבניות.

★ ★ ★

(י) מזומנים, לא עתונים

כריסטי מיהר, איפוא, אל ביתו הפרטי של הפקיד נחמני, הניצב במקום הנאה ביותר בשכונת קריית-שמואל בטבריה, כשהוא מתנשא על שלוש קומותיו, הכוללות מוסך פרטי וחוריי-מגורים למשרתים המטפלים בו.

נחמני עמד בתוקף על כך, כי ההסכם שבוטל יקויים. היות וערבי כסאס לא תבעו את הכסף — לא היה איכפת לנחמני לקבל אותו במקומם. נחמני לא התרגש אפילו מכך, שמוכתר כסאס חזר ואמר כי אין לו כל תביעות לכריסטי. נחמני עמד על שלו: עליו לקבל את הכסף למען הערבים שאינם דורשים אותו.

המוכתר חזר על הצהרתו זו גם לאחר חודשים אחדים, בפגישה עם כתבי העולם הזה. "כריסטי לא היה חייב לי אפילו פרוטה אחת", אמר. "הכל שולם כשהפסקנו לעבוד".

לבסוף, שכריסטי הוכיח מעל לכל ספק את צידקתו, היה ברור לו שעליו לשלם בכל זאת. כי בטבריה, מי שרוב עם נחמני הוא ממילא הבלתי-צודק. כריסטי המיואש, שכמעט ונכנע, אמר: "טוב. אתן לך 5000 ל"י, אבל תן לי קבלה רשמית. אני אפרסם זאת בעיתונים".

המילה "עיתונים" שינתה כבמטה קסם את מסלול השיחה. נחמני, סדר-הדפוס לשעבר, לא חיבב את הכותרות המודפסות. הוא החזיר וביקש לחתות את המשך השיחה.

למחרת, הסכים נחמני לקבל רק 1000 ל"י תחת ה-5000, ובלבד שהעיתונים לא יזכרו יותר בשיחות. כריסטי נתן לו המחאה על כך אלף ל"י. אך נחמני העדיף להחזיר את המחאה ולקבל כסף מזומן, כי דרכן של המחאות להירשם בנקים.

תמורת הכסף, קיבל כריסטי אשור חתום בידי נחמני, בו מציג את עצמו נחמני כמייצג את בעלי הזכויות על הקרקע, הגובה את המגיע להם. לא הקרן הקיימת, לא הדרושים ממראר

דרישה לאומית וקבלה פרטית

בעלי הזכויות, אך ללא מלה אחת הרומזת על הכנסת הסכום לקופת הקרן הקיימת, בהתאם לתביעתה בכתב. נחמני עצמו התקשה מאד כשנתבקש לחתובד כיצד תבע סכומים שלא הגיעו מעולם לקופת הקרן הקיימת, באמצעות מכתב רישמי של משרדו, בעוד שאת הקבלה נתן באופן פרטי, על נייר חלק, בלי חותמת הקרן הקיימת.

שני מזומנים העומדים במרכז הפרשה כולה. מימין, על טופס רשמי של הקרן הקיימת, מכתבו של יוסף נחמני, מנהל סניף הקרן הקיימת לישראל בצפון הארץ, התובע מגבריאל כריסטי, אכר ממגדל, את חלקו ב-50% ביבול העגבניות. משמאל, מוצגת הקבלה על סך של 1000 ל"י, חתומה בידי אותו יוסף נחמני, בתור מייצג את

ולא ערבי כסאס אינם מזוכרים באישור זה כבעלי הזכויות המסתוריים, העתידים לקבל את הכסף מידי הגובה נחמני, סקיד הקרן הקיימת והמתחך-בכפיה בפרשה. מי קיבל את הכסף?

★ ★ ★

(יא) שם פרטי לאדמת הלאום

כבר אחר הוא למעלה מכל ספק: הכסף לא הגיע לידיהם של ערבי כסאס. לא קיבלתי אפילו פרוטה אחת מאלף הל"י הללו, אמר מוכתר כסאס לכתבי העולם הזה, אני שומע על כך בפעם הראשונה.

נחמני עצמו טען באוזני חוקרי העולם הזה כי, הכסף הופקד על-שם תושבי כסאס, והם יקבלו אותו עד הפרוטה האחרונה בעתיד. מתי תגיע שעתו של עתיד זה — לשאלה זו טרם נתן תשובה מגיד-העתידות נחמני.

לטענתו, הופקד הכסף בקופת הקרן-הקיימת בטבריה, אם כי לא נרשם לא בספרי הקרן הקיימת ולא בספר הקופה. הוא לא יכול היה להסביר, מדוע ניתנה הקבלה מטעמו ולא מטעם המוסד שהוא מייצג אותו ואשר קיבל, לדבריו, את הכסף.

ניתנה האמת מייצג, כי לנחמני היו סיבות טובות לדאוג דאגה אבהית לערבי כסאס. מוכתר הכפר, עטייה אל-ג'והייד, שימש מזה שנים רבות עוזרו העיקרי של נחמני ברכישת אדמות הגליל והחולה למען הקרן הקיימת. אל-ג'והייד הרחיק לכת בפעולות אלה עד כדי כך, שביטדין ערבי לאומני בצפת, מייסודן של הכנופיות הערביות, הוציא עליו פסק-דין ממת בגלל שיתוף-הפעולה עם הציונים.

בכל זאת לא נרתע אל-ג'והייד מלהמשיך את מכת האדמות. סיפר הוא: כשמכרנו לנחמני חלק מאדמות כסאס, על מנת להקים שם את קיבוץ הגושרים, באו ערביים לאומניים מצפת והסיתו את התושבים לבל ימכרו את אדמתם לקיבוץ היהודי. כדי להרגיע את התושבים, שפחדו מנקמת הלאומנים, הציע נחמני 3000 הדונאם הגובלים באדמות כסאס יירשמו על שמו הפרטי, ולא על שם הקרן הקיימת.

בינתיים חלפה אימת הלאומנים הערביים, קמה מדינת ישראל — אך האדמות נשארו, משו

הקרו הקיימת לנחמני

מה, רשומות על שמו הפרטי של נחמני. לנחמני עצמו יש גם הסבר כיצד קרה שהוא, פקיד הקרו הקיימת, חולש באורח פרטי על אחוזת-קרקע כה נרחבת, שלא הודעה עם הסברו של המוכר.

היה לי כסף, הסביר לכתב העולם הזה, ורכשתי את האדמה. לא כתוב באף מקום שאסור לי לעשות זאת. בשום מקום לא היה כתוב גם, מהו המקור הכפסי של בעל משכורת-הפקיד, לרכישת שטחי אדמה פרטיים, ומה משמעותה של רכישה כזאת בידי פקיד הממונה על רכישת קרקעות למען האומה. ומפני שהדבר לא כתוב בשום מקום, לכן היה נחמני גם בין ראשוני החברים בנחלות. אותה אחוזת קרקע של הפקידים-הבכירים בעמק-ירזעאל, הידועה לשימחה.

★ ★ ★

(יב) שיכון שלא שוכן

ידותיו של אליהו לא עמדו לו בקום המדינה. כמו ערבים רבים אחרים, שהוכיחו את נאמנותם ומסירותם ליישוב העברי וסיכנו למענו את חייהם, הופתע אליהו ביהייד להיווכח כי במדינה החדשה מתייחסים אליו ואל אנשיו כאל בוגדים-בכוח.

בשנת 1950 נדהמו ערביי כסאס כאשר ניתן צו של המושל הצבאי בגליל לגרשם מאדמתם. רוב תושבי הכפר החליטו, מרוב ייאוש, לברוח למדינות השכנות. רק עשר משפחות הגיעו למקום החדש, שהוקצה לתושבי כסאס על-ידי המושל הצבאי, בודאי חמאס שליד מגדל.

מתוך כל הפרשה היה נראה כאילו נחמני התנכל לזכויותיהם של בני כריסנטי אך ורק כדי להשיב תודה צנועה לערביי כסאס, עוזריו הנאמנים בעבר, ולהצמיא להם שיכון חדש ואדמה חדשה לעבדה.

בייחוד הוטלה חובה זו על נחמני, לאחר שמוכר כסאס פנה לבית-הדין העליון, שפסק כי במידה שטעמי הבטחון המסתוריים מונעים את החזרת ערביי כסאס לבתיהם ולאדמתם — חובת המדינה להחזיר להם בתים ואדמות במקום אחר. אפשר היה לחשוב, כי עד כאן עשה נחמני מה שעשה, כדי לעמוד בהתחייבות זך שהקרו הקיימת קיבלה על עצמה למלאה.

אולם לא כך התברר בהמשך הפרשה. עד מהרה נודע לכריסנטי, כי לאחר התנגדותה של המועצה המקומית במגדל, אין נחמני מתכוון כלל לגשת לבניין שיכון לערביי כסאס, ותחת זאת יש בדעתו למסור את הקרקע לאחרים בחכירה לשנה נוספת.

★ ★ ★

(יג) ידיים לאומיות בהחלט

האחים כריסנטי, שעברה עליהם שנה קשה על קרקע זו ושילמו את 1000 הל"י לפי דרישתו הסרת-היסוד של נחמני, חשבו בתמימותם, כי לפחות מגיעה להם זכות-הבכורה לחכירת-הקרקע, במקרה שאינה משמשת לצרכים אחרים. כי בינתיים התברר, שהקרקע נמצאת באמת בפיקוחה של הקרו הקיימת, נוכח העובדה שבשנת 1954 היא הופקעה מידי בעליה הדרוויים ועברה לרשות רשות הפיתוח והקרו הקיימת. בעלי הקרקע הקודמים, שהחכירו את אדמתם לכריסנטי, לא ידעו דבר על הפקעת רכושם. ילקוט הפירוטומים מספר 335, שבו התפרסם הצו השירותי בעניין זה, לא הגיע כמובן לכפר הדרוזי הנידח, ואיש לא טרח להודיע להם את תוכנו.

היתה זאת שיטתו הרגילה של נחמני ברכישת קרקעות מערבים סרבנים, שמיאנו למכור את קרקעותיהם לקרו הקיימת במחיר ובתנאים המוכתרים על-ידי נחמני. במקרה כזה, היה נחמני רגיל להוציא צו הפקעה, שהאוצר מוסמך להוציא לגבי קרקעות, הנחוצות לצרכים ציבוריים. כך, למשל, הפקיע נחמני בשעתו את אדמת הכפר הערבי חורפס, ממש ערב הקציר. רק תחנוניהם של הכפריים בפני ראש-הממשלה הביאו לכך שהיבול, שבניתיים נקצר על-ידי נחמני, הוחזר לידיהם. האדמה נשארה, כמובן, בידי הלאומיות של נחמני.

שיטה זו הפכה בינתיים למדיניות רשמית של הקרו הקיימת, דוברה הודיע לא מזמן כי הקרו הקיימת תהיה נאלצת להוסיף ולהוציא צווי הפקעה לגבי קרקעותיהם של ערבים, המסרבים למכור מרצונם החופשי. היתה זאת שיטה שצבי הרמן שפירא היה מתהסס בקברו למשמעה.

★ ★ ★

(יד) קרובת השבת בנהריה

שהתברר לכריסנטי כי האדמה נמצאת בהנהלתו המעשית של נחמני, פנה אליו וביקש להכיר את השטח, בו השקיע כספים רבים בטיקול, במערכת צינורות, ובמתן כספים לנחמני עצמו.

אולם נחמני החליט אחרת. האיכר העיקש, שסירב להתחלק אתו ברוחחים ושאיים עליו ב"עיתונים", לא היה ראוי לקבל את האדמה. לכריסנטי, שהיה מצויד בהמלצותיו של קצין הפיתוח האיזורי אברהם הירשפלד, ובהמלצת המועצה המקומית מגדל, נודע כי האדמה הוחכרה לשני אנשי-אדמה ותיקים: פלישמן פקיד בתנובה והשוטר נחום ברבי.

השניים עצמם הבינו, לאחר שכריסנטי פנה אליהם, כי זכותו גדולה מזכותם. הם הגיחו את השטח, למרות הסכם החכירה שהיה בידיהם, וחדלו לסטל בו.

באין ברירה אחרת, לאחר שכריסנטי עשה כל מאמץ לקבל את חוזה החכירה המגיע לו, עלה האיכר ממגדל על האדמה, חרש אותה וזרע בה חיטה.

מעשה אחרון זה המריץ את נחמני לפנות אל בית-המשפט ולבקש את סילוקו של כריסנטי מן האדמה המעובדת על-ידיו. בחיק 424/56 כתב באיכותו של נחמני, כאחד הנימוקים המכריעים לבקשתו, כי "המשיבים, או אחד מהם, השתמשו בקדושת יום השבת, ובתאריך 15.12.56 עלו על הקרקעות הנ"ל, חרשו וזרעו, בניגוד לרצון וכלי כל הסכמת המבקשים, או אחד מהם, או מישהו בשמם או מטעמם."

קדושת השבת היא עיקר גדול בין עיקרי הקרו-הקיימת. יחד עם איסור גידול החזירים, שני סעיפים אלה הם חלק בלתי-נפרד מכל חוזה-החכירה של הקרו הקיימת, הנושאת עדיין עיניים שאפתניות לכספים הבאים מעברילים, מכיסם של יהודים שומרי-מצוות.

הם אינם מחייבים, כמובן, את פקידי הקרו-הקיימת עצמם, מסוגו של נחמני, הנוהג למשתמש במכונות הקרו הקיימת. העומדת לרשותו, כדי לנסוע בה בשבתות לרחצה בשפתי-הים של נהריה.

בשבוע שעבר, כשחרב הסילוק מונחת על צווארם, כתבו האחים כריסנטי מכתב נושא לנשיא המדינה יצחק בן-צבי, חברו של נחמני מימי שביתת פועלי הפוס. "אנו אנשי עבודה ועמל", כתבו. "אין אנו אנשי ריב ומרדן. אנא, אל תרפו את ידינו, אל תרוששו אותנו כל עוד אנו יכולים לעבוד. עיורו לנו לעשות זאת, ויהיה השם עימכם. הפסיקו משפטים נדגנו. תנו לנו אדמה. ויהיה שלום בחילך, שלוה בארמונותיך, ירושלים."

אולם הקרו הקיימת במחוז הגליל עסוקה מדי בתפקידים לאומיים. אין להניח שתטה אוזן לשוועתם של איכרים המבקשים אדמה.

מרק עגבניות צרפתי ברסק המרוכז של „ארדי“

טעם נפלא — צבע חם — ריכוז גבוה אופן ההכנה:

1. לרסק 100 גרם בצל וראש גזר ולטגן ב-50 גרם שומן ובכף קמח עד אשר התערובת משחימה.

2. להוסיף קופסה רסק „ארדי“ (מחירה רק 220 פרוטה), 2 כפיות סוכר, 1/2 כפית מלח. פלפל ופטרזוליליה.

3. לבשל על אש נמוכה במשך 7 דקות ולהעיר ביר דרך מסננת.

4. להוסיף 60 גרם אורז ו-6 כוסות מים ולבשל עד שהאורז יתרכך.

ארדי

חמי טבריה

מעינות הישועה הידועים מימי קדם לסובלים ממחלות:

רומטיות גניקולוגיות אברי נשימה, שבר גפיים, אחריות זחלים

פיזיותרפיה

לשיקום, מאסאז' תת-מימי, תרגילי לי תנועה תת-מימיים, התעמלות רפואית — לטיפול מיוחד בהתקשות פרקים, שיתוקים, ביחוד אחריות פוליו.

אינהלציות

טיפול בדרכי הנשימה העליונות, פיקוח רפואי. — פתוח כל השנה!

דובר פרטים נא לפנות:

חברת חמי טבריה, המנהל הרפואי, טבריה, ת.ד. 77.

העם

צעקה מעונה

אם האמת של אלוהים מחייבת אף את צעקתו המטונה של ילד תמים אחד, הרי האמת של אלוהים אינה שווה את דמיי הכניסה שלה!

סערות בינלאומיות שאנו השבוע מסביב לישראל. קולו הנוקשה של דאג האמרשילד, קולו האימנטי של ג'ון פיסטר דאלס, קולו המתחסד של ג'ואהרלאל ניהרו מספח-קאשמיר, קולו הצרור של גמאל עבד אל-נאצר, התמוזג עם הפאתוס המויוויף של כמה מעסקני-המפלגות בישראל לקאקופוניה צורמנית אחת.

אולם רק קול אחד חדר השבוע אל נבכי לבה של ישראל: קול שקט ועדין של נערה אשר מתה לפני תריסר שנים. הוא ויעוץ עד לעומק הנשמה את האלפים שכבר שמעוהו, ויוסיף לנעוץ את לבותיהם של הרבבות ה-עתידיים לשמעו. אנה פרנק, הילדה היהודיה מהולנד שרשמה את יומנה בצל המוות, דיברה אל ישראל (ראה אמנות).

קול הרב. לאדם הישראלי, הזכיר הקול קר דם כל חוויה יהודית. מלבד מתי מספר, כל אורחי ישראל הם מהגרים מירצות זרות, או בני מהגרים. איש לא יכול היה לשמוע את חידויה הנערה בצל תאיי-הגאונים, מבלי שכלבו תבצבץ המחשבה: זה יכולתי להיות אנוכי. בדור האחרון, התרחק האדם הישראלי ממוצאו היהודי, הפך למשהו חדש שגודל לא מצא את הגדרתו. היה זה תהליך סבבי ובריאי. אולם קול הדם בוקע גם מרחקים של זמן ושטה. לעולם לא יוכל האדם הישראלי להיות אדיש לגורלם של היהודים בארצות הפזורה. אם לא הספיקו המלטים שוברות-הלבבות של הנערה מאמסטרדאם כדי להוכיח זאת, הרי הפגיננו זאת שני מאורעות נוספים: משפט קסטנר, שי תפס שוב מקום מרכזי ב-בית-המשפט ובעמודי היצירות, והתקוות לסו' לידריות יהודית מול ה-איום הבינלאומי בסנקציות כלכליות (ראה להלן).

סאנקציות רשמיות על ישראל, כי החלטה כזאת יכולה להתקבל סופית רק עליידי מועצת-הבטחון, בה היא תיתקל בקיר אטום של הוויטו הצרפתי.

לעומת זאת יכלה העצרת של א"מ, בה אין זכות ויטו, להמליץ (ללא תוקף מחייב) על הסלת סנקציות בידי חברות המוסד. זה יתן את הצידוק הדרוש לארצות-הברית להגישים את תוכניתה: להטיל מצור מוחלט כדי להרעיב את ישראל. היא לא הצליחה לשכנע את הגרמנים להפסיק את השילומים, כי הגרמנים אוהבי-הסדר ממלאים את התחייבותם כלפי ישראל בקפדנות שיכלה, בי-נסיבות אחרות, לעורר הערצה.

אך היה כמעט בטוח כי אמריקה תחטל לתלוטין את כל צורות עזרתה לישראל - החל במענקים הממלכתיים וכלה בהעברת כספי המגביות והמלווים היהודיים. לפי כל הסימנים, יהיה זה מצור טוטאלי.

עליה ב' חדשה. כדי לבדוק את גודל הסכנה, הקימה ממשלת ישראל ועדה ברא-

אנה פרנק (1942)

בשאגת הסערות, קול שקט ועדין

חשבון הנפש

אולם גורלה של אנה פרנק לא היה רק גורל יהודי. הוא היה גורל אנושי. הנערה המעונה יכלה להיות גם בת בודפשט או אלג'יר. היא יכלה אפילו להיות מסתגנת צעירה המתחבאה בבית משפחתה באחד מכפרי המשולש הישראלי. היא יכלה להיות כל אדם העומד בודד וחסידישע מול איתות העולם הפוליטי האכזר.

מדיניות

על כן לא היה זה פלא שהמשלחת הצרפתית באו"ם היתה קיצונית הרבה יותר מאשר המשלחת הישראלית עצמה בהגנה על עמדת ישראל, ושהיא לוחצת ללא הרף למען גיבוש עמדה ישראלית תוקפנית ונוקשה יותר. אפשר היה לקוות כי צרפת תעזור לישיראל גם בחזית האחת המטילה מוראה על כל קציני האו"ם: האיום האמריקאי בהפיכת כל משלוחי הנפט לישראל. גם הפריגאטה האמריקאית ביותר אינה יכולה לחלום כשאין לה דלק.

שות לוי אשכול, בהשתתפות שרים, פקידים גבוהים ואנשי-כלכלה. תפקידה להכין תוכנית מפורטת להבטחת קיומה הכלכלי של ישראל מול כל סוג וסוג של עונשין אמריקאיים אפשריים.

מצב הרוח לא היה מיואש. בחדר-המלחמה של הפריגאטה נלקחו בחשבון כוחות-עזר חשובים. מן הימים הגדולים של עליה ב' והברחת הנשק לישראל שרדו וזכורות, שנתנו מקום לתקווה כי גם הפעם אפשר יהיה לסמוך על נאמנותם של יהודי העולם, ועל כשרונם לעזור לישראל בכסף ובאספקה גם בתנאים קשים מאד.

כוח-עזר שני היא צרפת. צרפת מוציאה סכומים אגדתיים על מלחמת-אלג'יריה. היא עובדה שמעשי-הטרור באלג'יריה פסקו בימי מלחמת סיני וחודשו בו ביום שהחלה נסיגת צה"ל, הוכיחה לה שכל עזרה לישראל, כראיה לה.

על כן לא היה זה פלא שהמשלחת הצרפתית באו"ם היתה קיצונית הרבה יותר מאשר המשלחת הישראלית עצמה בהגנה על עמדת ישראל, ושהיא לוחצת ללא הרף למען גיבוש עמדה ישראלית תוקפנית ונוקשה יותר.

אפשר היה לקוות כי צרפת תעזור לישיראל גם בחזית האחת המטילה מוראה על כל קציני האו"ם: האיום האמריקאי בהפיכת כל משלוחי הנפט לישראל. גם הפריגאטה האמריקאית ביותר אינה יכולה לחלום כשאין לה דלק.

שירטט עדיין מפה מלאה של החזיתות האפשריות. השבוע לא נראה זה מן הנמנע כי דאג האמרשילד יצוה על הצבא המצרי לסלק את חיל-המצב הישראלי בכוח משארם אל-שייך, כשליח האו"ם. חידושן של פעולות צבאיות ממש לא נראה כבלתי-אפשרי.

רק פרט אחד קילקל עדיין במקצת את התמונה של אונית-המלחמה היוצאת לקרב. בחדר-המכונות ובתאי-המגורים של המלחים התנהלו השיחות והויכוחים כאילו לא קרה כלום, כאילו יוצאת הספינה רק לתמרון שיגורתי ומשעמם. בהיעדר הסברה שיטתית לצוות, נראו הדיונים בחדרו של רב-החובל מוריים במקצת.

ההסבר המוסמך למצב זה: אין רוצים ל-הפגין לעיני העולם שישראל משלימה עם האפשרות של הסלת סנקציות או לוקחת אותה אפילו בחשבון.

מפלגות

דבר בעיתו

באחד מחדרי מרכז מפא"י התכנסה ועדה קטנה שקיבלה על עצמה תפקיד כפוי-טובה: לסלף בהסדר עניני העתונות המפלגתית. כי מפא"י, מפלגה חזקה ומתרחבת, לא גילתה עד כה כשרון מינימאלי בהוצאת כל עתון שהוא - יומי, שבועי או חודשי.

על ספסל הנאשמים ישב הנאשם הראשון: חיים שורר. שנשאר עורכו של דבר על אף כל הנסיונות לסלקו וכל תגרותיו עם חברי המערכת. טען משה שרת, לשעבר מזכיר מערכת דבר: דבר משעמם וחסר-ענין; על המפלגה להקים לעצמה בטאון יומי רשמי, לפי מתכונת הארץ.

לשמע שבחים אלה לעתון מתחרה, יצא שורר כסוף-השיער מכליו. "ההערצה להארץ היא סנוביות ריקה", טען לעומת שרת. ב' ערבי שבתות, למשל, אין הארץ מעניין ירי תר מאשר דבר. איני מוכן לשום בירוור"קרא בועם.

גיורא יוספטי, המזכיר החדש של המפלגה, לא התרשם מדברי שורר. הצעתו: להקים עתון-בוקר או עתון-צהריים חדש, שיהיה שייך למפא"י, לעומת דבר, השייך להסתדרות.

הפועי הדאי-צעיר. הקרבן השני לי פולמוס הפנימי היה ישראל כהן. עורך ה-פועל הצעיר. כהן, גבר נאה בעל שערות שיבה מדובלות ופנים עגלגלות, נאלץ לשימוע כי עתונו משעמם ומת, וכי אפילו כעתון משעמם אינו ממלא את חובתו. ב' מערכת המדינית הנוכחית, למשל, אי-אפשר להבין מתוכו מהי עמדתה של מפא"י.

אולם כהן לא התרגו. הוא הסתכל במנייני המפלגה ברחמנות אבהית. "הפועל ה-צעיר עבר הרבה עסקנים כמוכם", אמר ביולול צורב, "הוא גם יעבור אתכם!"

אחר-כך קם מכסאו ויצא מן החדר בבזבזות-כוחות.

דת

נסים ונפלאות

כל רב יודע שאם אין קמה, אין תורה. לאחרונה גילו שני הרבנים הראשיים לישראל אמת חדשה: אם אין פרסומת, אין קמה. כתלמידי חכמים, נישגו מיד לתיוקן המצב.

למשרדו של הרב אייזיק הלוי הרצוג נכנס מזכיר זריו בשם ישראל ליפל, שקיבל על עצמו את מלאכת-הקודש להחזיר לעתונו, ובציוק לעתוני-הערב, סיפורי-רכילות פיקאנטיים, שיהפכו את הרב הראשי לדמות סופרולרית. כדי שלא לפגור אחרי רוח הזמן, הטיל הראשון-לציון יצחק רחמים נסים את איתו התפקיד על בנו הצעיר, משה.

לפתע החלו עתונאי ירושלים מוצאים את עצמם תחת מטר מתמיד של ידיעות סודיות שהוגבו להם מן החדר, סיפורי-רכילות לות על מעשי הרבנים ותומר משעשע דומה. שום בירור לא נערך בחדרו של רב, מבלי שהדבר יגיע תוך חצי שעה לאוזני עתונאים. שום דבר לא יכול היה להביע את רצונו להתגיר, מבלי שהדבר יפורסם בהבלטה עוד לפני שהספיק לסיים את המשפט.

"למה לא?" באחד הימים פנתה ל-כתו של הרב נסים לקיבו הארצי של ה-שמרי-הצעיר, ביקשה לאפשר לרב לסייר

החוף קר
כזה הם...

הודות לפונק' זה:
3 כוסות "פורט", 1 כוסית ברנדי אקסטרה פיין, 1 כוס מים, 1 כוס סוכר, 3 מקלות קנמוק, 20 צפרנים, 2 לימונים, 12 פלפלים הודיים (אולספייס).

תחילה - להרתיח מים, תבלינים וסוכר במשך 5 דקות. לחתוך את הלימונים ובכל חתיכה לתקוע את צפורן ה-בשמים ולהשרות במשך חצי שעה בתערובת הניל. להוסיף את היין והברנדי ולהחמם רגעים מספר עד נקודת ההרתחה.

להגיש לאורחים חם בספלים. מספיק ל-10 מנות. 3 גזרי ושמרי לנשף הבא

כרמל
מזרחי

שטוחות-עגולות
20 סיגריות 320 פרוטה

החתונה
היפה והמאוכלסת
אגרת המילוה העממי
היפה והמאוכלסת

השבועון החדש מלווה את השבוע הגנרל המצרי

למטר-מעוקב של שופכין. המחיר ליחידה איך נז' תלוי בכמות: אין שום הנחות. כך, על כל פנים, היה נדמה לתביר העירייה עצמם. עד שיום אחד גילה נתן אקסלרוד, נציג הפעלתני של חרות, כי ישנו יוצא מן הכלל: לפי הסכם מיוחד, שאיש לא ידע עליו, קיבלה על עצמה העירייה להריק 100 אלף מטרים מעוקבים מתוך בורות-השופכין ש' היו שייכים לרשות הפיתוח, אחת המחלקות של משרד-האוצר החולשת על הרכוש הנטוש. אולם תחת שלם 100 אלף ל"י, התחייבה רשות הפיתוח לשלם רק 18 אלף ל"י.

ריח נוח. לאקסלרוד היה נדמה שעסק זה מעלה ריח צחנה. הוא צעק חסמ, תבע הסבר מפי ראש-העיר. אולם בני גרשון אג' רון וזינה-מליצה לא היתה הפעם תשובה. גם הוא ידע כי קיים חוק מפורש האוסר לעירייה לתת הנחות של למעלה מ-20%, ואיך לו במקרה זה ניתנה הנחה של 82%.

גימגם אגרון: אין להשיב מה שנעשה, חו" זה הוא חוזה. אשר לעתיד, הרי תפתח העירייה במשאומתן חוק עם הרשות. תפקיד זה יוטל על סגן ראש-העיר מטעם מפא"י, מר"י כי איש-שלום.

באותו רגע הריח אקסלרוד הודמנות חדשה לגרום אי-נועמיות למנהיגי העירייה. הוא פקץ ממקומו: "רבותי, אתם בחרתם במר רחמים כלנתאר כממונה על התברואה העירונית, והוא מקבל בשביל זה משכורת שמנה. אם הוא מוכשר לזה, שינה את המשאומתן שנוגע לו. אם הוא לא מוכשר לזה, לשם מה הוא מקבל את המשכורת?"

קטע בפרוטוקול. הפעם התרגו אגרון. הוא לא יכול היה להודות כי כלנתאר זכה לגיבו שלו רק כפרס עבור השתתפו בקנוניה שהקימה את הקואליציה העירונית הנוכחית. תוך כגינה באבריו הדתיים. לכן ביקש אגרון להוציא את כל הקטע מן הפרוטוקול של ה"ישיבה.

בקשה זו גרמה לסערה כללית. רק כעבור זמן נזכרו חברי המועצה שנושא הדין הוא בורות השופכין הפרטיים. לא ביב השופכין הפוליטי. הם השאירו את הנוכח בפרוטוקול, אך את המשתתפתם עם רשות הפיתוח ה"יטילו בכל זאת על רפאל איש-שלום. כלנתאר נשאר פנוי לקנוניות הפוליטיות (ראה להלן), מקצוע שהוא מוכשר לו הרבה יותר.

ציד החזירים

ירושלים היא עיר קדושה צרים. כל נוצ' רי טוב אוהב לאכול חזיר. האם להתיר לו לגדל חזירים בעיר הקדושה לז' כן? אמרו חברי-העירייה הדתיים, בשעה שהם היו בשלטון העירוני. הם ניסחו הצעת חוק שאסרה את גידול החזירים ליהודים בל' בה, הרשתה אותו לנוצרים.

"לא", אמרו אותם הדתיים אחרי שהפכו לארפוויציה עירונית. כשהגיש גרשון אגרון לדין את ההצעה שהם עצמם עיבדו אותה, קמו להצביע נגדה. הם עיבדו במקומה הצעה חדשה, שאסרה את גידול החזיר לכל בני ירושלים, בלי הבדל דת, מין וגזע.

הסביבון הסתובב. אולם הדתיים הם אופוויציה, ואפילו יחד עם חבריהם למצב עגום זה — הציונים-הכלליים ואנשי חרות — לא יכלו לגייס רוב. לצורך זה היו דרו' שים שני קולות נוספים.

אחד נמצא בנקל. רחמים כלנתאר, הסביבון הפוליטי הירושלמי, מצא את ההודמנות כש' רה להפגין את דעותיו, אחרי שעזר למפא"י לסלק את הדתיים מן השלטון. הוא הודיע שיצביע עם האופוויציה.

הדתיים יצאו לצוד קול נוסף. מכסם נתקל בשני חברי מפא"י — יעקב מורחי ומרדכי זר — שבחרייהם מרוכזים בשכונות-הכפרים הדתיות. השניים קיבלו הזמנה אדיבה להופיע לראיון אישי אצל הרב יצחק נסים. הראשון לציון גזר עליהם, כאנשים דתיים, להצביע נגד החזיר. השניים נטו להסכים.

ציון ושלטון. אולם אברהם ("אברשה") ארסט (50), איש אחדות-העבודה הממושקף והמקריח, עמד על המשמר. הוא הריץ מכתב להנהלת הקואליציה, שאל מי קובע את קח חבריה: הראשון-לציון או הראשון-לשלטון.

עד הרגע האחרון לא היה ברור איך ית' המקו שני החברים מן המצב העדין בין הסטיש הרבני והסדן המפא"י. השבוע באה התשובה: הם העדיפו את הקמה על התורה. אולם החוק הדתי עבר בכל זאת. הקול ה' חסר טופק על-ידי נציגת ויצ"ר.

מיבצע הוכן ביסודיות ובמהירות. אל דמים מוכפלים בסטנטי, שכללו הוראות מד' פורטות ונוממוקות. השולח: משרד החוץ ה' ישראלי. הנושא: כיצד לארח קצינים מצריים שנפלו בשבי, ולהראות להם את הארץ. "לא נשלה את עצמנו כי סיור קצר יהפוך את אורחנינו לאוהבי ישראל ושוחרי שלומה", קבעה האג'רת. "אולם יש בכוחם של הרשמים ממאמה עינם ומשמעם אוזנם להרוס מושגים מסולפים על ישראל, אשר הופצו על-ידי התע' מולה הערבית".

המטרה הממשית: להביא את השבויים ה' אורחים לזי הכרה כי ישראל איננה תופעה מלאכותית חלופה, לא עובדה קיימת וכי התועמלנים המכריזים כי אפשר למחות אותה מעל פני הארץ, רק משלים את מאזיניהם.

"האורח מתעניין קודם כל", הסבירה פקר' דת המיבצע, "לדעת מה חושבים הישראלים על מצרים ועל הערבים בכלל. והוא עולל לעשות מבחנים כאלה לאיש ברחוב, לילדים ולנשים. אל תמנע את הדבר מידי. תן לו לשאול על מה ואת מי שהוא רוצה.

התדריך כלל גם הנחיות אישיות למראה: "אל תסיף, אל תרצה ואל תנסה לשכנע את האורח, פן תשכנע את עצמך בלבד. אל תהיה מגמתני. ענה לשאלות וסכר עובדות. אל תת' פאר ואל תתרפס, לא כאשר אתה מדבר על עצמך ולא כאשר אתה מדבר על ענינים כל' לים. אם אתה יודע ערבית, הציע לאורח ל' דבר בלשונו. אם, יכבר לדבר בשפה זרה, עשה כרצונו.

גם על מצע עם הקהל ועם ערבים קבע ה' תדריך נוה: "בכל מקום אליו אתה בא, תן לאנשי המקום לשוחח עם האורח. בעברך בישוב ערבי, רצוי להצביע על המצב התקין של ערבי ישראל... לא רצוי לעורר או ליוזם שיחות פוליטיות. אם מתעוררת שיחה כזו בינך לבין האורח, מוטב לנהלה בשעת ארוחת צהרים, לאחר שהאורח הספיק לראות הרבה, והיחסים ביניכם יהיו אינטימיים."

ומה אם ירצה האורח לשוחח על מלחמת סיני, למשל? התדריך קבע תשובה גם לשאלה זו: "המערכה בסיני היתה תוצאה ישירה מן התכונות התקופניות המצריות בסיני. יש ל' הכחיש את הטענה הערבית על קנוניה עם ה' אימפריאליזם האנגלי-צרפתי בסיני. אין אנו עושים את מלאכתו של אף אחד. אין לנו כל שאיפות לטריטוריה מצרית במדבר סיני, או במקום אחר. רצועת עזה אינה חלק ממצרים וממשלת מצרים תשמח להיטטר ממנה.

התדריך מנה גם את פרטי ההתגרויות ה' מצריות, במקרה שהאורח אינו יודע עליהם, או שהוא שמע עליהם בנוסחות אחרות. לבי' סוף, הדגיש, יש לעמוד על נקודה עקרית אחת: "אין כל ניגוד אינטרסים בין ישראל ומצרים. ישראל קידמה בכרבה את המהפכה המצרית ב-1952, אך ציפתה כי תוכיח שפניה לשלום ראש הממשלה אף הביע לא פעם את רצונו לשלום."

השבוע חזרו ארבעה שבויים יש' ראליים מן הכלא המצרי. ככלידיה נזעמת שמעו אזרחי המדינה את הסיפור המוזעזע שהיה כפיהם: פרשה של עינויים, סבל ואכזריות. באותו שבוע עצמו חזרו למצריים אלפי שבויים מצריים, שזכו במחי נזות-השבויים של ישראל ליהם חר' גן, בהתאם לאמנת ג'נבה.

היה זה אך טבעי כי כלבו חנרגו של האזרח הישראלי תעלה השאי' לה: האם צדקה ישראל שהעניקה להם כה טוב שבויים שהיו כר' דיה? האם לא היה עליה להראות להם את אותו היחס האכזרי שי' ממנו סבלו בניה על גדות הנילוס?

הרגש הראשון תבע תגמול ונקם. הגינותה של ישראל נראתה כרכי רוכיות סנטימנטלית וטפשיה. אולם המחשבה השונה הגיעה בהכרח למסקנה ההפוכה. ישראל, לא מצי' ריב, נהגה ביתר תבונה.

דבר זה הוכח בשעתו על-ידי ה' קומוניסטים הסיניים, עת לקחו ב' שבי רבבות שבויים יפאניים. כל שבוי כזה זכה אצלם ליחס ידידותי ביותר. הם הראו לו את הצדדים הטובים של המשטר הקומוניסטי, נתנו לו הרצאות על תורת הקומוני' לבסוף: שתי המדינות תיהנינה משיתוף פעולה ביניהן.

★ ★ ★

האניה של אחיו

יצוץ התופת החל כמעט מיד. כי קבוצות או ביחידים, הובאו השבויים — קצינים וסמלים — אל מקומות המיטש עם מארחהם, הוצגו בפניהם, ויצאו לראות את פני האויב, כפי שלא חלמו לראותו, וכפי ש' לא יכלו לראותו מתוך דפי חוברת התעמולה של הצבא המצרית, "דע את האויב", שנמצאה במספרים גדולים על-ידי צה"ל, במוצבי סיני. השבויים הראשונים נראו ברחובות חיפה וסביבותיה. קבוצות מאוחרות יותר הגיעו לתל-אביב, לירושלים ולעשרות כפרים ער' ביים. קיבוצים ומושבים קטנים. הם היו לבוי' שים מדי צה"ל, אך בלי תגי סימון, ומבטיהם תרו אחרי כל פרט, כל אדם, כל חלון ראוה ושלט.

סרן איברהים מגדי תמאזין ביקש ממארתו דבר אחד בלבד: "הראה לי את אנית אחי."

כבית-החולים. קבוצת סמלים מצריים, בהדרכת איש משרד החוץ, בפתח בית-החולים רמב"ם, בבת גלים. הם חרשוו לשליל באופן חופשי, ללא משמר מזויין. על גבו של אחד הסמלים, הכתם הלבן, המעיד שהוא שבוי. "הבריאו ובואו לבקרנו", איחלו השבויים לחולים.

ככמה משקים. הקיבוץ התנה תנאי מפורש שיחיה זה ביקור פרטי ולא-רשמי. הוא לא במשכנות-התורה הירושלמיים.

הביקור נערך באוירה טובה. הרב ה' סע בגן-שמאל, עבר משם לעין-שמר, שר' חח עם ח"כ קובה ריפטיין, המשיך למשמר' העמק, שוחח עם יעקוב חזן, והגיע לבסוף למרחביה. הרהקודש של השומרה-הצעיר.

כשהגיע שעתו של הרב להתפלל מנחה, סינו לו אנשי המשק האזיבים את חדר' האוכל. בראות הרב כי שאין מנוות לדלת האולם, הציע לשלוח אחדות. אנשי-המשק חיכו, הפליטו: "למה לא?"

תפילה מרכסיסמית. למחרת היום חשכו עיניהם של בני-המשקים התמימים. ביקורו הפרטי של הרב נמרח לאורכם ול' רותכם של העתונים, וביחוד של עתוני' הערב. רשימה מפוצצת רדפה רשימה מפוי' צתה. לציבור נודע כי הרב חולל מהפכה גדולה במשקי השומרה-הצעיר, שקבע מוז' וות בדתות, שמארכסיסטים-לשעבר חבשי' כובעים ונכנסו להתפלל כבני ישיבה.

מזכירות הקיבוץ הארצי לא התאפקה, פירסמה הודעה-מחאה זועמת. אולם מנהלי הפירסומה של הרב רק חיכו. הם השיגו את שלהם.

עיריות

בורות שופכין רשמיים

ברוב חלקי ירושלים אין ביוב. מי השופכין נשפכים לתוך בורות. העירייה מריקה אותם בעזרת מכונות-שאיבה, במחיר לירה אחת

תזכיר

שחיתות בראשיהעין.

לפני חודשיים גילה העולם הזה (1000) את השערוריה ומישחק הקנוניות מופנזה המקומית ב' ראשיהעין. כתוצאה מגילויים אלה נטרקה חקירה מקיפה מצד מש' רדי'פנים ומבקר-המדינה.

השבוע הודיע זכר משרד'

הפנים כי השר עומד לפזר את המועצה המקומית של ראשיהעין

וזמנות ועדה ממונה שתנהל את ענייניה עד לבחירות הבאות.

חלוקת שלל הידיעות.

לפני שבועיים גילה העולם הזה (1005) את ההתמרמרות הקיימת בין עתונאי ירושלים, הטוענים כי דוברי הממשלה מסננים ידיעות סודיות לכתבי דבר והארץ, תוך קיפוח שאר העתונים.

השבוע יזם נביראל צפרוני,

איש הבוקר, פגישה של עתונאים

בה הוחלט להחרים את מסיבות

זכר הממשלה, בהן ישתתפו ל'

הבא רק חנה זמר (דבר), אורי

רענו (הארץ) ואלהיו סלפטר

(סאט).

פרשות נעלמות.

פרשות נעלמות. בין פרי' שות השחיתות ואי-הסדרים שנת' גזו בפעם הראשונה מעל לעמודי העולם הזה בשנה האחרונה, נכי' זלו פרשת המסחר הפרטי של דובר המשטרה ינאי, (983) פרי' שת עיסקות המכונות הפרטיות של קציני המשטרה הנבואים (992), פרשת הרחקתו של זאב סטיינברג (991), פרשת שטוני ה' מים שלום ליגום (990), פי' סורי מנגה-השחיתות זוד חייצין בעמק חפר (971), פרשת משפחת אונגר (982).

השירות חיילו כל הפרטיות ה'

אלה בתשובות שורת המתנדבים

במשפט עמוס בן-גוריון כדוגמות

לחיקים שסגרו על-ידי המשטרה.

י"ם המצריים בסיום בארץ ביקר בקיבוץ

הפצצה על חיפה, או שטיסי חיל האוויר ה' מצרי הם כה גרועים עד כי החטיאו בצורה מבישה את מטרות.
בהמשך הסיוור, הוצג בפני הגנרל מנהל מח' לקת הכספים של העירייה: ערבי, המועסק ב' תפקיד זה שנים רבות. השבוי חקר את ה' ערבי, שעה ארוכה, כדי לבדוק אם הוא באמת ערבי, ולא יהודי שהתחפש כערבי. לבסוף השתכנע.

*** הקרב במסערה המזרחית

מצבונות "סיוסאינג" אדומה הגיעה לבנין הטכניון החדש, על הר הכרמל, ומתוכה יצאו כשלושים סמלים מצריים, כי שעל גבם מסומנת האות "ש" — שבוי. הם סירו באולמות המלאכה של בית-הספר ה' מקצועי, שוחחו בעליצות רבה עם התלמידים. הם נראו מאושרים כילדים שיצאו להפסקה בלתי-צפויה בחצר בית-הספר.

משם, המשיכו את דרכם לבית-החולים רמב"ם בבת גלים. שם שוחחו עם החולים, איחלו להם החלמה מהירה, החליפו אתם ה' מנות אדיבות לערוך ביקורים משפחתיים — לכשיבוא השלום.

הרופאים שבין השבויים נסעו לבית-החולים בילינסון. רובם עמדו פעוריה בפני המת' קנים החדשים והמסוללים, השירות המ' צויין במחלקות השונות. אחד מהם שאל אם יוכל לבוא לבית-החולים כדי להתמחות ב' כירורגיה — לכשיבוא השלום. "אני כבר מז' מין אותך רשמית", ענה לו איש ההנהלת בית-החולים.

סרן מוזמד דיאדין וזהבי, מקהיר, ביקש לראות ערבים מתושבי הארץ. מארחו, משוק הירקות נפתלי קסטלניץ, הביאו לכפר עוספיה. שם, על ספלונגי קפה, תהה הסרן על קנקנם של ערביי ישראל. מארחו הביאו במיוחד ל' כבר זה, כי שם גרים גם ערבים מוסלמים, גם נוצרים וגם דרוזים, והוא יוכל לשוחח עם בני כל המיעוטים בבת אחת.

נפתלי ומוזמד עזבו את הכפר, המשיכו למסעדת פינג'ן שבמרכז הכרמל. שם החלה השיחה בין השניים להיות אישית יותר. ר' אז התברר כי הם כבר נפגשו לפני כן. נפתלי קסטלניץ היה זה ששכב את מוצבו של סרן מוזמד דיאדין וזהבי, כאשר הגילה. השניים נטלו עפרונות לידיהם, החלו מ' שרטטים על גבי מפות את מהלך הקרב. בקרב סרן המצרי הודה כי ברח אומנם מהמוצב, אך לא באשמתו. "היינו מחזיקים מעמד", הכ' ריז, "אולם קיבלנו פקודה להיסוג ולהגן על אל-עריש. שם נפלתו בשבי."

*** שני שותפים באינטליג'נס

אנשי המחלקה הערבית של הועד הפועל של ההסתדרות אירחו קבוצת סמלים. לפתע פנה אחד מעובדי המחלקה, ערבי מסביבות חיפה, למארגן הטיוול, בקרי צת'עין. "ראה מה יקרה עכשיו", לחש לו וניגש לאחד השבויים. "סלאמאת יא אבו איס' מועיל!" קרא הישראלי לעבר המצרי. "אתה זוכר אותי?"

המצרי נעץ בו עיניים תוהות, ולבסוף תקע כף בכפו. הסתבר כי השניים שירתו בעבר באינטליג'נס הבריטי, באזור הסואץ. בפגישה אחרת עם קבוצת ערבים ישרא' ליים, הרצה אחד הקצינים המצריים על הגו' שא: הפילוסופיה של המהפכה. הוא סיפר ל' מאוינו על אזור השיחורר, הכולך ומשוקם מחולות המדבר כמצרים, על המלחמה באימ' פריאליים ועל גמאל עבד אל-נאצר, מאחד ה' אומה הערבית. בויכוח שנתעורר אחרי ה' הרצאה, שאל אחד המאוינים: "כל זה באמת יפה. אבל איזה סמירה קיימת בין שאיפות אלה לבין שאיפותיה של מדינת ישראל להת' קיים בשלום בין הערבים?"

*** הקצין חלב פרה

איזה רזן, חבר קיבוץ אושה, הורג יום יום לקבץ פניהם של קצינים שבויים. הוא סיפר להם על הקיבוץ, תולדותיו ודרכו. כאשר התארח אצלו סגן עומר פתחי, שאל המצרי את רון: "מה עבודתך בקיבוץ?"

ניזם, הכניסוהו לחיי החברה של הארץ אשר בה נשלח ללחום. רבים מן השבויים שוחררו אחרי טיפול זה בידי הקומוניסטים והוחזרו לק' יום היפאניים. כל אחד מהם הפך לתועמלן קומוניסטי מושבע, נושא חידק ההתמרדות בצבא היפאני.

אותה שיטה עצמה הופעלה עלי ידי הקומוניסטים נגד בני עמם, בשעת מלחמת-האזרחים הסנית, תרמה תרומה מכרעת לכיבוש ה' שלטון כיריהם.

בעמודים אלה מתואר נסיון רר מה, שנעשה עלידי שלמונות ישר' ראל. אף כי הדבר לא נעשה מתוך השקפת-עולם מגובשת, ולא היה חלק ממפע הסברה ותעמולה רחב יותר, אין ספק שהיה זה נסיון נועז ומפוכח.

הוא לא יתן את מירותיו בן לילה, ולא יהולל פלאים. קרוב לוודאי ש' רבים מן השבויים המצריים שהזרו ישימוצו את ישראל בפומבי, כדי למצוא חן בעיני הממונים עליהם. אולם הזרע שזרע בלב השבויים בגרשמואל ובגבע, בחיפה ובירר' שלים, עשוי להנביט את נבטיו כבוא היום, בצורה שתהפוך את המאמץ הקטן להשקעה כראית פי אלה.

איברהים תמאזין היה מפקד פלוגת חיל רגי לים בשארם אל-שייך, שהסגיר את עצמו מיד עם תחילת הקרבות. אנית אחיו היא אותה איברהים אל-אחאג, שאחיו היה מפקדה. ה' מארח הטיוול לרחוב פנורמה שעל הכרמל, הראה לו את הנוף הנגהר, כולל הנמל כולה, והצביע על המשחתת השבויה, שעמדה בנמל. תמאזין נעץ מבטו באניה בדומיה. לבסוף סר' נן, בקול חנוק: "ואחי כל כך שמח כשקיבל את הפיקוד עליה..."

מצב רוחו של תמאזין השתפר רק אחרי שמארחו סיפר לו כי כניעת האניה באה אחרי קרב עז. אולם המצרי הצעיר סירב להאמין כי הפגעים שנורו עלידי אנית אחיו, לפני שנלכדה, לא גרמו כל נזק לעיה.

*** הגנרל והפקיד

רבים מהקצינים השבויים טענו בס' ני מארחיהם כי תושבי ישראל שונאים את משטר הריכוז של בן-גוריון, ובפרט שונ' איס משטר ה' בני ארצות המזרח. אחד הקצי' נים, שוחח עם כמה ישראלים שהוצגו בפניו, ושאר מלא ספקות. "ברור, אתם הכנתם או' תם מראש, והם פוחדים לומר את האמת," כאשר המשיך הקצין עם מלה בדרכם, במ' כונית פרטית, הציע המארח למצרי לבדוק את הדבר באופן יסודי. הוא הצביע על שורת טרמפיסטים שעמדו בצידו הדרך, הציע לקצין לבחור מבינם את מי שירצה. "אנחנו נסיע אותו לאן שהוא רוצה, ותוכל לשוחח איתו באופן חופשי, מבלי שאספר לו מי אתה." המצרי בחר בחילת שחרורות היונינת, וכ' גם אתה מיד לצויה ארוכה. בתום הנסיעה, הוזמן הקצין לבקר במסקה של אותה סרמי' טיסטית, בכל זמן שירצה. הוא מצדו הומין, ברצינות רבה, את העזרה לבקר את משפחתו בקהיר.

אחד הגנרלים המצריים נלקח לסיוור מקיף בקיבוצים, הובא גם לבנין עיריית חיפה. הוא עבר במחלקת השונות ושאלותיו הוכיחו על ידיעות מפורטות ועל השכלה רחבה. גם הוא סירב להאמין כי חיפה לא הופצצה עלידי האויריה המצרית, כפי שסיפר רדיו קהיר. אתם מעלימים מעיני את ההיסות", שבמ' הוא הוזמן לעלות על גג מלון ציון. שבמר' כו העיר, חיפש מנקודת תצפית סימן ל' הריעות. לשוא. עליו היה להודות באחת מ' שתי אמיתות בלתי-ניעמות: או שלא נערכה

"אל תצלמו!" קוראים כמה מהשבויים וממלוויהם, לעומת צלם העולם הזה. קיצוני מימין סג'אלוף חנא נגיב, לשעבר מפקד הכוחות המצריים בשארם אל-שייך. בן השאר, סיפר כי כל פעם שבן-גוריון היה מודיע על נכונותו לשלום, היה הצבא המצרי מכריז על מצב הכן.

את כל המלחמה הזאת, אבל אנחנו לא שכחנו שיש מצרים טובים."

*** רק קפריסה

משום מה, התקשו מצרים רבים יהא' מין כי הישראלי הממוצע אינו שונא כל מצרי, כאשר הוא מצרי. אחד הקצינים, שנל' קח לבקר בחיפה, ביקש לערוך משאל בוק בין עוברי הרחובות, ולהציג בפניהם את ה' שאלה: "האם אתם שונאים את המצריים?" הוא לא גילה לנשאלים את זהותו, גיהל את המשאל באנגלית. בלי יוצא מהכלל, ענו הנשאלים כי אינם שונאים את מצרים. אולם אם מצרים אינה מניחה לישראל להתקיים בשלום, אין ברירה אלא לנקוט בכל האמצעים שיגנו על קיומה.

גם אנשי הצוות לשעבר של האניה בתי גלים, שהוחזקו במעצר ממושך במצרים, נש' אלו אותה השאלה. גם הם, לתפתעת השואל, ענו תשובה דומה. "אתה מבין", הסביר איש' צוות אחד, חושב תל-אביב, "אתם עצרתם אותנו כדי למונע מאתנו מעבר בתעלת סואץ. אנחנו לא נוותר על המעבר ננסה ושוב ננסה לעבור. יתכן שתעצרו עוד אחדים ממלחינו; יתכן שצטטר שוב ללחום ולהשתמש בכוח. אבל את זה נעשה כי זהו חיוני לנו, לא מפני שאנחנו שונאים אתכם. אפילו כשאנחנו יודעים כי מצדכם, הסיוור להרשות לנו לע' בור בשלום, לצרכי מסחר, הוא רק קפריסה."

*** המחלה המרבקת

שבעת הצעירים שהסבו על מרפסת בית-קפה גדול היו טייסים כולם. ההבדל ביניהם היה רק כי חמישה מהם היו טייסי טילון ישראליים, במיניהם הכחולים, ושניים טייסי טילון מצריים, בתאקי. השיחה היתה מקצועית לחלוטין. בעיני המצריים, מצאה פני' שה זו חן יותר מאשר פגישהם הקודמת עם אנשי חיל האוויר של צה"ל, שעלתה להם ב' מטוסייהם.

היו גם סרבנים. המכונאי הראשי של איב' באהים אל-אחאג, למשל, ערך שביתת-שתיקה זוועמת, מרגע צאתו ממחנה השבויים. שעות ומשכה שתיקה זו, עד שהוזמן לבית מארחו ונתכבד בספל קפה תורכי. נכדתו של המארח, פקיד ממסלתי בכיר, רצה אל ה'זרז' הארוה, טיפסה על ברכיו. הקרה נשבר. בדמעות בעיניו, סיפר השבוי על אשתו וב' נותיו שבקהיר, על געגועיו אליהם. ידו ליט' פה ברוך את שר של הילדה הישראלית הקטנה, שפתחה את חרצובות לשונו. בקושי נפרד לעת ערב מחוג המשפחה החמים, שנפ' תח לפניו למשך כמה שעות. בסוף השבוע, כאשר חזרו אחרוני השבויים המצריים לארצם, היה ברור מדוע בידו אותם צבאם במחנה תל אל-כבייר, באזור התעלה. חששות נמאל עבד אל-נאצר כי השבויים הבי' או אתם מחלה מדבקת מישראל היו מוצדקים בהחלט — מחלת האמת.

"עובד מוסך. לפעמים גם נהג", השיב רון. "ובצבא, הייתי? שוב שאל המצרי.

"כן."
"ומה היתה דרגתך?"
הקיבוצניק השיב.
סגן פתחי נדהם. "האם אתה מדבר ברצי

נות?" שאל.
למעשה, היה סגן עומר פתחי צריך לדעת כי מפקדי צבא גבוהים בישראל הם גם אנשי עמל פשוטים בביתם. כי סגן פתחי היה מפקד פלוגה פלסטית, שבין תפקידיה היה לה' דור לישראל ולאסוף שם ידיעות. הוא נמלט ממוצבו בשעת ההתקפה על רפיח, הלך ברגל לאורך החוף עד אל-עריש, נלקח שם בשבי. "אצלנו", הודה, בסיום הביקור, "לא היה נאות לייטננט-קולונל לזכות אותי אפילו ב' מבט אוושי אחד. וכאן, הוא מורה-דרך שלי. יש משהו טוב בשיטה הזאת."

אמנון לין, חתנו של אבא חושי ואחד מ' עסקני מפא"י המרכזיים בעניינים ערביים, אירח שמונה שבויים בביתו. באחד הטיוולים, הגיע עם אורחו, סרן שפול שבבי בשארם אל-שייך, להגלה, שם חיכתה אפתעה גדולה מאד לסרן המצרי: באחת הרפתות, רכון ליד דלי חליבה, הוא פגש את מפקד הגדוד ששבה סרן מצרי אחר דיבר על יחס ישראל לשבוי יים. בעוד שרבים מבין חבריו חששו לזייהם, במקרה שיפלו בשבי צה"ל, היה אותו סרן בטוח כי לא יקרה לו דבר. "מדוע?" שאל מארחו.
"אני כבר הייתי בשבי אצלכם, ב'1948", השיב בחיוך.

*** גם מצרים טובים

ב כמה מקרים, הוזמן לשבויים לפגוש יהודים שעלו ממצרים, מאז החלו הגירר' שים האחרונים או לפנייהם. בעין-השופט, ל' משל, נלקח אחד הקצינים לראות את האולפן לעברית, בו לומדים העולים החדשים. לא היה קץ להפתעה, כאשר גילה בין התלמידים ידיו, אותו הכיר היטב באלכסנדריה, עיר מולדתם המשותפת.

הוא שמע מפי העולה על פרטי תלאתיו מאז פרצה מלחמת סיני, על צו הגירוש שאי' לץ אותו לעזוב את ביתו ואת עסקיו. "כל מה שאתה אומר מצער אותי מאד", ענה ה' קצין. "אני הייתי הרבה יותר שמח אילו המ' שכת להיות יחד אתי באלכסנדריה. אבל אם אתה מרוצה מחייך החדשים ומהמולדת החד' שה שלך, גם אני שמח. אינשאאלה", סיים, "עוד נתראה באלכסנדריה."

ברמת-הדסה, מגשה קבוצת אורחים ילדים שעלו ממצרים לא מזמן, ונקלטו עלידי על' יית הנוער. "אתם בודאי שונאים אותנו ואת מצרים", הפציר אחד הקצינים.
"לא", השיבו הילדים. "אנחנו לא שונאים אתכם ואפילו אוהבים קצת את מצרים. אנח' נו רק יודעים שאלה שהכריחו אותנו לברוח ממצרים הם אנשים רעים. הם גם שהביאו

דרכי חיים

שכר הידידות

למשה גייסט היו ידידים רבים. את הידידים רכש גייסט בימי קרבות מלחמת העצמאות, כששירת כתפקיד מקלען ראשון באחת מיחידות הטיבת נבעתי. חבריו קראו לו "מסמרה" בשל גבוה הרב. כשנפגע, ב"אחד הקרבות, המשיך גייסט להפעיל את המקלע, עד לחילוף חוליותו עליידי היחידה אחרת. באותו קרב, איבד את כושר ראייתו בעינו הימנית. הועדה הרפואית, כפניה הת' יצב, פסקה נכות של 50 אחוז. ועדה אחרת המליצה עליו כחבר המועצמים הראשונים לקבלת אות הגבורה.

ידידיו של גייסט לא שכחו אותו, גם אחרי הקרבות. בשנת 1951, כשהחלים גייסט מפצעיו הרבים ויצא ממוסד השיקים האח' רון, ביקר אצל שניים מידידיו וחבריו ל' קרבות, צבי נגיי ומרדכי פורה, ביקש מהם לעזור לו לרכוש מונית, ממנה רצה להוציא את פרנסתו. לצורך הרכישה, סיפר, חסרות לו 3000 ל"י. את ההלוואה יתן בנק אוצר החיל' מידידיו ביקש רק לחתום את שמור' תיהם כערבים לשטרותיו. השניים הסכימו, ברצון, וההלוואה ניתנה.

תיק שחופה. ראיתי הלוקיה של גייסט לא איפשרה לו למצוא את פרנסתו בכבוד. לאחר שנפצע באחת התאונות התכופות ש' ארעו לו, ביקש למכור את מוניתו. מנהל אוצר החיל', שבאמצעותו נרכשה המונית, סירב לאשר כל דחיה בפרעון השטרות, עד למכירת המונית. גייסט, שלא היה לו ברירה אחרת, הפסיק לשלם. ידידיו, נגיי וכוהן, החלו לקבל הודעות התראה מאוצר החיל'. הידידים מיהרו לגייסט, שמעו ממנו על צרותיו, נסיונות הפשרה שלהם עם מנהל הבנק, שהוקם כדי לעזור בשיקומם של אלה אשר האומה חייבת להם יותר משטר אחד, נכשלו.

ביתנים, מכר גייסט את המונית, חזר ל' התופק על אשנבי משרד הבטחון. כשראה שהסיכויים לפרנסה רחוקים, הודיע על הח' לשתו לעזוב את הארץ. מנהלי המחלקה ל' שיקום במשרד הבטחון נענעו את ראשיהם כהסכמה, שמתו להיפטר סוף סוף מאחד התיקים הקשים שעל שולחנותיהם. גייסט מכר את השיכון שקיבל ברמת-חיל, חיסל את עניניו, היגר לתורכיה, בדרכו לאוסט' רליה.

מנהל אוצר החיל ידע על הגירתו של גייסט, מכירת המונית מצוינת בכרטיסו הי' אישי של הלכות. גם מכירת השיכון, שה' הלואה לרכישתו ניתנה עליידי הבנק, רשר' מה כחוק. פרט אחד שנשכח, בסערת חיסול התיק המסרידי: הידידים שעברו לשטרותיו של גייסט.

לפני זמן קצר קיבלו נגיי ופורר הזמנות לבית-המשפט. התביעה: פרעון חובותיו של גייסט. שניהם מיהרו אל קרוביו של יודם. רק אז שמעו, לתמהונם, שגייסט השאיר הצהרה חתומה, בה הוא מבקש לשלם את דמי התגמולים — המגיעים לו עד סוף ימי חייו — לפרעון החובות.

מנהל אוצר החיל היה סבור אחרת, הע' ביר את השלום התגמולים לפרעון חוביו תיו האחרים של גייסט, שלא היו להם ערבים. נגיי ופורר, דרש לשלם את שכרה של הידידות עד הפרוטה האחרונה. משרד הבטחון אינו מכיר בידירות כזו.

משפט

עזה-נחל-עוז-ירושלים

באיו מידה יכול בית-משפט ישראלי ל' דון בתביעתו של היועץ המשפטי לממשלת ישראל נגד אנשמים, שאינם אזרחי מדינת ישראל ושנתפסו כחשודים בביצוע פשע, בתוך שטח שהוא שטח כיבוש מוחזק, לאחר מלחמת סיני? על שאלה עקרונית זו, נדרש להשיב השבוע בית-המשפט המחוזי בירושלים, ב' שבתו בסמכות של בית-משפט לפשעים חמור' רים.

נשיא בית-המשפט המחוזי בירושלים, ז"ר בנימין הלוי, והשופטים המחוזיים משה גולן ויהודה כהן, הקשיבו לעדויות התביעה, במש' פטם של כמה אל-עבד קאסם אל-זודיע ומח' מוד מוחמד יוסף זיאר, הנאשמים ברצח בכוחה תחילה של חבר קבוצ נחל עוז, רועי רוטברג. גופתו של רועי והחזרה לישראל לפני למעלה משנה, באמצעות ועדת שביתת (המשך בעמוד 12)

ארווין דויטש, 31, אינסטלטור ממושב חוסן ליד נהריה, היה אומלל מאד. ימים אחדים לאחר מלחמת סיני, ביקר אותו בצריפונג אחד מחבריו, סיפר לו כי הוא עובד עכשיו באילת בסוגל בונה, משתכר יפה ומרוצה.

דויטש שמע את סיפורו, ביקש לדעת כי צד יוכל גם הוא לרדת לאילת, לזכות סוף סוף בחיים מסודרים, במקום לעמוד ימים שלמים לפני אשבה של לישכת העבודה במעברה. החבר הסביר שאין פשוט מזה: צריך למכור את הכל, לקחת את הנחוך ב' יותר ולרדת לאילת. כשיגיע לשם, הסביר, תפארה כל הבעות. באילת יש חוסר ידים עובדות.

כשהגיע ארווין לאילת, לאחר שמסר את צריפונג למשרד המעברה, מכר את רהיטיו ושיכנע את אשתו בעתידם המאושר במ' קום החדש, חיכה לו אכזבה מרה. את ה' לילה הראשון בילה בחוק, תחת כיפת הש' מים. כי באילת כולה, לא היה חדר אחד פנוי למשפחה החדשה.

בבוקר, היה המצב עגום עוד יותר. כש' הלך ארווין ללישכת העבודה, הוסבר לו כי עבודה ניתנת רק לתושבי אילת הקבועים. כשהלך למשרדי המועצה להירשם כתושב, הוסבר לו כי כתושב יכול להרשם רק מי שיש לו שיכון באילת. כשישב מול מנהל הסניף המקומי של מפעל השיכון העממי, הבין ארווין כי המסע לאילת ותלאותיו היו לחינם. שיכון, הסביר לו המנהל, מקבל רק תושב אילת קבוע.

ארווין דויטש ואשתו חזרו לחוסן.

מעגל קסמים

ה סיפור על משפחת דויטש נכון רק בחלקו הראשון. למולה הגדול, הספי' קה משפחה זו למכור את הרהיטים, לשלם את החובות — ולשבת על צרורותיה, לח' כות לחבר שהבטיח להם לבוא ולקחת אר' חם לאילת. החבר לא הגיע, נסע לאילת ל' ברו.

אחריו הגיע מכתבה של אשתו של ארווין, למשרד המועצה המקומית באילת. הגברת

החייל איש צבא הקבע, שהתאהב באילת ממבט ראשון, לפני שנים אחדות, בשרתו בצבא חובה, הוא עמנואל לסמן, 23. הקשר הנפשי הראשון, שלו עם העיר הדרומית, נקשר ביום רצח מעלה ה' עקריים. עמנואל, ששרת אז במשרדה הצבאית באילת, היה צריך לצאת לתל-אביב באוטובוס, שכמעט כל נוסעיו נהרגו לאחר כמה שעות. הוא הסכים לצאת לחופשה במועד מאוחר יותר כשנתבקש לעשות זאת על יד' סמל התחנה, ניצל הודות לכך ממות כמעט-בטוח. בקשתו של עמנואל לאפשר לו להתישב באילת נדחתה גם היא ככל האחרות.

המובט להתישב בה. שתי הבקש' מס' ההכנסה בתל-אביב, מים לאבגר עוד תשעה המשפחה בכל רע. מחוק' אחר והוא גם לא מסוגל אילת שמע מפי חברים' מצאו חן בעיניו. הוא ה' קצר את תשובתה השלי'

שרים רבים על אילת, עסקנים נואמים עלי' השייט אליה אולם עשרות האזרחים שבי' לא נותנים לנו

דויטש סיפרה על מה שקרה, ביקש' יודע כיצד אפשר להגיע לאילת ה' גם בלא עזרת החבר שנעלם. היא ה' לקבל, כעבור כמה ימים, מכתב מוכ' נאמר שלצערה הרב של המועצה ה' אילת, לא תוכל התישבותה של דויטש באילת לבוא בחשבון בומן' הסיבה: אין שיכון.

„נכון, הודה חנוך נגד, ראש אילת, „זהו מעגל קסמים. עדיין איננו כיצד ובאיזה קטע נפרוץ אותו. בומן' שיו 270 יחידות דיר של השיכון' אך כולן מיועדות לעולים חדשים ה' אלינו, ישר ממל חיפה. למשפחת' לא נוכל להקצות דירה, לפי שעה.”

חנוך נגד הוא גלוי לב. כאחד ממו' ההתיקים ביותר של אילת, יודע הוא לשים לב להבטחות. ראשי אילת ה' ההתיקים למזן כבר שהבטחות לתנו' שים לחור. העובדות הפשוטות א' משרד העבודה מתכנן את תוכניותיו עזמאית לגמרי. תוכניות משרד ה' האחראי לכל שאר ענייני אילת, לא עדיין לידיעתו. „השיכונים שאנחנו אומרים פקיד משרד העבודה, „מיו' עולים חדשים. לכל השאר, ידאג' אחר.”

מי ידאג? לשאלה זו אין עדיין חנוך נגד עצמו אינו יודע על תשובו'

כלכדן ופיעה

ת יק אחד במשרדי המועצה ה' אילת תופח מיום ליום. התו' תיק זה מסבירה את תוכנו: „בקש' תקצות.” בחודשים שעברו מאז מלה' גי, גדל זרם הבקשות כמעט פי שו' ההצהרות המרובות והמנוסחות על של אילת, על האפשרויות הגדולות גות בעתידה הכלכלי ועל שיגשוגה הסכו את תשומת לבם של עשרות של אזרחים, צעירים וקשישים, רחוקי משפחה, ותיקים ועולים חדשים. שהובא אל שולחנו של אמיל פימנט' כיר המועצה המקומית, הכל מדי יו' שניים או שלושה מכתבים מסוג' בששת החודשים האחרונים, בק' אזרחים לעבור לאילת. סקר קטן ה'

החשמלאי

ובעל לאשה צעירה, שנשא אותה לפני שלושה חודשים, קיבל אף הוא תשובה שלילית מהמועצה. יוסף זנגי, יליד הארץ בן 22, ואשתו אסתר, 19, שנולדה בצרפת, חולמים כל הזמן להשתקע באילת. בתל-אביב הם גרים בחור קטן בשכונת התקווה, משלמים 45 ל"י שכר-דירה לחודש ומתפרנסים כשכיר-ימים. יוסף עובד אצל קבלן בנין בחבל לכיש ואסתר באחד המשרדים, ככתבנית. יוסף שרת בחיל הים, למד שם את מקצוע החשמל. עבודתו אצל הקבלן היא עבודה זמנית ומספיקה בקושי לפרנסתו.

הפועל

איש מחלקת החבילות של אגד בתל-אביב, זליג אברהם, 23, עלה לישראל בשנת 1946. לאחר שהתחנך במסגרת עלית הנוער בקיבוץ, התגייס כשהגיע לגיל 18 לצבא, התגלגל לאחת היחידות במרחב אילת. כשהשתחרר רצה מאד לחזור לאילת, אך פרנסת המשפחה הגדולה, שהוא היה אחראי לה, הפריעה לו למלא את שאיפתו. בזמן האחרון התחזקו הגעגועים לחזור ים סוף וזליג החליט סופית לעבור לאילת. כשקיבל את מכתב התשובה השלילית מן המועצה המקומית, היה מיואש. "האמנתי תמיד כי אבנה את ביתי באילת" — הוא אמר.

אבנר טוב, 22, הגיש שתי בקשות למועצה המקומית באילת, נדחה אבנר עבד כפקיד במשרד פוסטר-מסיבות קיצוצים וצמצום ימים ואחיות, ומצבה הכלכלי של פקידות אין לאבנר שום מקצוע בודה פיונית, מטעמי בריאות. על בדיים במפעל תמנע, והסיפורים כזב מאד כאשר קיבל לפני זמן של המועצה המקומית באילת.

באסיפות, המדינה כולה לוחמת על חופש שו לרדת, להשתקע בה ולבנותה אומרים: לרדת לאילת!

הצייד

סולו סלע לא הגיש עדיין בקשה רשמית להשתקע באילת. ידיעות מפורטות על העיר החדשה קיבל רק בזמן האחרון, לאחר מלחמת סיני. עד אז לא ידע כמעט על קיומה. סולו סלע רוצה להשתקע באילת ולהציע את עצמו כמורה לציור, בבית-הספר העממי שם. עכשיו הוא עוסק בציור לשמו, בסטודיו קטן שהקים לעצמו באחד ממרתפי הבתים הישנים בייפו. "אין לי עתיד בתל-אביב. אני מקווה להצליח באילת", הסביר את עמדתו. "במקום חדש יש תמיד מקום לאנשים חדשים."

לעזוב את הארץ ללא היתר יציאה; של צבירת חיפאית בת 17, מחוסרת עבודה; של בעל מכונת משא פרטית מכפר-סבא ושל פועל בנין יפואי, שצריך ליתר בטחון, אך ללא הצלחה, המלצה מתאימה מסניף מפא"י במחוז תל-אביב.

חושף פרטים מעניינים ביותר על העומדים מאחורי מכתבים אלה, שתשעים וחמשה אחוזים מהם קיבלו תשובה שלילית לבקשותיהם. 95 מבקשים הם רווקים. 59 נשואים והוריהם לילדים, ו-20 נשואים אך ללא ילדים. מתוך אלה, 44 מבקשים הם פועלי בנין, 29 נהגים, 25 מסגרים, 25 פקידים, 9 טראקטוריסטים, 7 חקלאים, 4 אקדמאים ו-31 בעלי מקצועות שונים.

אחת המעטפות המעניינות ביותר הכילה את בקשותיהם של 12 בוגרי אולפן מוצ'וקו

ראש מועצת אילת ננר מענגל קסמים

ליד חיפה, כולם צעירים. מקצועותיהם: מנהלי חשבונות, כלכלן, אחות ותופרת. את בקשות נדחו. מעטפה אחת הכילה את בקשתן המשותפת של חמש משפחות מנתניה, כולן של בעלי מקצוע בענף הבנין. הי מועצה המקומית נאלצה להשיב בשלילה גם לבקשתן. באותה שעה עבדו יותר מעשרים פועלים בעלי אותם מקצועות, ושאינם תרשבי אילת, בבניני סולל בונה במקום.

בקשות אחרות היו בקשתו של אסיר משוחרר, שנדון לשנה מאסר על שניסר

ירקות בימי מעלות

השיכון הוא הבעיה המרכזית והרעה בחיפה. ברור שבלי שיכון, אי אפשר לענות בחיוב על אף בקשה. אילת זקוקה לתושבים חדשים וטוב היה אם חלק מהם יהיה מהשכבה הוותיקה בארץ. טוב שתושבים אלה יהיו כאלה שהחליטו בעצמם על רצונם לבוא ולהשתקע באילת. כש בעלי הבקשות הם בעלי מקצועות שאנו זקוקים להם, אנו מצטערים כפליים כשאנו צריכים לענות להם בשלילה. אבל אין מה לעשות. משפחות או אפילו רווקים, אינם יכולים לישון בחוץ. קודם כל צריך לפתור את בעיית השיכון. מסביר חנוך ננר, ש הוא בעצמו יליד הולנד ושהגיע לאילת מירושלים לפני שש שנים.

השיכון הוא הבעיה מספר אחת. הבעיה מספר שתיים, הם השירותים. לתושבי אילת נמאס כבר לקרוא בעתונים שהם "מתמרמרים על הליקויים באספקה". במידה שאלה המתכננים את התוכניות הגדולות, והמכריזים עליהן בקולי קולות באסיפות עם רוסיבות עתונאים, רוצים באמת להגשיב אותן, צריך גם לדאוג לשירותים השונים לאזרחים הקטנים. שיצטרכו להגשים את התוכניות הגדולות.

שירותים אלה פירושים: הספקה סדירה, תחבורה סדירה, חנויות מסודרות, בעלות מלאי מספיק של כל סוגי המצרכים, כולל הלבשה, העללה וכלי בית.

עד עכשיו לא זכו תושביה של אילת למותרות אלה. בתורשי הקיץ, מגיע סבלם של התושבים למימדים בלתי אנושיים. נשי אילת חייבות לשרך את רגליהן בחום של 45 מעלות, שלוש וארבע פעמים ביום אל חנות הירקות הקטנה של תנובה. בשלוש מתוך ארבע הפעמים הן שומעות שהירקות עדיין לא הגיעו. כשהירקות מגיעים, עומות עקרות הבית שעות על שעות בתור. תנובה משיבה על התלונות במילת הקסם:

★ ★ ★

עיר או מושבה

היק הבקשות התפוח במשרדי ה מועצה באילת מעורר סימני שאלה מרובים. חוסר המוצא, המתבטא בדבריהם של ראשי העיר וחברי המועצה, רק מגביר אותם.

האחראים להכרות המהדהדות ולתוכניות הענקיות (העולם הזה 1003) חייבים למצוא פתרון מידי למעול הקסמים. הקובע ש בעלי-מקצוע חיוניים לאילת אינם יכולים להשתקע בתוכה, מחוסר שיכון הניתן רק לעולים חדשים.

אזרחי אילת הוותיקים חרדים מאד לגורל עירם, לעתידה הכלכלי ולפיתוחה. אך יותר מכל הם דואגים לאופיה החברתי. "אילת של היום אינה דומה לאילת מלפני ארבעה חודשים. היום מסתובבים כאן טיפוסים שרק השד יודע מה הם עושים ומה תפקידם כאן. בקרוב לא ידעו כבר מי בנה את העסק ומי ממלא את התפקידים הקטנים" — אמר אחד הוותיקים.

לדעה אחת שותפים כל וותיקי אילת, מי מנהלי החברות הגדולות ועד אחרון התושבים: יש לתת זכות קדימה להשתקעות בעיר לתושבים וותיקים, בעלי משפחות, וזוגות צעירים ורווקים, בתנאי שיהיו בעלי מקצוע הידרושים למפעלי העיר הקיימים ולא להשקיעים.

עולים חדשים פירושים פועלים שחורים. חוסר השיכון לבעלי מקצוע, בעלי הבקשות, קובע שגם בעתיד תביא אילת מהצפון את בעלי המקצוע להם היא זקוקה.

במקרה כזה תשאר אילת מושבה מרוחקת, שתושביה הם ילידים ושקבוצה קטנה של וותיקים מנהלת את מוסדותיה. האקדמאים האמיתיים של אילת ישארו, במקרה כזה, תופסי השולחנות במשרדים שבצפון, ואנשי-המקצוע, בעלי המזוודות, שימריאו ויחזרו במטוסי ארקיע.

★ ★ ★

חתונות רק כצפון

הבעיה החברתית היא אחת מבעיות החיה החשובות ביותר של אילת. אוכלוסייתה של אילת מורכבת, כיום, הרכב משונה למדי. חצי מתושבי המקום הם וותיקים, שקשרו את גורלם עם הדרום הפרוע. עוד לפני חמש ושש שנים. אלה מסתכלים תמיד בחשד על החדשים. חשד זה יש לו על מה לסמוך: החדשים מאזכרים לעיתים קרובות מדי.

החדשים גם הם מורכבים משתי סיעות. האחת היא הקבוצה הגדולה של העולים היחדשים (חלק מהם הגיע לפני שנה, חלק אחר בשבועות האחרונים) ממארוקו. אלה הובאו במיוחד ישר ממחנה המעבר במרסיל. כבר במחנה המעבר הוסבר להם טיבה של העיר החדשה. הם נבחרו במיוחד מתוך כלל העולים של המחנה, לפי מקצועותיהם ו מצבם המשפחתי. רובם ככולם הם בעלי משפחות גדולות.

קבוצת חדשים אחרת הם פועלי המקצועיים של מפעל תמנע. בעלי מקצוע הי עובדים בסולל-בונה ושהחליטו להשתקע באילת, פקידים משרדי הממשלה שהביאו את משפחותיהם, מורים ובעלי מקצועות חופשיים אחרים, שהתפתחות העיר הביאה ארם בעקב תפקידם. חלק גדול מהם רוצה להתישב באילת ולהשתקע בה באמת ובתמים. חלק קטן רואה בה רק תחנת מעבר. הידיעה שאנשים מסוג זה אינם רצויים באילת ואינם אהודים על וותיקיה, מרתיעה אותם מלספר על תוכניותיהם האמיתיות. אלה ישארו תמיד חדשים.

בעיר הדרומית הקטנה, אין עדיין חברה אזרחית מגובשת. יעבור עוד זמן רב עד שתהיה חברה כזו. גם וותיקי העיר מתחלקים לבעלי משפחות ולרווקים. לאחרונים, מעטים מאד סיכויי הנישואים באילת. הסיכוי

(כל הזכויות שמורות)

אם יקבל רויד ברגוריון את עצת יועציו המדיניים, הוא עשוי לפתוח בפעולה אישית מיוחדת, למען חילוקי ישראל מכריזותה הפוליטית. העצה: לצאת למטעבזק דומתי בבירות אסיה.

לשורת פנישות עם מנהיגי ארצות אלה. היועצים סבורים כי בכוחו של ביג'י, המתנקה בין השאר, בדיעותיו בחילוכות הבדולחים, לשנות לטובה את יחס העויין של ראשי אסיה למדינת ישראל.

לעומת זאת, לא יצא ביג'י לעצרת האו"ם הנוכחית. ההכרעה נפלה בסוף השבוע שעבר לאחר שהחלטת בחוגו המצומצם של ראש הממשלה, כי נוכחותו באו"ם, אין בכוחה לשנות דבר שם.

תוצאות העמדה האנטי-ישראלית של האו"ם — ובקורק של ארצות-הברית — ילביטאו בקרוב במהלך חייו של כל אזרח במדינה. מול הקיסר הכלכלי חראסטי שיופעל על-ידי ארצות-הברית, לא יהיה מנוס לישראל מפני תחומים אמצעיים חסר-יתקדים, כגון: קיצוב חומר ביתר בולק, מזון ולבוש; פיטורים המוניים עקב סגירת מפעלים מחוסר חומרי גלם; פיגורים גדולים בתשלומי משכורות לעובדים. אמצעים אלה יבואו להוכיח כי הפעם נלחמת ישראל על זכויות שחן בעלות חשיבות חיונית יותר ממענקים, או כל סעד כלכלי.

יש כל הסיכויים כי תקופת הירום זו לא תאריך ימים. העקשנות הישראלית לא תסיים את הפרשה ואין כמעט ספק כי יוצעו הצעות פשרה, העשויות לפתור במידת מה את הסכנה, תוך ויתורים ישראליים תמורת מתן ערובות בינלאומיות.

בחוגים הפנימיים של צמרת הממשלה רואים את האפי שרות שגולדה מאיר תבקש להשתחרר מתפקידה כשר החוץ. רמזים עליזים כלולים בדו"ח חיי האחרונים שלה לראש הממשלה, והם נוגעים בשני מניעים: חולשה גופנית וחרגשה של אי-הצלחה בזירה הבינלאומית, ביחוד ביחסיה האישיים המתוחים עם מזכיר האו"ם דאג האמרשילד.

גם ביחס למזכיר האו"ם, עשויה לבוא התפתחות אישית מפתיעה. לפי מקורות מברכו האו"ם, יתחתן השנה דאג המרשילד, הידוע דווקא כשונא מובהק של המין הנשי.

אל תתפעל מנוכחות הממשלה ליום תוכנית פיתוח לאזור עזה. הדבר אינו מעיד, לפי סעה, על שינוי השקפה, אלא הנהו תשובה לדרישתו הנמרצת של אבא אבן, שטען במברקים דחופים שהדבר דרוש לחיזוק העמדה הישראלית במאבק על עתיד הרצועה.

ימי כהונתו של רויד רוזר ליו כנציב המנגנון ספורים. רוזר ליו, איש מפא"י נאמן ובעל עיסוקים צדיקים רבים, לא הצליח להשלים סדר במנגנון המדינה, למילוי מקומו של רוזר ליו מוצאים שני מועמדים: איש משרד הבטחון יוסף נתמאיט, מי שהיה סגן המפקח הכללי של המשטרה, וחיים בן מנחם, המנהל הכללי של משרד הדואר, הנמצא תחת לחץ מתמיד של שר הדואר ד"ר יוסף בורג, הסוען כי משרה זו מגיעה לאיש מפלגתו, הפועל המורח, כנהוג ביתר משרדי הממשלה.

אתה עלול לשמוע פרטים נוספים על מלחמת בינ"י-ישראל. אחרי שבגוריון הרבה בשבועות האחרון לעקוב בפומבי את קודמו בראשות הממשלה, עשוי משה שרת להפסיק את שתיקתו סביב פרשת טילוקו מהממשלה. הוא מאיים להופיע בסניפי מפא"י ולגולל באריכות את כל פרשת היחסים בינו לבין ביג'י.

מפ"ם תועמד במקצב לא נעים, כאשר תבקש אחדות העבודה להקים ועד חדש למען השלום. במקרה זה, תתבקש מפ"ם להצטרף לוועד החדש, ויהיה עליה להחליט סופית על יחסיה עם התנועה הקומוניסטית הרשמית.

מלווה חובה חדש יוטל בקרוב על כל שכבות העם, אם תתקבל דרישת מפ"ם, כדי לממן עבודות-ידחק למבומילים. יהיה זה התנאי של מפ"ם תמורת הסכמתה לסיפדה פועלים בשיעור שכר יום אחד קטודש, כפי שהציע פנתס לבון לטיעות ההסתדרות. דרישה נוספת של מפ"ם: קיצוץ מנגנון הממשלה בשני אחוזים.

אולם לפקידיה-הממשלה אין מה להיבהל. אף כי לוי אשכול הודה השבוע בסוד, בישיבת אחת מוועדות הכנסת, כי שבעה אחוזים וחצי מפקידי הממשלה מיותרים ובלתי-תמימים לתפקידם, לא תהיה כל אפשרות פוליטית לפטרם.

אם אתה מפרנס עצמאי המרוויח יפה, כדאי לך להקים לעצמך חברה בע"מ. לפי התיקונים לחוק המוצע, יחולו הקלות במס ההכנסה לגבי חברות בע"מ, שיצטרכו לשלם מס הכנסה רק בשעור 52% מרווחיהן, תחת לשלם 54% כפי שהוצע קודם לכן. שעור זה אינו כולל את יתב המגן.

הממשלה תמיל היטלים חדשים על מיצרכי צריכה עממיים, כגון מוצרי קמחים וקטניות. אחרי שהיטלים כאלה הכניסו לממשלה בשנתיים האחרונות 35 מיליון ל"י, נוסף על היטלי הבטחון בשעור 30 מיליון ל"י, יחודשו היטלים בקרוב.

אל תתלהב מדו"ח נגיד בנק ישראל, לפיו גדלו ההכנסות והרוזבות כמטבעיהוין באופן ניכר. דו"ח אופטימי זה מבוסס על כמה סכסטים של הנהלת-פנקסים. כך נלקחו בחשבון הלוואות שטרם הגיעו לארץ, שנלקחו על-חשבון מגביות העתיד.

(המשך מעמוד 10)

הגשק הישראלית-מצרית, כשימני התעללות ניכרים בה. עיניו של רועי היו מנוקרות.

למי שייך השטח? שני הגאשמים סר-כו הודות באשמה. בית-המשפט מינה את עורכי הדין הירושלמים יוסף אבולעפיה ומשה קהתי להגן עליהם. קו ההגנה של השניים, כפי שהסתמן מתוך חקירת שתי וערכ של עדי התביעה הראשונים, הסתכם בנוסיון להיר-כיח כי מקום הרצח המצויין בגליון האישום, אינו נמצא בטח ישראל וכי סימון קו הגי-בול של הסכמי שכיתת הגשק השאיר אותו בטח המצרי.

כדי להזים טענה זו, העלולה להביא לכר-טול גליון האישום ושחרורם של הגאשמים, הביאה התביעה את סגן אלוף יצחק גור-סלע, ציג ישראל בחקירת שכיתת הגשק הישראלית מצרית, שאינה פועלת עכשיו. הוא הסביר כי אמנם היו חילוקי דעות בשאלת שייכותו הטרטוריאלי של מקום הרצח. כל צד, הס-ביר נור סלע, טען ששטח זה הוא שלו.

שני הגאשמים עקבו בעינים חרדות אחרי-המהלך המשפטי המסובך, שתורגם לערבית על-ידי פקיד בית המשפט. הקשיש בנימה, אל-חודיע, 50, היה עד לשנת 1948 תושב פתחת-קוה. בתור שכזה, היה עובד בפרדסו של הפרדסן חיים איזקסון, אותו הוא מתאר גם לאחר כל השנים הללו כ-אדם טוב. מצר-י"ן.

אל-חודיע אשה וארבעה ילדים. כשהגיע ל-עזה, בין ראשוני הפליטים הארץ-ישראליים, וכה בחלקת אדמה קטנה, הגובלת עם אדמת

נאשמים אל-חודיע וזיאה, במשפט רועי רומברג * עזה גם היא ישראל?

קבוץ נחל-עוז, ממנה היה מוציא את פרנסתו בקושי רב.

רק ביצע פקודה. גם הגאשם השני, יוסף זיאה, סמל במשטרת עזה, הכחיש את האשמה, לא הכחיש כי היה נוכח בעת הרי-גתו של רועי, וכי השתתף בה. להגנתו, טען כי ביצע פקודה שניתנה לו על-ידי קצין מצרי. גם השאלה בדבר מידת החירותו הי-אישית של מבצע פקודה, היא אחת השאלות שכיתת-המשפט יצטרך לפסוק בהן.

עתונות

פרישת הפרשן

לפני חודש קרה מעשה בלתי-רגיל במערכת דבר: אחרי התחלת ההדפסה נעצרה לפתע מכונת הדפוס. כל הגליונות המודפסים הוש-מדו, ואחד המאמרים זכה לתיקון יסודי לפני שהגלגלים החלו מסתובבים מחדש.

החומר שזכה לטיפול זה היה מאמרו של אדם הנהנה מכבוד רב בחוגים מקצועיים: ד"ר ישראל בר (מתחרו עם "גר"), הפרשן הצבאי מספר 1 של ישראל.

שכנו של קונייב. אף אדם בישראל הי-יכול להתחרות בדיעות צבאיות תיאורטיות עם הגבר הצנום, בעל השיניים הבלולות, ש-יהיו כבר לפני 20 שנה כמפקד גדוד בצבא הפרובלקאי הספרדי, אחרי שלמד את תורת הבימוי אצל מאכס ריינהארד המפורסם. (טוען בר, בחיור: "אני האיש היחיד בעולם שבמשך עשרים שנה נשאר סגן-אלוף!") שכנו בחזית הספרדית: סגן-אלוף איבאן סטטאנוביץ' קר-ימיני: סניגור יוסף אבולעפיה.

נייב, או מפקד גדוד, כיום מרשל ברית-המזר-צעות והמפקד הראשי של צבא אמנת חרשה.

עם סרוך מיבצע סיני, היה בר אחד מחסר-דיו הנלהבים. אולם בהדרגה שינה את דע-תו. במאמריו שפורסמו בדבר (בחתימת שמו) ובהארץ (בחתימת "פרשן צבאי") החל מותח-ביקורת על המיבצע.

לאחר שהביע דעה שסתרה במפורש את-התעמולה הרשמית של הממשלה, נקט עורך-דבר בצעד הקיצוני: הוא שינה את המאמר-כאמצע תהליך הדפוס, החליף את מסקנת-בר מן העלון אל הקצה.

בר הוא אדם שקט וסבלני. אולם הפעם-פקעה סבלנותו: השבוע הודיע למערכת דבר-שהוא פורש מתפקידו כפרשן הצבאי.

פרשת קסטנר

מי מגן על מי?

באיזה אולם של בנין בית המשפט הירו-שלמי העניי עדיין לא נשמע דיון במשפט-הגדול — משפט קסטנר?

הוא החל באולם מספר 41 הקטן והצנוע-של נשיא בית-המשפט המחוזי בירושלים, ד"ר בנימין הלוי. אך כבר משלבו הראש-נים לא היה באולם מספיק מקום לזרם ה-בלתי פוסק של צופים, והדיון הועבר לאולם-מספר 2, המרווח יותר. משם הועבר הדיון-לאולם מספר 6. אך רק מעטים האמינו כי-יבוא יום והמשפט יישמע באולם מס' 1 של-בית המשפט העליון.

בשבוע שעבר הגיע יום זה: חמשה שופ-טים עליונים שמעו את עירעורו של היועץ-המשפטי. כבר בשעה 7.30 הופיעו אנשים, תפסו עמדות ליד הדלת הגדולה. השמשים-הכניסו אל דוכן השופטים שתי כורסות נוס-פות. הוכנסו גם שני שולחנות לעתונאים.

מסכיב ניצבו פנים מוכרות: היועץ המשפטי-ועוזרו, אמנון חל, שניהם לבושי הדר. עורך-דיו מיכאל כספי, עם עוזרו עב-השפתים, שמר-אל ברזל. ומולם, שמואל תמיר וששת עוזריו.

נכנס הגיבור הנשכח — מלכיאל גרינואלד. הוא כבר לא אותו גרינואלד מלפני שנתיים. הוא נראה נמוך יותר, זקן יותר. בתו רינה-לא ניצבה לידו — היא נפטרה לפני חודשים-על שרוולו של גרינואלד כרוך סרט אבל, וכרש מעילו אות הקוממיות. הוא לבוש כמו-היועץ המשפטי. מעיל שחור, מכנסים שחורים-בפסים.

הגיע גם קסטנר. הוא התישב ליד כספי ר-ברזל, הביט לכל מקום מסביבו, מלבד הקסע-בו ישב אויבו, תמיר. הוא נראה זקוף, בטוח-בעצמו, ממש כמו בימים הראשונים של ה-משפט. הוא ידע כי מבטים סקרניים נעוצים-בו.

השופטים העליונים זילברג, חשין, אולשן, אגרנט וגויטיין, תפסו את מקומם, לפני-הם השתרע שבוע שלם של נאומי חיים כהן, שבוע שלם של התקפה חסרת תקדים על-השופט הלוי, על מנת להציל את קסטנר-מן המפלה הסופית.

טענותיו לא היו חדשות. בסיכומו, בפני-אותו שופט הלוי, טען חיים כהן: "אל תדון את חברך עד שלא תגיע למקומו". אולם ה-פעם היתה גם נימה חדשה: טענתו או היתה: "קסטנר לא עשה". טענתו הפעם: "קסטנר-עשה, אך בתום לב".

ועוד שינוי: בו בזמן שלפני שנתיים ניסה-להבדיל בין קסטנר לבין המוסדות, הפעם ניסה-לזווג את שניהם: "אני אלמד סניגוריה על-קסטנר, כנציג המוסדות."

חזיתות הפוכות. מבחינה פוליטית היה-היוכיחו בין היועץ המשפטי לבין תמיר מורו-ביותר. הוא הוכיח מחדש מה רב המרחק-בין ההגיון הפוליטי לבין ההגיון המשפטי.

מבחינה פוליטית, תמיר לקח על עצמו את-כל המשפט לא כדי להרשיע את קסטנר, אלא-כדי להרשיע את המשטר של בגוריון ור-שרת, שחיבל במלחמת אצ"ל ולחיי ברך-ושלח את תמיר עצמו למעצר בקניה. ואילו-היועץ המשפטי הגיש את כל המשפט לא-מתוך דאגה יתרה לקסטנר האיש, אלא כדי-להגן על מנהיגי הסוכנות שהפכו בינתיים-למנהיגי הממשלה.

אולם במשפט, נתעוררה רק הבעיה המש-פטית היבשה: אם טעל קסטנר לפי הנחיות

• בפסג הדין קבע השופט הלוי כי אין כל-קשר בין קסטנר והמוסדות וכי לא היה נציגם, אלא שהולין אותם שולק.

כדורגל

נבחרת על רגל אחת

הקמת סגל נבחרת ישראל בכדורגל, נר אתה כעניין רחוק ובלתי דחוק. חודשים ארוכים כיום הכרזו, עד המיפגש עם תורכיה, באם יתקיים בכלל, והתאחדות הכדורגל לא סיררה לקבוע מאמן ומרכיב לסגל.

לפתע אירע משהו. קבוצת הפועל פתחה חקרה, יחד עם הפועל תל-אביב יומה את ביקורה של הקבוצה אוסטרית מוינה, החלריה לחרוג מהגדרת המקובל של הזמנת אורחים והפסדים ככ"ים, החליטה למכור משחק אחד, למכבי תל-אביב ולארגן משחק חמישי נגד נבחרת ישראל. בקולות נציגי הפועל הוחלט שבועיים בלבד לפני תאריך ההתמרה דדות עם הקבוצה הוינאית, להרכיב סגל נבחרת חדש ולקבוע מאמן ומרכיב.

לאחר הצבעה דרמטית הוחלט שאליעזר שפיגל, מאמן מכבי פתח תקוה וצבי (דוקי"טור") אריק, סגן מאמן הפועל תל-אביב, יתחלקו שניהם בתפקידי המאמן והמרכיב.

לפני שבוע, נקראו השניים למשרדי ההתאחדות, שם נאמר להם: "הכינו נבחרת כדורגל תוך שבועיים". היה זה מצב בלתי אפשרי. סגל הנבחרת פזר זה מכבר; מאו ה"משחקים לא היו משטר אימונים קבוע, וגם לא היה אפשרות להוציאם לנופש ואימון נים רצופים עד המשחק. לא היה זמן לעקוב אחרי שחקנים זודשים.

גם שפיגל וגם "דוקטור" הסכימו לקבל את הרכבת הקבוצה שתתחרה נגד אוסטרית בשם נבחרת ישראל, בתנאי שלא ינתנו להם תוארי המאמן והמרכיב. הם הסכימו להתחייב רק ועדה מקצועית, שתרכיב בתנאים הנוכחיים נבחרת מתקבלת על הדעת, שתיציג את ישראל.

לא כוכבים. למעשה היה זה נצחון ה"גישא, שתבעה מאמן ישראלי לנבחרת הכדורגל, וראתה באליעזר שפיגל את המועמד היחידי למקדו. אולם מצד שני, היתה סמרינה בהצעה סכנה חמורה. באם תפסיד הנבחרת, ימצאו מיד האנשים שיסעונו: "ראו מה מועיל מאמן ישראלי".

משום כך סרבו שפיגל וארליך לקבל את התוארים הנכספים.

אין ספק שנבחרת ישראל שתתמודד נגד קבוצת אוסטרית תהיה שונה במקצת מהנבחרת שהופיעה במשחקים הבינלאומיים האחרונים. במצב הקיים לא מצאו שפיגל וארליך אפשרות אחרת להרכבת הנבחרת, מאשר הר"ככתה מאנפים חזקים של קבוצות הצטרפת בליגה הלאומית, ללא צירוף כוכבים מקבוצות זלשות.

לפי מצב זה תיראה הנבחרת בערך כך: שוערים — חודורוב (הפועל ת"א) חיסוקר (הפועל פ"ת). מגינים — מתניה רונניק (מכבי ת"א). בלם — אמציה לבקוביץ' (הפועל ת"א). רצים — אשר בלוט (הפועל ת"א). בנימיין רבינוביץ' (הפועל ת"א). חלדי (הפועל פ"ת). חלוצים — מירמוביץ, גלור, ישראלי (מכבי ת"א). מיכלוב (הפועל ת"א). אמנון כרמלי (מכבי פ"ת). סטלמן וולקוביץ' (חפס"א פ"ת).

תדריך

מאורעות אלה, מתוך מאורעות הספורט של השבוע הבא, פשוים לעניין את חובבי הספורט:

● **מכבי תל-אביב — הפועל פ"ת** (י"פ, באסה; שבת; 2.30) — הקרב המכריע בסכוב הראשון של הפועל הלאומית, שנרחה בגלל הגשמים.

● **הפועל תל-אביב — מכבי יפו** (י"פ, באסה; שבת; 12.30) — קרב כדורגל זה, שתוצאתו תקבע גם היא מי יהיה בצמרת הליגה הלאומית בסכוב הראשון, יהיה יותר קרב עצבים מאשר כדורגל. הפועל נגועה מזה שנים באלרגיה לגבי הקבוצה היפואית.

● **אוסטרית וינה — נבחרת ת"א** (י"פ, ח'יפה; איצטדיון עירוני; שבת; 3.00) — משחק השני של הקבוצה האוסטרית המהירה, נגד נבחרת כדורגל מדרגה שניה.

● **אוסטרית וינה — הפועל פ"ת** (פתח תקוה; מחרש הפועל; יום ג'; 3.00) — מוזיני הקבוצה האוסטרית ומארחיה יתמודדו עמה על המגרש, ינסו לשכנע את עסקני ה"קבוצה להזימים בתמורה לוינה.

חיה אניקסטר בשוב בנה מן השבי המצרי. אלוהים, תודה!

קרוב תערך גם החתונה אם ירצה השם" אמר יהושוע לאחר שהשתחרר מהתקפת החיכוך קים של אמו וקרוביו האהרים.

סמי עלה לישראל

כשהגיעו שליחי הסוכנות היהודית אל בני תה של משפחת אברהם, בבאגדאד, כדי ל"שכנע אותה לעלות לישראל, נחקלו בקירי אטום. משפחת אברהם סירבה לעלות ליש"אל, הסבירה את סירובה במחלתו של סמי, הבן הבכור, שחלה פנה לכל המוסדות ה"בן שלוש. השליחים לא אמרו נואש, גייסו את מיטב מליצותיהם, הסבירו כי בישראל יוכל סמי להתרפא, יוכנס מיד עם עלותו לאחד מוסדות מלבי"ן.

כשאלו כל הנימוקים וכששמע אבי המשפחה, סוחר לפי מקצועו, את שבועותיהם של השליחים על גן-העדן הצפוי להם בארץ ה"אבות, ארוה משפחת אברהם את חפציה, המריאה בדרך האוויר לישראל.

"חכה בסבלנות!" השליחים נשארו בבאגדאד, יחד אתם נשארו גם ההבטחות ה"גדולות. משפחת אברהם הגיעה לשער העלית, הועברה משם למעברת סקיה ב"י. בצריפון הקטן הצטופפו שמונה נוספות, כשסמי ה"משותק, בן ה"21, זוחל כמה פעמים ביום, מהצריפון אל צריפי השירותים וחזרה.

גם פקידו לשכת הסעד במעברה ידעו להב"טיח. במשך המש השנים האחרונות הבטיחו כי "בקרוב" יוכנס סמי לחוליה, יקבל את הטיפול המתאים. בתקופה ארוכה זה, זכה סמי לקיצבת סעד: 11 ל"י לחמש שנים.

סמי ניסה להתאבד. העובדת הסוציאלית שהובילה למקום הבטיחה: "בעוד ששה ח"דשים, נכניס אותך לבית החולים. חכה בסב"לנות".

סמי חיכה ששה חודשים. הוא חיכה גם ששה חודשים נוספים, ניסה להתאבד בשנית. יוסף אליהו חברו, שמנע אותו ממעשה ה"יאוש, יעץ לו להכריזו שביתת רעב, לפני משרדי מלבי"ן בתל-אביב. השטט הגדול, ש"השניים מצירו בניינם את מיטב ידיעותיהם בעברית, אמר: "אני פורץ כאן בשביתת רעב למען גלגול קהל הרחב את סכלי הממושך, זה כבר שש שנים. חייתי על הבטחות שאנ, שהובטחו לי ע"י ידי המלבן ומשרדים סואצי"ליים הדומים לו בהבטחותיהם".

פקידו מלבי"ן הועיקו את המשטרה. סמי הוחזר הביתה לצריפון. המאכלס במשפחה הגדולה השלט החורם.

גדו"ע בירושלים, הצליחו הספירטואליסטים, לאחר שניסו לשוא להתקשר עם ביאליק, לקלוט את תשובותי של ירמי.

הידיעה עשתה כנפיים בירושלים כולה. אולם למרות ההתקלות ההמונית, סרבו אנ"שי החוג למסור פרטים על הראיון, הסתפקו בתשובה קצרה: "הוא מרוגז על הנסיגה מ"סיני".

דרכי אדם

נשק סודי של אדם

ארבעה אנשים חזרו השבוע מן השבי ה"מצרי (ראה עמוד 8). לכל אחד מהם ציפתה בכליון עיניים משכחה דואגת: אב, אם, אחים וחברים. כל אחד מן האבות והאמהות עשו את כל אשר יכלו כדי להחזיר את בניהם ה"ביתה. כ, אחד מהם פנה לכל המוסדות ה"אפשריים בארץ ובעולם. אולם אף אחד מהם לא עשה זאת בדיוק באותה דרך כמו חיה רחל ("רוחל"). אניקסטר, אמו של השבוי יהו"שוע אניקסטר.

כתבו של פנחס גראייבסקי, אחד מאנשי הישוב הישן בעיר העתיקה בירושלים, סופר ומחבר מפורסם, היתה אמו של יהושוע אדו"קה מאד. כשהגיעה הידיעה על נפילת בנה בשבי המצרים, לפני כשנה וחצי, החלה חייה רחל להפעיל את הנשק הסודי של נשים אדו"קות ויראות שמים: היא פנתה ישר לשמים, כאילו להכריח את האלוהים להחזיר את בנה.

בכל שבוע, היתה עולה להר ציון כדי לומר פרקי תהילים. בשבתות היתה מבקרת כמעט את כל בתי היתומים בעיר, כששקיק גדול של מתקים בידיה לחלוקה בין היתו"מים. אחרי בתי היתומים הגיע תורם של בתי החולים. אלה מן החולים שקרוביהם וידידיהם לא ביקרו אותם ביום השבת, היו זוכים ל"חיוך אמהי מלא אהבה, מפניה המחיכות של האם אניקסטר.

השבוע, זכתה חייה רחל להגשמת חלומה"תיה. תחנוניה ותפילותיה מצאו אוזן שומעת: בנה, יהושוע אניקסטר, חזר.

כתיבה הוותיק של תנועת הנוער הדתית בני עקיבא, יצטרף עכשיו יהושוע לקיבוץ הדתי יבנה. שם מחכה לו חברתו, צילה אילן, אתה עמד להתחתן, מיד עם שחרורו מהצבא, שבועות אחדים לפני שנשבה. צילה היתה מ"בקרת אצל משפחת אניקסטר. בכל שבוע כדי לעודדה בצערה הרב.

"עכשיו ישתררו אותי חודאי בימים הקר"בים. נחזור סוף סוף לחיים נורמאליים, וב"

ההנהגה, הריהו זכאי וההנהגה אשמה. ואם להיפך, קסטנר עצמו אשם, משמע שלא קיבל הוראות לעשות את אשר עשה, וההנהגה הפה מפשע.

מאחר שההתמודדות בפני חמשת השופטים היתה משפטית ולא פוליטית, ושני הצדדים רצו קודם כל נצחון משפטי — נאלצו שני הם להפוך את עורם.

וכך קרה, שכדי לזכות את קסטנר, נאלץ חיים כהן לטעון כי פעל אך ורק לפי הור"אות המוסדות — ואם מיהו אשם, הרי זה המוסדות. ואילו תמיר, שביקש מעל לכל דבר אחר להרשיע את קסטנר, נאלץ לטעון את ההיפך — וכמעט לשבח את אויביו הפר"ליטיים מהסוכנות היהודית. הוא ביקש לקבוע כי לא המוסדות פשעו אלא קסטנר, ושקס"טנר פעל על דעת עצמו.

היה זה כאילו שתי קבוצות כדורגל הגני לפתע כל אחת על שער יריבתה.

חיפה

קבלת פנים לבוס

אחד השגרירים הראשונים לכיבוש אהדת העולם אחרי מיבצע סיני היה אבא חושי. מ"תוך חשבון כי הבוס של חושיסטאן הוא גאון בפרסומת העצמית ועל כן מתאים במ"יחוד להתיי האמריקאי ולשיטות הפרסומת ה"נהוגות שם, נשלח לארצות-הברית.

כפי שסיפר חושי בחזרונו ארצה, היה זה מסע-נצחון גדול. עלה חרש לזר-הנפנה של ראש עיריית חיפה. אולם האמת היתה עגומה יותר: הזר היה זר של קוצים.

בהגיעו לאמריקה נעצר חושי לחקירה. אח"רי חקירה גסה של שעה וחצי שחרר אנגם למשך הלילה. אחרי התערבותם של גורמים ציבוריים, אולם למחרת בבוקר היה נאלץ ל"התייצב שוב. לעבור חקירה נוספת של שעי"תיים.

בין נושאי החקירה של העסקן המפא"י: אם הנהו חבר מפ"ם, ומה קשריו הגלויים או המסתויים עם מפלגה זו.

השבוע הגיע לשגרירות האמריקאית ב"ישראל מכתב בחתימת ראש עיריית חיפה. היתה זאת מחאה חריפה על קבלת-הפנים המחפירה שזכה לה.

נוער

עולם הרוחות

הנוער האמריקאי עוסק בפולחן גיימס דין ואלביס פרסליי. בארצות המערב, נלהב הנוער ברקודי הרוקנ"רול, ובארצות מזרח אירופה הוא עוסק בהפגנות. הנוער הישראלי מצא לו גם כן עיסוק חדש, המתפשט כמגפה המונית: סיאנסים ספירטואליסטיים.

התופעה החדישה הציחה בזמן קצר להש"תרש בשכבות שונות של הנוער הישראלי. כפטריות אחר הגשם החלו לצוץ, ביחוד מאו תום במצע סיני, חוגים של בני נוער המנסים להתקשר עם עולם הרוחות. קשה לדעת כי צד בדיוק מועברים סודות ההתקשרות, אולם עובדה היא שכמעט בכל מקום בו מצוי נוער, באוניברסיטה ובטכניון, בצבא ובבתי-ספר ה"כוננים, בקיבוצים ובחוגי נוער הוהב של ה"ערים, קמו מועדונים סגורים של ספירטו"אליסטים.

פגישות אלה עם רוחות מעולם המתים אינן נעשות כאמצעי בידור או מהתלה. כל הנר"כחים בהם שוקעים ברצינות עמוקה בתהליך ההתקשרות, הנמשך לעיתים שעות רצופות של דממה.

"הוא מרוגז..." רוב הראיונות עם עולם הרוחות מבוצעות בדרך פשוטה. בחדר אפל יושבים חברי החוג, סביב שולחן ש"עליו מונחת כוס פשוטה. האדם שנבחר כ"מדיום ממשש באצבעותיו את הכוס, משך זמן ארוך. על השולחן מונח, נוסף לזאת, גליון נייר משובץ, כשככל משבצת אות, מילה או ספרה.

לאחר שהצליח המדיום להתקשר עם הרוח המבוקשת, מחחילה הכוס לקפץ מעצמה, בין משבצות הגייר, צירוף אותיות ומילות ה"משבצות נותן את תשובת הרוח לשאלות ששואלים אותה.

רוב ההתקשרויות נעשות בין הספירטו"אליסטים לבין חללי סיני. אחת הדמויות ה"מבוקשות ביותר, שעד כה לא הצליח שום חוג להתקשר עמה, הייתה דמותו של ירמיהו ("ירמי") בורדובי, שנשל בקרב קלקליה. ה"שבוע, בסיאנס שנערך בהשתלמות מררכי

● **כעד ונגד** (יום ה' 7:35 קול יש"ר) — התוכנית חוקש לשאלה אם רצוי כי האנגלית תהיה לשפה זרה ראשית במדינת ישראל. בזכות דעה זאת תדבר וציגת האו-ניברסיטה העברית שולמית נרדי, ובנגונה — מנהל גימנסיה כרמיה בירושלים, מרדכי כהן. השפה הזרה המרכזית בגימנסיה זו היא, כידוע, צרפתית.

● **מארם ועד הנה** (יום ה' 8: קול ישראל) — התוכנית השנייה בסדרה זו תתאר בצורה תסכיתית כיצד למד האדם לדבר, נושא רב-חשיבות לגבי קריינירדיו המשמשי שים הוכחה חיה לכך כי האדם למד לדבר יותר מדי.

● **בניהותא** (יום ו' 7:40 קול יש"ר) — אורנה פורת תגיש תוכנית מוקדשת לזמרת הכושית מאריאן אנורסן, המבוססת על האוטוביוגרפיה שלה והנקראת על שם אחד משיירי הדת המפורסמים שלה עלו עליו שחורים ולבנים.

הווי

רגל שמאל היא החודמת

● **תל-אביב**, הודיע ברוך פרידמן למשרה, כי בעת שהחנה את מכוניתו ברחוב, נגנבו מחוזה נעלים בשווי של 180 ל"ה, שכולן היו שמאליות.

★ ★ ★

מעשה סדום

● **סדום**, הוצג בפני עובדי מפעל האשלג סרט אמריקאי, עם תרגום עברי של סרט אחר.

★ ★ ★

שמלה לך, טוראי תהיה

● **סירניי**, אוסטרליה, נידונו 15 חיילים ל-42 ימי מעצר, לאחר שסירבו ללבוש קילטים, התצאיות הסקוטיות שהן חלק מתלבושת יחידתם הצבאית, בטענה כי זוהי פגיעה בכבודם הגברי, העלולה לעשותם ל-צחוק בפני חבריהם.

★ ★ ★

חינוך חובה ממוכנת

● **דימונה**, נכנס לבית-הספר, בעת הליך מודים, איש חבוש כובע רחב ועטור זקן, הוציא מספר ילדים מכיתתם, הכניסם לבית-הכנסת, ועל את הדלת מבפנים, החל למלמד אותם תורה.

★ ★ ★

זיכוי משפחתי

● **יאשירו**, יפאן, שלחו שלטונות מס' ההכנסה התראה אחרונה למפגרים בסילוק חובותיהם, שכללו, בין השאר, עשרה גוביי-מס.

★ ★ ★

ציפור הנפש

● **עזה**, כאשר נעצר מחמוד אבו שמטלה אחרי שרצח נפש את שכנו למחנה הי-פליטים, הסביר כי לא הוא אשם, אלא תרגונו-לוחי, שעברו לבית השכן, גרמו על-ידי כך לקטטה הקטלנית.

★ ★ ★

קריאת תגון

● **גרינפילד**, ארצות-הברית, פירסם בעל-בית-מסחר מודעה, בה ביקש: "כל האני-שים החיילים כסף לחנות שלנו מתבקשים לבוא ולשלם את חובם. אלה שחייבים לנו כסף ואינם יודעים זאת, מתבקשים לבוא כדי שנודיע להם על כך. אלה היודעים כי הם חייבים כסף אבל אינם רוצים לבוא, מתבקשים לפנות להישאר במקומם די זמן כדי לאפשר לנו לתפוס אותם."

★ ★ ★

סוציאליזם בימינו

● **באר-שבע**, נכנסה קבוצת עולים חד-שים מפולניה לבית-היאס המשוכלל, ביק-שו לסעוד את ליבם, חנינם, התרגונו על בעל-המסעדה שהסביר להם כי עליהם לשלם. צעקו: "אתם לא יהודים! אתם חזירים!"

★ ★ ★

תיקון פנצ'רים

● **דמשק**, גילה עתונאי כי הממשלה הסורית מעוניינת עתה בתיקון מוקדם של צינור הנפט, מאחר שפיצוץ ההפגנתי על-ידי הצבא הסורי פגע בראש וראשונה באספקת הנפט לשוק המקומי.

גלים קצרים כפליים ערבית

המחלקה הערבית של קול ישראל החלה בהכנות לקראת הרחבת שידוריה ל-שש שעות ביום, החל מה-15 ביוני, כאשר ייתנו המשדר החדש ורבי-העוצמה של שידור השידור. לאחר מועד זה, תשודר תוכנית ערבית רצופה משעה 6 עד 10, מדי ערב בערב, פרט לשידורי חדשות ותוכניות מוסיקליות בשעות הבוקר והצהריים. לאחר שהובטח במחלקה זו תקציב מוגדל בהרבה, הכולל סכום של 147 אלף ל"ה, החלו מנהלי המחלקה לבחון מועמדים חדשים ונוספים לעבודה. בדעת המחלקה להגשים גם מה שלא עלה ברי קול ישראל העברי: הוצאת לאור של שבועון-רדיו בערבית... **ההתקן לטדה הבראה** של תוכנית ניהוח חציר תי-ערך כנראה בקיבוץ הדתי יבנה, שיוסיף גזון דתי לתוכנית הבידור מן הכפר, אשר הציגה עד כה קיבוצים ומושבים חתיקים... **החברת פירסום** ישראלית פנתה ל-קול ישראל וביקשה לדעת, כמה עתידה לעלות שעה של פירסומת על גלי האתר, לא-חר שמנהל קול ישראל צבי זינור הודיע על תוכניות כי באין ברירה עלול קול ישראל לעבור לפסים חצי-מסחריים, אם לא ייעתר האוצר לבקשותיו להרחבת התקציב... **גורל המימרות הסאטיריות** בתוכנית שלושה בסירה אחת עלול להיחרץ לגניוה, או לפחות לקיצוץ קפדני הרבה יותר מאשר עד כה, בעיקבות המאחזם של שני גופים ציבוריים שנעלבו ברצינות רבה ממה ש-נאמר על חשבונם בתוכנית זאת: הנהלת אשד איימה על קול ישראל במשפט, בעיק-בות פסוקו של אמנון אחינעמי שפירש את ראשי התיבות אשד — אירגון שודדי דר-כים, אירגון הנשים וויצו הצעירה ממה אף הוא על הערתו של גבריאל צפרוני: "מי מאריך ימים יותר מפילי? — וויצו הצעירה."

... כל השיעמום הגדול שלו: לא היית בן? תוכנית עצימה! שמעה, גימני חזר השבוע מניצה וזכר תפס את מחשבותי החיוך משנת 53, וכן הקצת פוזלת וה-

גוף מעל כסא במשכן האמנות אצל יחזקאל איש-כסית או מעל כסא חדש ומודרני מהשכן, רוול;

... "גנדוד רגליים במרומי כסא בכאר מואר לחצאי, לגימת כוס אחר כוס ל-שמחתו היחידה של הבארמן והאונה לקולה העייף והמשעמם של הזמרת ה-דהוייה;

... "השאלות נו, אז מה שלומך? מה נשי מע? אין חדש. היית במילואים? אז איך היה?"

... "שאלתו השלישית של הבחור: אז ל-איזה סרט נלך? והמצב קשה למדי. מהשד יודע כמה בתי קולנוע נשארו בקושי עוד שני סמרטוטים שלא ראיתי."

... "דשדוש רגלים על רצפה מאובקת לאור מנורת מינימום אדומה כשככל סיום תקליט אתה מצליח להתיישב ל-חצי דקה בכורסה או בכסא המטבח הכבד וזה מה שנקרא מסיבה — חוטף מדי פעם בפעם עוגות יבשות או כריך סרדין מעופש. מבלים ומכייפים. ואולי לא?"

... "כל השיעמום הגדול שלו: לא היית בן? תוכנית עצימה! שמעה, גימני חזר השבוע מניצה וזכר תפס את מחשבותי החיוך משנת 53, וכן הקצת פוזלת וה-

הסיפוס שלי

... "לא אכתוב על לילות בלי שינה, או על אהבה ממבט ראשון וכל יתר הירקות מהסלט הזה. אז בקצרה, כמו שכתבו: 'ירד את הנערה ותשא חן בעיניו.' כך קרה גם לי."

... תמונה זו מצאתי לפני כחודש, בתחנת הרכבת המרכזית בחיפה. אני סטודנט בטכניון."

בלוגנית היא. חתיכה עצומה! הם היו באכדיה בלב ששי.

... "בקיצור, רותי, אפשר עוד לפרט אך גם זה משעמם. אלה הם חיי הבילוי של הנוער התל-אביבי... פרסמי את מכתבי ואולי איזה מאן דהוא יואיל לענות ואז אספר לו שהספקתי כבר לראות 23 אביבים וחרוף אחד גועלי וקר בעיני החולות. ומוכנה אני לפ-קוח אותך עוד יותר, בתנאי שיהיה מה לראות, או לפחות מה לשמוע."

★ ★ ★

בחייהם ובמותם

... שתינה (1007/1150) הן בנות 17, וע-דיין בגיל בו שתי נערות הן חברות בלב ונפש. "מעולם לא נפרדנו ולעולם לא נפרד. כל דבר אנו עושות במש-ותי." הן גם רוצות במשותף. שני נע-רים, חברים טובים, בני 19-21 שיכתבו אליהן. ברור, על כל נושא שהוא. ש-היו נחמדים. חברה-מים ובועלי מרץ, שידעו לעשות שמח והליות רציניים בזמן הצורך. אם הם חיליים, או שהיו קרביים. כן, שכחתי. שהיו גבוהים. לזאת קוראים מכתב מעניין, מה?

... היא לא מסרה כל שם או כתובת. הצ-לחתי רק גולגות ששמה הפרטי הוא צברה. מדוע בדיוק כתבה אלי, איני יודעת. הייתי מוכרחה לקרוא את מ-כתבה פעמיים כדי לוודא שהוא כתוב עברית. תודו שזו עברית לירית ביותר. "חולמת אנכי, תוהה בים הרהורי. הנה ביאטריצ'ה אנכי, אפופה ים-קסם של נערי חמד החומדים את תחלתי ה-שחורים, הגולשים להם על מודרות כת-פי. יסובבני, יביעו קריאות תמהון ושריקות התפעלות. כסופי זוהר ונצחון חולפים. אס'אס פושטים הם מחלפותיהם ונותרה בדר האמת הערומה, האמת ה-משועת לכור ההיתוך שלה על מנת שיצטרפה ויכרינה לחיים."

... "הקדמה הן אלה שמונה עשרה שנו-תי לפרק זמן ארוך המתעתד להיכנס כפתחה של הקחה לעתיד נוח ואנושי. ביאטריצ'ה נסוגה, נרתעת מפני ספי-חתייה של מציאות החללון והיפוי, שתי אספקלריות חשמלנה אותי בערבוביה. אסתכל לאספקלרית הבדולח שלנגדי, בה משתקף שחור עיני וריסי השבוליים מצלים על גדותיהן. אתבונן באספקל-רות נפשי והירי נפש חסרת רבב, שוא-פת בכוחות יצירה עצמיים אל עולמות עליונים. תמה פקשת ביאטריצ'ה, חסל סדר ליאונורה, גנויה דסדמונה המעונה, יורדת אופליה היפה אלי טמיון. מצו-לות יכסון."

... "בדד אעמוד על פרשת דרכים בחיי. האימן או אשמאילה. בכל ירק ואודם וכחל נוף סגולת מרחקים. ואנכי — מה דוממה, מה דומיה, אשקט דום. תינר-קוית יפלטו דרכים ויחבקו גיורתי ה-צרה, ילפטו פי הפשוק לרוחה וינגנו לי לחן הור עלי מיתר נבל ושרי-נעורים במערכה — אייכם נעוריי? ה-ל-נצה, ללא מבר, יידי ורע, אסתובב לי-חליפות בגני מולדתי? עיני צפות ל-מרחוק אל הבלתי נודע והמוטל בספק; קשרי ידיות אמיצים, כל תופר כנותם. עלם העלמים הפורט עלי מיתרי כתיב-תו ודיבורו נעים-מירות ושיחן."

... "אנא, מצאני נא. הריני לפניך, שכו-בה על עשב מבלבל נוצץ מטל. ידי-אמונות לכתובה אליך ועיני נשואות בתחינה כלפייך. ההפך כושי עורוי? "לא כי."

... צברה: שלחי לי מיד את כתובתך, אחרת אוצף דרישות להתקשר אתך ו-ידי הקטנה תקצר מהושיע ועיני תר-אינה ותכילנה."

★ ★ ★

צנחן ככה אדם

... "אינני חושב שצנחן כשלעצמו חייב להחת גורם משיכה לבנות." כותב (1007/1148) "באשר הצנחן הוא אדם ככל האדם." אך מה שבטוח, בטוח, הוא צנחן משתגע לקבל מכתבים. הוא בן 21, שחור שיער ורוצה להתכתב עם בלוגנית, אך לא ידעה גם שחרחרתה. הוא איננו דתי או מסורתי, ואף על פי כן מוכן הוא לעניין בכתב אפילו נע-רה דחית."

... היא רשאית לכתוב לו ככל העולה על רוחה. הוא אפילו מוכן לקבל ממנה שיעורים בבישול, אם זהו דחוק הנושא החביב עליה ביותר. לעומת זאת יכתוב הוא לה על קוריוזים מעניינים בקרבות סיני בהם השתתף. כל זאת, בתנאי ש-תשלח לו תמונה כבר במכתבה הרא-שון.

★ ★ ★

מה שהיא שונאת

... אני מפרסמת את מכתבה של (1149/-/1007) כלשונה, משתי סיבות. א. משום שהוא חבוב וכאשר אהבתי, וב. משום שהיא הבטיחה לי זר פרחים ענקי, ולא איכפת לי מה שתחשבו עלי. אמרי זאת בששונים. (1007/1149).

... "עייפתי מ... "לטישת עיניים אינסופית לעבר מר-דדי קטע פרישמן-גורדון ברחוב דיזני

„משורה ישחרר רק המוות!“ – פסוק זה היה נכון לגבי הנשים והאמהות, יותר מאשר לגבי לוחמי-המחתרת הדמעות מאחורי הברזל

בדמעות אמהות השכולות ללא בנים, ובדם תינוקות שהורים כמו בלט נביג' הנופול-לבנים, את בנין המולדת נקים.

(מתוך המנון לח"י)

ש זרות אלה, המהוות את הבית השלישי בשירי של אברהם (יאיר) שטרן, לא היו ידועות לרבים, גם בימים שהשיר, אשר הפך להמנון הלח"י, היה מושר בפי כל ושוורתיו הראשונות – חיילים אלמונים נהנו ללא מדים – היו לאת מסימאות המרד.

עוד פחות מהבית השלישי בשיר, היו ידועות האמהות עצמן, החיילים עצמם וכו' לתורה ולתהילה, מי פחות ומי יותר. שמות גיבורי המחתרת נישאו בפי כל נער ברחוב, אגודות וספורי גבורה אפפו את דמויותיהם של הלוחמים בשלטון הזר. אולם צד אחד בכל הפרשה כאילו נדחק לקרן זווית, נשאר בצל זרקורי הפירסום גם לאחר קום המדינה והארתם של פרשיות המחתרת הסודיות ביותר.

הצד שנשאר בלתי ידוע, היו פרשיות הגבורה האנושית והסבל של אמהות שכולות של לוחמי המחתרת, של נשי הלוחמים ושל חברותיהם. הן שותפו כמעט בעל כורחן בחיי המחתרת של בעליהן, חילקו עמם את חיי הסבל או נשארו בודדות לבדן, כאשר בעליהן היו במאסר או בגלות.

כל אותן טרגדיות אנושיות אשר שימשו כרקע למלחמת השחרור, דמעות האמהות והנשים מאחורי הברזל הלוחם, לא צורפו עי היום לכוס הדמעות הגדולה אשר משקה את שחיל המדינה הצומח.

אחת מאותן אמהות ורעיות היתה צפורה גוריון, אם

לנטוש אותה. ההחלטה דרשה מהם קרבן רב. היא היתה כרוכה בנטישת המשורה בנהריים, ובמעבר לדירה צרה בסמי טאות מאה שערים בירושלים. שם, בדוחק ובעוני, גידלה צפורה את שלושת בנותיה, בת-ציון, דרור ונעמה.

אולם יותר מכל זכרה צפורה גוריון את שנות תחילת המרד, כאשר ביתם הפך לבית הארגון הצבאי הלאומי, והמשפחה כולה התגייסה לשורות האצ"ל. עשר שנים תמימות של חיי מחתרת, יסורים וסבל עברו על משפחת גוריון. הבעל נאסר, שוחרר ונעצר פעם אחר פעם. הוא היה יותר במעצר מאשר בבית. עול הדאגה לפרנסת המשפחה הוטל על אשתו. אולם היא לו הפסיקה את קשריה עם המחתרת. בשנות המאסר של בעלה, שימשה צפורה בתפקידי קישור שונים של האצ"ל. היא היתה המקשרת בין הארגון ומהגות העצורים. בתוך קופסאות קרטון של בשר ומצרכי מזון אחרים, היתה מבריחה אל בתי הכלא והי מחנות הסגורים ביותר, עתוננים, מכתבים סודיים, ופקודות יום של הארגון.

גם כנותיה טעמו במשך תקופה ארוכה את טעם המאסר. דרור ונעמה ישבו בלטרון ובבית-הסוהר בבית לחם. ואילו הבת הבכורה היתה במשמר הירדן, בגליל.

★ ★ ★

„רצוני האחרון“

כ ל מאורעות הקטנים של אותם ימים רחוקים לא הירפו מצפורה גוריון, בשכבה במיטת חוליה. היא העלתה מול עיניה את פרטי הפרטים, את רגעי האושר והשמחה, ואת שנות הצער והיגון. בתוך לכה ידעה שימיה ספורים ושקצה קרוב.

חפשו את הנשים – זו היתה צוואתה של צפורה גוריון, חברת המחתרת בימי מלחמת השחרור, שהקדישה את עזבונה להנצחת הנשים הלוחמות.

וממראה עיני את סבלן של האמהות והרעיות במחתרת, אלה אשר עשו את המרד והחוללהו בשנות הנוער והעלומים אשר נגולו מהם מעבר לסורג וברחה, מעבר לתיל וחומות. אלה אשר לכאורה עמדו רק מן הצד, רק שותפות היו בעורף, אשר על שכמן הוטלה הדאגה למשפחה, לחינוך הילדים, לייצוב אפיים, אלה שנשארו בגאון ובאומץ את נטל הפרידה מן היקרים להם, אם פרידה זמנית ואם פרידה לצנח. בזכרי כל זאת קמה וגמלה בלבי החלטה. אמרתי לעצמי – רק הגוף יבלה ויחלוף, והרוח אשר לצנח תישאר, תפעם, תדריך, תמי ריץ ותאציל.

„רצוני כי במוזיאון המחתרת, במכון ז'בוטינסקי, תוקם קרן מיוחדת לאסוף את כל החומר על חלקן, מפעלן, חזונן והגשמת רעיון החירות הלאומית ומעש המרד בידי הגשים בגולה ובציון.“

„קרן זו תתן את כל האמצעים לאיסוף החומר שיהווה הסיס לכתיבת אנצקלופדיה שבה יפקדו ויוזכרו כל הנשים, שאפשר יהיה לעמוד על אפיין וטיבן, על חלקן ומעשיהן של הצנועות והנחבאות, של הנשכחות מרצון ונאלמות משבע...“

★ ★ ★

ואלה הנשים

ר כושה של צפורה גוריון היה חלקה בבית המשפחה ברמת-גן. ערך העובדן מגיע לכמה אלפי לירות. אולם בני המשפחה לא המחינו עד אשר ימכר הבית וימצאו כספים למימון המפעל שהגתה אמם.

שלוש הבנות, כולן נשואות ועובדות, ויצחק גוריון, העובד בעיריית תל-אביב, החלו להגשים את צוואת אמם. נוסד ועד ציבורי המורכב מלוחמות המחתרת ונשי לוחמים מכל הארץ-גונים, והחומר הראשון כבר החל להצטבר.

היה זה חומר מזעזע. הנה פרשת דבורה דרנר. היא גידלה שלושה בנים לתפארתה. הבכור נאסר למחרת יום חתונתו, ישב תקופה ארוכה בכלא. הבן השני ירד למחתרת, נתפס ונאסר, נידון למוות ונתלה מבלי שיפורסם שמו האמיתי. במקום יחיאל דרנר הוא נקרא דב רוזנבאום. ההורים היו נאלצים לשבת שבעה בסתר, כדי שלא יגלו את זהות התלוי. כעבור זמן קצר חלה האב ומת.

אם אחרת, רומיה עמרני, שיכלה את שני בניה היחידים במלחמת המחתרת. האחד נהרג בשעת הפריצה לכלא עכו ואילו השני נפל ביחידת אצ"ל שהתקיפה את רמלה.

פרשה אחרת היתה פרשתה של מלכה הפנר-גרנביץ. מלכה היא כיום בת 30, אם מאושרת לשני ילדים בריאים. לפני שנים עשרה היתה מלכה חברת מחתרת. היא השתתפה בהתקפת לח"י על בני המלאכה של הרכבת בחיפה. היא נפצעה בגבה, נתפסה, הועברה לבית-החולים הממשלתי בחיפה.

במשך כמה ימים ריחפה בין חיים ומוות. כשיצאה מכלל סכנה, נשארו מספר רסיסים עמוק בחוט שדרתה. הרופאים פסקו כי מלכה לא תוכל להשתמש ברגליה לעולם.

מלכה הועברה מבית החולים לכלא בית לחם. יחד עם שלוש בנות אחרות ושמונה עשר בחורים, הועמדה למשפט בפני בית דין צבאי בחיפה. לאחר שנידונה למאסר ממושך, הסכימו הבריטים לתון אותה מבתי שתיבוע חרטה. היא סירבה והמשיכה לשבת במעצר. זמן קצר לפני קום המדינה ברחת ממחנה עתלית, לאחר שכמה נסיגות בריחה קודמים שלה נכשלו.

דבורה, רומיה ומלכה הן רק שלוש מתוך מאות ואלפי נשים אלמוניות העומדות עתה לצאת מאלמוניותן, בזכות צוואת המיוחדת של צפורה גוריון.

חפש את האשה, אומר הפתגם הצרפתי. הפעם יבוצע פת גמזה הלכה למעשה, כאשר יתחילו החיפושים הממשיים אחר כל הנשים שדמעותיהן עמדו מאחורי הברזל.

ניתוח באמריקה. צפורה גוריון (ימין) בחברת בתה נעמה (שלישית מימין) הנשענת על קב, בבואם לארצות-הברית בשנת 1948, כדי לנתח את רגלה של נעמה שחלתה בלטרון. האשה חבושת הכובע, במרכז, היא יוהנה ז'בוטינסקי. ואילו שני האנשים מרכיבי המשקפים הכהות הם מאיר פלאי ודוד וייס, חיילי האצ"ל שהתעוררו בקרבות ונשלחו לשם ריפוי.

משום כך, כתבה צפורה גוריון את צוואתה על ערש זיוה. את הצוואה מסרה לידידתה ושותפתה לגורל, אסתר רויאל גאור.

במוצאי יום כפור תשי"ז, נפטרה צפורה גוריון בבית החולים בירושלים. לאחר מותה נפתחה הצוואה. היה כתוב בה לאמור:

„רצוני האחרון: זה שבועות רבים, בשכני בבית החולים, חשבתי רבות על כל האפשרויות הנובעות ממצב זה. אין זה מן הנמנע כי נכונו לי, יחד עם אישי היקר לי, עוד הרבה שנות חיים ובריאות, אולם תמיד הייתי נוהגת לנתח כל מצב ולהתבונן בו מכל צדדיו, ועל כל הסקנותיו. על כן אדון בואת באשר עלול לקרות ברא היום, כאשר תגיע דרכי בחיים אל סיומה.“

לאחר הבעת משאלות בקשר לקבורתה, כתבה צפורה גוריון בצוואתה: „לא ספנו, בעלי ואני, בימי חיינו המסור תפים לעושר. חייכנו גם את בנותינו לבלי שאוף לעושר חמרי. על כן אין אנו משאירים אחרינו רכוש חמרי גדול. אבל הבל הוא להוריש פרוטות לבנים ובני בנים היקרים מכל אשר יסולא בכסף ובזהב. ואם כי לא אשר ישאר אחרינו שלהם הוא, בטוחני כי יראו ברצון ובאהבה את חפצי הבא: „בחשבי על כך הנני נזכרת בלילות הסער ובימי המלחמה והמרד לשחרור המולדת, כפי שחזיתים מקרוב. ובידעי מבשרי

• בשנת 1929 נסעו כמה ממנהיגי ההסתדרות ללונדון, כדי לתמוך במועמדותו של ציר לייבוריסטי גוי מרובע וייטצ'פיל, נגד מועמדותו של הציר היהודי-השמוני ג'אנר. מבצע זה גרם לפרישה המונית מתוך ההסתדרות ומפלגת אחדות העבודה.

לשלוש בנות שהיו במחתרת, ורעיות של איש המחתרת יצחק גוריון.

★ ★ ★

יזכור עם ברל

ר רופאים אמרו נואש. מחלת הסרטן אשר נתגלתה בצפורה גוריון (57), כחודש יוני אשתקד, לא השאירה פתח רב לסיכויי חיים. אחרי ניתוח שנערך מיד עם התגלות המחלה, ניצעו הרופאים בראשם, פסקו לצפורה גוריון חודשי חיים מעטים בלבד.

בחודשים הארוכים, כאשר שכבה צפורה גוריון באולם הצחור והשומם של בית החולים, היתה לה ההזדמנות להעלות מנגד עיניה מחדש את כל פרשת חייה.

היתה זו פרשת חיים שהובילה אותה מעיריה קטנה באוק רינה, שם נולדה בדיוק בתחילת המאה, דרך שנות לימודים והוראה בבתי-ספר עבריים בריבנה, עד להוראה בבית-הספר העברי הראשון בעמק יזרעאל, שהיה בעין-חרוד.

היא יכלה לזכור את שנות נישואיה הראשונים ליצחק גוריון, עתונאי ועסקן באחדות-העבודה. בתקופה ההיא, לפני למעלה משלושים שנה, היה יצחק חבר עין-חרוד ומאוחר יותר עובד מפעל החשמל בנהריים.

ללא ספק חשבה או רבות על התאריך ההיסטורי, ששינה את כל דרך חייה והיי משפחתה. היה זה בשנת 1930. בביתם שבחיפה, אירחה משפחת גוריון את ברל כצנלסון, מנהיג המפלגה. היה זה יום של יזכורים סוערים על עמדת המפלגה, בקשר לחרפת וייטצ'פיל. עוד באותו יום החליט הווג, שאוכזב מעמדת המפלגה,

קולנוע

גם מה שאירע לנונה, בתה של גירבו, גולל וולה, כעבור שני כרכים, בספר בשם נוה, ששימש בסיס לסרט קלוקל וחסר טעם של כריסטיאן ז'אק.

מה שאפשר להפיק מיצירה של אמיל זולא, מראה הפעם הבמאי הצרפתי רנה (נשחקים אטוריו) קלאמאן, גירבו הוא סיפור חיים מ' זעזע, בדיק כפי שכתב אותו זולא: ניתוח מעמיק של תופעות העצלות, הספילות וה' שכרות.

בכמה קטעים נטוראליסטים, הסרט הוא מנוש מבחיל. תיאור הזוהמה והטינופת ש' בעוני, משמש רקע מופלא למעלתו הגדולה ביותר של הסרט: השתקנות מריה של, בתפ' קיד גירבו. הצעירה האוטסרית, חניכת שויץ, הופכת את הסרט לחתייה נדירה, למרות ש' שאר בעלי התפקידים אינם נופלים ממנה במשחק. כשהיא מחייכת, היא מכניסה בלב הצופים הרגשה של אושר וחמימות, גרמת להם להזדהות עמה בשמחתה וביגונה.

רוקולנוע

רוק, רוק, רוק (מאי, חיפה: ארצות הברית) — הוא אוד. ממוצרי הרוק-נרול ה' מיוצרים עתה ברוקבלנות, נוכח המגפה ש' פשטה בנוער העולמי.

פרנסוא פרייר ומריה של ב' ג'רבו" — זה בא מאמא

לצופים הגלגלים מסרטים מסוג זה, אין הרבה דרישות. כל מה שהם רוצים הוא קצת מוסיקה, כמה ריקודים קירקסיים — והסרט מושלם בעיניהם. משום כך אין פלא שכל מ' נצח תזמורת ממדרגה שלישית השואף לרוק לאמה, יעמיד מצלמה מול תזמורתו וייצר סרט. מעט תערובת של נערות חגיגיות ו' עלמים יפי תואר, מובטח לה שתביא את ה' סרט לשורת סרטי הרוקופה.

לפני שיהרסו כמה אולמות קולנוע במדינה, מוטב שבעלי בתי הקולנוע ישנו את נוסח השלטים באולמותיהם, ללא לעשן ולא ליי רוק-נרול.

תדרין

אלה הם הסרטים המוצגים בשבוע זה בערי' חארץ ואשר העולם הזה ממליץ לראותם.

- **ג'רבו** (ארמון-דוד; תל-אביב) — מרי' יה של מכה בעכוזה של יריבתה, בעזר הגוהל מכה אותה (ראח לעיל).

- **מוברידיק** (אוריון; תל-אביב) — רבי-החובל אחאב, רודף בשגעון אחר הלויתן הלבן וכוחות השחר, נרגורי סק, אורסין הלס.

- **המרשעת** (זמיר; תל-אביב) — מישל סימון תוקע ססין בבטן אשתו המרי' שעת והופך לגיבור לאומי, בסאטירה חב' רחית מעמיקה ומבדחת של סאשה גיטרי.

- **התיק השחור** (עצמון; חיפה) — השחיתות במשטרה, ארבעה רוצחים מודים כאשמה, ברצח שלא כוצע. יצירתו של אנרה חייאט.

ישראל

חיי שקט ושלוה

מהפכה חשובה חלה השבוע בתולדות ה' יומן הישראלי. הוא הפך מבלתי-נסבל למר' גיו ומעורר שאט נפש. היה זה כאשר הצי' טרף יומן כרסל למקהלה הצורמנית, ההופכת את נסיגת הכוחות הישראליים מסיני לאפוס גבורה, אשר מבצע קדש היה לעומתו רק מבצע חסר ערך.

במנגינות לכת צבאיות, בקריינות מרטיטה המנסה להחדיר בצופים את הכרת גודל ה' שעה, העלה היומן את התיאור הנשגב של הנסיגה מאל-עריש. יצרני היומן הגדילו ל' עשות, שעה שהביאו לעיני הצופים את תמר' נות השבויים המצריים, החוזרים למצריים, בתוספת דברי קריינות מקוריים: „לאחר חד' שי סבל וברדות, הם חוזרים עכשיו לחיק משפחתיהם... להיי שקט ושלוה.“

סרטים

הרגשה של אושר

ג'רבו (ארמון-דוד, תל-אביב; צרפת) — הוא שמה של גיבורת רומנו של אמיל (משי' פט דרייפוס) זולא, הטובסת, עליו מבוסס ה'

הוא צעיר ובעל דמיון. בחושו הדק מגיע תמיד להחלטה הנכונה.

מובן מאליו:

נלסון הוא מעשן!

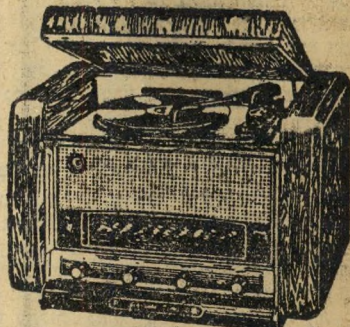
דרוש (ה) סוכן (ת) מנוסה כרכישת מודעות לאובייקט

נא לפנות בכתב יד אל: ת.ד. 136 תל-אביב, עבור 400

שתיהן זולות..

אבל אחת מזוככות והשניה עשויה קריסטל... גב מקלטי הרדין דומים אולם לאחר האזנה לתכנית באמצעות רדיו שני דר - בעל הצליל המעולה יאפשר לך להבחין ביתדותות ובטיבו.

רדיו שני דר מפעלי רדיו קליפר בע"מ

AMAX

לאחרונה - אך לאט

כאשר פתח השבוע בכנסת ראש סיעת חרות מנחם בגין בנאומו, קם ראש המד...
שלה דוד בן-גוריון ומיהר לצאת למזנון, כהרגלו במקרים כאלה. ניגש אליו חיכ אח' דוח העבודה יגאל אלון ושאלו מדוע אינך מקשיב לנאומו של בגין? הרי הצטרף לענות עליו אחרי-כך. אני קורא את דבריו בסטנוגר...
ראמה בעיני רבי, השיב ביגל, אך לשמוע אותו מדבר אינני מסוגל. . . אחד הנציגים ההודיים ניגש בעצרת האו"ם אל שגריר יש' רגל אבא אבן ושאל: הסבר לי, איך יכולתם תם לכבוש את חצי-האי סיני בחמישה ימים, ואילו לסתם ממנו אינכם יכולים אפילו תוך חמישה שבועות? השיב אבן: אנחנו הול' כיום לאחור, וכשהולכים לאחור מוכרחים ל' לכת לאט לאט, כדי שלא ליפול. . . המנ' היג היהודי-האמריקאי האנטי-ציוני לסינג רונזוואלד, שבמשך שנים עמד בקשרי מכ' תבים עם הסופר יהושע (מ' בנימין) התלמי, לא הצליח להתראות אתו שנים בארץ: מלווהו של האורח, מנהל משרד ראש הממ' שלה תרד קולק, שמר מכל משמר כי ה' שניים לא יצליחו אפילו לקיים שיחה טלפ' גית. . . בפתיחת ישיבת מועצת עיריית ירו' שלים, שעמדה לדון בחוק החזיר, הודיע ראש העירייה נרשאו אנרון כי נתקבל מברק משני הרבנים הראשיים הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג והרב יצחק נסים, וכי "מ' שום כבוד הרבנים" יקרא אותו בפני חברי המועצה. כשסיים את הקריאה, הטיל אנרון את המברק על תוך סל הניירות הסמוך אליו, באמר: "הכל על הוצאות הדואר."

★ ★ ★

גג העקרים

סוד ספרותי קטן שנחלה השבוע: המתר גם לעברית של שיחות הרבי מליובאוויץ, יוסף יצחק שניאורסון שהתגורר באר' צות-הברית והנהיג להשמיע את אמריו ב' אידיש, הוא לא אחר מאשר מרגם-המופת הישראלי, המשורר אברהם שלונסקי, ש' אף הוא נצר לחסידי חב"ד. . . הסופר 'שלוש אש טוען, כי ישנן שעות שבהן הוא שקוע ב'עולמות העליונים' ואינו אחראי למעשיו. שעה כזאת נודמנה כנראה בשבוע שעבר, כשיצא אש מביתו בבתים על מנת לקנות פרחים לשבת. הוא הלך כשואה כה שקוע בהייהריוו, ש' שהתעורר רק כאשר הגיע לשפת-הים ורגליו טבלו במים. . . רג' ר

פסוקי השבוע

- המזכיר הכללי של האו"ם דאג האמרשילר, בתשובה לכתב העולם הזה באו"ם דוד הרוביץ, על מכתב שדן בבעיות המדיניות השוטפות: "דבר אחד עלי להבטיח לך - לא אקריב את שלחתי הפנימית, ובמטרה להגן עליה אצמיד את עצמי למה שנואה לי, עם כל הצניעות, כהתגלמות הצדק והיושר."
ראש הממשלה דוד בן-גוריון, לעסקנים במפא"י, שבאו לבקשו כי יתן תפקיד כלשהו לשר-החוק לשעבר משה שרת: "לא מעניין אותי, אתם יכולים לתת לו מה שאתם רוצים."
ח"כ אחדות העבודה יצחק בן-אהרן, ברשומים מעצרת האו"ם: "הגוש האסייתי-אפריקאי שמשש כיום לשון-המאזניים בארגון האומות המאוחדות - הוא מעין הפועל המזרחי של האו"ם."
שר-האוצר לוי אשכול, לאחר ששר החינוך זלמן ארן טען בפניו כי יתן תקציב משרדו קוצץ ויצא בשן ועין: "יצאת לא בעין - אלא באין."
ראש עיריית תל-אביב חיים לבנון, בפתיחת תערוכת עיסורי-התניך של מארק שאגאל במוזיאון תל-אביב: "פעם למדנו את התניך בפירוש שליג (שמואל לוי גוררון). מעתה נלמד תניך בפירוש שאגאל."
שר-הדואר יוסף בורג על תלמידיו שעברו לאגודת-ישראל: "רבנים גדלתי ורוממתי, והם פשעו בי."
שר-הפיתוח מרדכי בנטוב: "תחת להיות בן-חורג לאבות רבים, מוטב שאילת תהיה ליד-טיפוחיו של אבא אחד!"
ח"כ חרות יוסף שופמן: "כשהממשלה מביאה חוק חדש להקלת עול חמסים, הדבר היחיד שאני בטוח בו הוא, שיגרומם למסים חרשים."
העיתונאי אורי קיסרי: "לא אגלה את אמריקה אם אגיד לכם שההשפעה האמריקאית בישראל הולכת וגדלה."
היועץ המשפטי חיים כהן, בהשיבו בנאום התביעה בערעור על משפט קסטנר, על טענתה של קתרינה טנש, אם הצנחנית, שהעידה כי הפקידה של קסטנר קיבלה אותה בשעתו בזילזול: "כלום אפשר, למשל, לשפוט אותי על התנהגותה של הפקידה שלי?"
המשורר אברהם שלונסקי, בערב ספרותי במועדון צוחא: "הסופר אוסקאר חיינד, שהתפרסם בשנינותו הרבה, היה דומה בעיני תמיד לאותו קלע היורה קודם את הצינים, מסמן אחרי-כך סביבם את המטרות ומתפאר לבסוף בקליעותיו המדויקות, בעוד שגורג' ברנארד שו היה ניגש כשבדיו אשפת הצינים אל מול קיר שעליו מסומנות מטרות רבות, יורה את כל חזיו, וכולם קולעים אל כל המטרות."
ח"כ הפועל המזרחי מיכאל חזני, על המצב המדיני: "מצב זה מספק פירוש אסטואלי לפסוקם של חז"ל, קשים מוונתו של אדם בקריעת ים-סוף - אם רצוננו לשמור על גישתנו ליס-סוף, ממילא חייבים אנו להסתפק בפחות מוונות."

אמבטיית שמש

אין ישראל הארץ היחידה בעולם הענייה במקורות דלק והנתונה, כי יום, לקיצוב דלק וחשמל, אך יש' ראל היא אחת הארצות המעטות בעלות תנאי אקלים המתאימים ל' ניצול מקור אנרגיה המצוי בשפע: השמש.

המחקר לניצול אנרגיית השמש בארץ בוצע על-ידי המועצה המד' עית של ממשלת ישראל ועל-ידי "מירומית", מפעל של יוצאי דרום-אפריקה באשקלון. "מירומית" כבר עברה מזמן משלב ההלכה למעשה, יצרה בשנתיים האחרונות יותר מאלף מתקנים שמיים.

בכל ימות השנה, הדוד ה' שמי המספק מים חמים לדירות מותקן על גגות הבתים ובגלל מב' גתו הפשוט יחסית (שאינו מצריך כל טיפול) הוא פועל כסדרו שנים רבות. הדוד יעיל והסכנוני ביותר לבעלי בתים של קומה אחת וגג שטוח או לדירי הקומות העליונות של בתים גדולים.

הדוד מכיל מאתיים ליטר מים וביום שמש רגיל יספק הדוד תוך שש, שמונה שעות את כמות המים המלאה כשהיא מחוממת ל-45 מע' לות (בחורף) עד 70 מעלות, בקיץ. הישג כביר בהתחשב בעובדה כי אין בארץ, בממוצע, יותר מעשרים יום לשנה שהם חסרי שמש לחלו' טין - ורק בימים אלה לא יספק הדוד מים חמים - שעה שבשאר 345 ימות השנה יספק הדוד את כל כמות המים החמים (לאמבטיה, ל' מקלחת, למטבח) כשהם מחוממים על-ידי אנרגיית השמש, שאינה זקוקה, כידוע, למונה חשמל, המגביל את התצרוכת לקילוואט-שעה מס' פר.

הבת האבודה חזרה בשלוש הביתה, משך למעלה משבוע, לא יכלה המסמרה לגלות את עקבותיה של הסטודנטית שפרה רבינוביץ, שנלמדה יחד עם חברה הסטודנט נדעון הולין. היו חששות רציניים מאד כי השניים קיפחו את חייהם. מאוחר יותר הודיע הלגיון הירדני כי השניים חצו את הגבול בסעות, ונשבו. בתמונה זו, נראית שפרה מתחבקת עם אמה, דקות מעטות לאחר ששבה לירושלים העברית, דרך מעבר מנדלבאום. חברה נשאר בשבי הלגיון.

עד שהיננו כי אפשר לכתוב שירים גם בלי לספס על גגות ולהיעקץ על-ידי עקרבים.

★ ★ ★

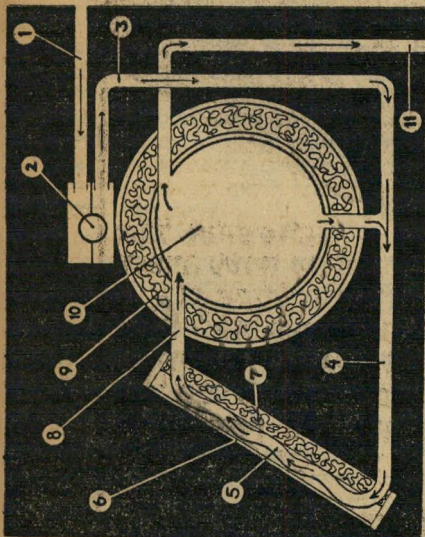
הגות טוסקאני

משהגיעה הידיעה על מות המאסטרו אר' תורו טוסקאניני, החלו חותיקי היישוב להעלות זכרונות מן הימים הטובים של יריד המזרח וקונצרט הבכורה של התזמורת הסימ' פונית הארץ-ישראלית. אחד החותיקים, יש' ראד ג'ינובורג, ששירת בימים ההם במש' טרה בדרגת קורפוראל במשטרת המאנדאט, סיפר השבוע: "באחד הימים באתי לתל' אביב, ברחוב אלבני, ליד הבית הישן של ה' חעד הפועל של ההסתדרות, פגשתי את שאול אביגור, שנקרא אז עדיין מאירוב. הוא אמר שנפלתי לו ממש מהשמים, משום ש' הגיעו שמועות כי הפאשיסטים האיטלקיים רוצים להתנקש בחייו של טוסקאניני בהגיעו, באותו ערב, לשדה-התעופה בלוד. שאול רצה שאקבל על עצמי לארגן הגנה חשאית לטוס' קאניני נסעתי ללוד, ובחזרה-המתנה של שדה-התעופה מצאתי כבר את יחזקאל סהר, מזכירו הפרטי של ד"ר הירש זוי. מן ב' ימים ההם, הפקודה שקיבלתי הייתה לירות אוטומאטית בכל מי שינסה להתנקש בחיי טוסקאניני. המטוס הגיע ואנו נכנסנו למסלול במניית, שבה חיכה גם הכור ברזניסדאב הז'ברמן, ויצאנו מיד לתל-אביב. האועקה הייתה, כנראה, אועקת-שוא. טוסקאניני המ' שיק לחיות עוד שנים רבות וטובות. . . שמו של שחקן התיאטרון הקאמרי יוסף צ'ור מופיע במדרין-הטלפונים החדש באות ב', לאחר שכינויו "בומבה" נתקבל על דעת עורכי הספר כשמו הרשמי.

★ ★ ★

שאריות שירים

בסימפוזיון על דמות העתונות העברית, שהתקיים ברמת-גן, סיפר איש למרחב דויד אשכול על התלמיד שנבחר בתזמורת-בגרות ונדרש לכתוב חיבור של 400 מילה על הנר' שא: "עתידי האנושות". תשובתו, שנכתה ל' ציון "טוב מאד": "אם אפשר לכתוב על עתיד האנושות ב'400 מילה, אז אוי ואבוי לאנר' שותו". . . לעומת זאת סיפר אורי קיסרי כי לו לא האיר המזל בצורה כזאת. בהיותו תלמיד בן 14 בגמנסיה הרצלית, נדרש לכתוב חיבור על הנושא "התועלת שבטיולים", כתב: "אני מסכים עם המורה שיש תועלת רבה ב' טיולים. על כן אני יוצא עתה לטייל בשמש". החיבור קיבל ציון "לא מספיק". . . איש הבוקר אייזיק רמבה נזכר במעשה שקרה לו בהיותו עורך המשקיף הרביזוניסטי. כי שהביא לו משורר צעיר כמה שירים, אמר לו: "תשאיר את זה כאן!" והמשיך בעבודתו, כי שלפתע נודעו לשמוע קול שירה בוקע מפי המשורר. נסתבר כי הלה חשב שרמבה אמר לו: "תשיר את זה כאן!"

ההסבר: (1) החיבור לרשת המים הכללית; (2) המצוף לקב' עת לחץ המים; (3) הצינור ה' מוביל מים ללוד ולקולט; (4) ה' צינור המקשר את הדוד לקולט; (5) הקולט, העשוי צינור מתפתל על לוח מתכת שחור לשם קליטת חום מכסימלית; (6) מגן-הזכוכית מפני רוחות; (7) חומר הבידוד להגנת גב הקולט; (8) הצינור המבודד המוביל מים חמים ללוד; (9) ציפוי שכבת צמר-סלעים ל' בידוד הדוד; (10) דוד האגירה המכיל 200 ליטר; (11) הצינור להספקת המים החמים לזירה.

הגיוס הזה מפריע נורא

מושה אירום

התותחנים, בו השתלם במהירות במספר קורסיים רב, והגיע עד לדרגת סרן. לפני שלוש שנים נשא אשה. כעבור שנה נולדה בתו הראשונה. כאשר יצא בהיותו בן 29, לשדה הקרב, טרם נולד בנו השני. אשתו היתה אז בחודש הריונה השביעי.

בהתאסף יחידת המילואים שלו, אמר משה לפיקודו: "הגיוס הזה מפריע לי נורא". ה"גיוס" הפריע לו הן בחייו המשפחתיים והן בניהול בית המלאכה שלו. אולם מוישה לא התלונן. באותו יום של הכנות קדחתניות לקראת היציאה, התרוצץ משה ללא ליאות ואיש לא שמע ממנו עוד על בעיותיו האישיות. יחידת התותחנים שלו קיבלה את המשימה לרכז את מוצבי האויב ולהכניסם להסתערות השריון. אש כבדה מנשק קל הומטרה לעבר החוללים. משה יכול היה להמתין עד שהאש תיפסק, אולם היה עליו לסייע לפורצים. לשם כך היה חייב להשתמש במצפנו מחוץ לוחל, רחוק מהשפעות מתכת. הוא קפץ מחוץ ל"זחל עם המצפן. כעבור דקה התפוצץ באותו מקום פגז מצרי.

על אף האש החזקה הצליחו לחלצו, כשכל גופו מלא רסיסים. הוא מת בבית החולים. מיד לאחר שנפגע, נתפס מקומו עלידי סגנו אך בבית משפחת אירום, אין מי שימלא את מקומו של משה.

חיים מצריה

מקלע בינוני בכוכב הררי

אימונים. המחלקה — מחלקת הניכים בקורס מפקדי כותות — דוהרת בקצב מסחרר. זהו מסע פתיחת הקורס, מסע־שבירה למושבה הקרובה. בראש צועד המפקד, גבר קומה, נאה פנים. הוא דוהר במהירות איומה ומחלקה אחריו. חייל כושל — ה"מפקד נוטל ממנו זביל פצצות, וממשיך קדימה. כשמגיעים לבסיס, הוא בקושי זו: שריר ניחק ברגלו והכאיב לו כל זמן ה"מסע.

הוא נולד ברמתגן, בן למשפחת מייסדי העיר. אביו היה מראשוני השומרים במקום, חייל ותיק במשך שנים, שוטר במסגרת ה"מיוחדת. חיים היה ספורטאי. אלוף ישראל בריצת 300 מטר, שותף לשיא ארצי 100 מטר לנוער, אלוף מנב"י בשנת 1954 ב"ריצות 100-400 מטר.

צניחה. מספר שעות לפני הקפיצה בת"ר, רון, הוא נתקף בהרעלת קיבה. משך שעות הוא מתחמל על המיטה. בקושי נסדר מ"פיקודו היוצאים לצנוחה. המחלקה תנונה בלחץ קשה, תחת התקפות היריב בתמרון. הם קוראים לעזרה. קולו של המפקד מצ"לית, מהעבר השני, נשמע, באלחוט: "אני בא לעזרה". כעבור זמן, הרגיש את עצמו קצת יותר טוב, וצנת בגל השני.

כשהיה ילד, היה שובב. פעם שיחק ליד בריכה ונפל לתוכה. פעם אחרת בלע מפתח מתוך צרור מפתחות שניתן לו למשחק, והכריז בנאוה: "בלתי (בלעתי) מפתח סטנצ'יק". יום אחר חזר כשהוא עטור ענף עץ, שנתקע בראשו בקוץ שהעמיק מאד.

פעולת תגמול. לפני היציאה, יושבים ר"מחלוצים. אחד צוחק על השנוי ומתחיל שתורו להתפגרה. מטילים גורל. תנונו של חיים יצא להיפצע. הקרב מתחיל. אחד התפ"קידים החשובים מוטל על מצליח ופיקודו. הוא ממלא את תפקידו בשקט מופתי ובקור רוח. רק לאחר שוך היריות הוא מודיע בקול שקט: "נפצתי".

הוא נמשך לצבאות עוד מילדותו. מגיל צעיר היה חניך תנועת הצופים. בבית־הספר התיכון נכנס לגדנ"ע, סיים קורס מ"כים כחניך מצטיין, עבר קורס סיירים וקורס צלפים, הודרך בקורסים למרות שלא למד עוד בבית־הספר התיכון. לאחר הכתה ה"שישית נאלץ להפסיק ללמוד, עבד בתחנת החשמל רידינג.

קבע קדש. הכנות. רגלו של מצליח רחוי קה מלהיות כסדר. הוא מתאמן בריצה. מת"פאר ביכולתו לרוץ שנית. צניחה. התארגן נות מהירה על הקרקע. כל הילה מתחפרים, משוחחים ומתלוצצים. מצליח, בן 21, אומר לחבר: "כשהעסק יגמר ונחזור הביתה, נר"כין ארוחה בריאה לזכר כרסום מנות־הקרב."

ההובי שלו היה הצבא. הוא גם בחר ב"צבא כמקצוע לחיים, אסף בביתו ספריה צבאית ענפה. הוא דחה כל תכניות פרטיות בגלל הצבא, חתם על שירות בצבא הקבע.

קרב במצרים. יש צורך להסתער בכ"דונים על כוכי האויב. מצליח מתערע עם פיקודו, מעמדה לעמדה. עד שהוא נתקל בעמדת מקלע בינוני. הוא ממשיך להסי"תער, נופל ללא הגה מפיו כשצורר כדורים פוגע בו. שאר אנשי חוליתו נפצעו.

האם עבדה בוגדוטיוריה ברמתגן. מזה שבע שנים ביקשה לעבוד בעיריה. אולם לא התירו לה, משום שבעלה עובד גם הוא בעיריה, במחלקה הסניטרית. אחרי מות ה"בן, קיבלה האם את העבודה.

למה לשרת בצבא זר?

בטונים היה יצחק אלבו ספר. היתה לו חנות משלו והוא העסיק בה פועלים מספר. שם גידל משפחה וששה בנים לתפארת, כולם זכרים. יוסף היה הבכור. יתכן ויצחק אלבו לא היה חושב לעזוב את חנותו היפה, לחסל את כל עסקיו כמעט ללא רווח, ולעלות לארץ, אילמלא היה מתבונן בבניו הגדלים וחדר לעתידם. אמר יצחק: "ראיתי שהבנים גדלים גיבורים וחזקים. ראיתי שעוד מעט הם צריכים ללכת לצבא הצרפתי. אם כבר צריכים ללכת לצבא, שילכו לצבא ישראל".

יחד עם ששת בניו ואשתו, עלה יצחק לפני שש שנים לארץ, שוכן בצריף במחנה ישראל שליד לוד. הוא היה זקן. אשתו גם היא לא צלחה לעבודה ואילו חלק מהבנים טרם הגיעו למצב בו יוכלו להפח עבודה ולעבוד. המצב היה קשה. הציל אותו יוסף הבכור. עוד בטונים, אחרי סיימו את בית ספר אגיאנס, החל יוסף ללמוד מקצוע. הוא למד בבית־הספר המקצועי של אורט. במחלקת המכניקה העדינה, הצטיין בלימודיו. אולם כשאבה המשפחה לארץ, נשלח יוסף עלייזר הנוער לקבוץ אבן־יצחק־גלעד, בדרך לחיפה. בתחנת הנוער שלו, בלט יוסף כנער שהתאקלם במהירות בהחי החיים ובסביבתו החדשה, למד את שפת הארץ ואת מנהגיה בקלות מפתיעה. אך מצבם הקשה של הוריו אילצו לחזור למעברה. כה עבד כחשמלאי ומכונאי כדי לעזור להוריו.

אולם הקיבוץ לא ויתר בנקל על יוסף. מ"חנכו חששו שבמצבו החדש עלולים כשרונות ויכולות ללכת לאיבוד. הם שלחו מרריך ל"מחנה, להשפיע על ההורים להחזיר את בנם יוסף ואת בנם השני, שגם הוא היה באותו קיבוץ והוצא יחד עם יוסף. הקיבוץ היה מר"כן לתמוך בהורים; ההורים קיבלו את התמיכה ויוסף ואחיו חזרו למשק.

יחד עם חברת הנוער שלו, התגייס יוסף לנח"ל. בנח"ל סיים קורס מפקדי כותות, הש"תתף בקרבות, עבר קורס צניחה. הצבא לא היה מכשול פיזי לבחור השרירי, שמנעוריו

יוסף אלבו

עסק בכדורגל ובבוקס. הוא שמת בחלקו ר"רק המצב בבית הדאגו. לא פעם אמר להר"ריו: "אחרי הצבא, תראו שיהיה טוב. אני אעבוד ואחם לא תעשו כלום. אני אחזיק את כל המשפחה".

ב"31.10, באחד הקרבות הקשים בסיני, נה"רג רב־טוראי יוסף אלבו בפעולה, כשניסה להגיש עזרה לחברים נפגעים. במשפחת אלבו נשארו רק חמישה בנים.

השבוע התיצב אחי הצעיר של יוסף ל"שירותו הצבאי. הוא יכול היה לקבל דחיה או שחרור. אולם האב אמר: "לא רוצה שח"רור. למה באתי למדינה, אם הבנים שלי ית"חקרו מהצבא?"

העדר נשאר ללא רועה

אזעקה נשמעה בנהלל. האם נטלה את שתי בנותיה הקטנות, נזומה (5) ודפנה (6), מיהרה עמן למקלט. מלבד האזעקה לא נשמע דבר. לא מטוסים ולא פצצות. רק הרעש האידילי ל"עופות ובעלי־חיים שבמושב. אולם נחמה, הבת הגדולה שאלה: "אמא, לא מפציצים את אבא?" האם ענתה: "לא".

רחוק רחוק, דרומה מנהלל, התפוצצו הפצצות במרחב סיני. זה היה בדיוק באותו יום בו נשמעה האזעקה בנהלל. באותו הזמן בו היה נדמה לבתו כי מפציצים את אביה, יעקב קרסיק, הוא נהרג.

לאם רק הודיעו כי בעלה נפצע. כששאלה: "היכן הוא?" ענו: "בשדה". היא הבינה שאין עוד במה להאמין. אולם הבת הבכורה לא האמינה כשאמרו לה שאביה נהרג. היא אינה מאמינה בכך עד היום. היא חוזרת ומספרת מדי פעם: "זה שמת, זה לא אבא. זה יעקב קרסיק אחר. יש הרבה יעקב ויש הרבה קרסיק. לא יכול להיות שזה היה אבא, אבא היה גבור".

אבא לא היה גבור מלחמה; הוא היה גבור של שלום. גבור של שדה, של אדמה חרושה ומעובדת, של עדרים הרועים באחו. הוא נולד כזה, בסביבה מעין זו.

מצד אביו היה יעקב בן למשפחה ברוכת ילדים, שעלתה לפני יובל שנים ארצה, והתישבה במושבה הדרומית ביותר בימים ההם — קסטינה. משך שנים ארוכות התפרנסה המשפחה מפלחה חרבה, כשהיא חיה על להם צר ומים לחץ. מצד אמו, היה יעקב דור שלישי בארץ, צאצא לראשוני ההתישבות העובדת בעין גנים. הוא נולד וגדל בנהלל. בן שבע היה כשהתישם מאמו.

מילדותו רץ יעקב אחרי העדרים במושב, כשהוא חולם על יום בו יתנו לו להוציא את העדר למרעה בעצמו, ואולי יהיה זה עדר שלו עצמו. חלום העדר התגשם לפני שנים ספורות. בכוחות עצמו רכש יעקב עדר בקר לפיטום, השקיע את כל כוחותיו בטיפוחו. משעות הבוקר המוקדמות ועד לשעה מאוחרת בלילה, היה נמצא עם עדרו בשדה. לא פעם נשאר לבדו בלילה בשדה, לשמור על עזרי הבקר של המושב מפני חמסנים.

במלחמת העצמאות לחם יעקב בין מגיני משמר העמק ובין לוחמי עמק הירדן. אחרי המלחמה, כשהחלה העליה הגדולה, יצא עם ראשוני בני המושבים שהתנדבו להדרכת עז"לים. הוא יצא למעונה, תרשיחה שבגליל ה"מערבי, בה יושבו עולים בצד התושבים ה"לגשר בין העולים החדשים לתושבים ה"יתיקים.

לפני שש שנים נשא אשה, כדי שיוכל ל"המשיך ולקיים את משק הוריו. ככת ההתמדה והמרץ, הצליח להרחיב את המשק ולבססו כראוי. תחביביו היו תחביבים רגילים של מושב חקלאי: להאזין לפטיפוס הבנות ליד השולחן בשעת הארוחה, לנוח ביום והשבת ב"זוג המשפחה, לאחר שבוע עבודה מסרכת, לחלום ולשוחח על השאיפות הקטנות והג"דולות בחיי החקלאי; כיצד להגדיל את העדר, אילו הכלאות לעשות כדי להשיבחו?

לא היתה זו מליצה נדושה, כי אם אמת פרה: עזרי של יעקב קרסיק נשאר ללא רועה.

יעקב קרסיק

ד.ו.ב.ק.

עתה טובה אתאיז

פרס של עשר לירות יוגרל בין פותרי תשבץ „העולם הזה“ 1007

		7	6	5		4	3	2	1	
12				11	10			9		8
	16				15				14	13
		20		19		18				17
			24	23			22			21
25										
		29		28				27	26	
			33		32		31			30
39	38			37	36			35		34
		43				42	41			40
	48			47		46		45		44
		52		51			50		49	
				54						53

- מאונן: 1. סופר
 2. שנרצה ביו; 3. ריח רע; 4. יב-
 5. שח; 6. אליובת
 7. לג'ורג'; 8. מס'
 9. פר פרקי דניאל;
 10. הדרך הקצרה
 11. בין שתי נקודות;
 12. מרוב עצינו
 13. אין רואים אותו;
 14. זבח; 15. עץ
 16. הלבנון; 17. אנ
 18. מרחבי קדום; 19. רפובליקה אמרי-
 20. קאית; 21. מוצר
 22. חקלאי; 23. האל;
 24. סמל הטמטום;
 25. כלי לטיגון;
 26. מוצר מנקה;
 27. בחשמל; 28. פרק ישעיהו המו-
 29. דיע, בראשיתו;
 30. „כרע בל, קורס נבו!";
 31. עוף טרף; 32. אצבע;
 33. כמו 25; 34. העזים והכבשים;
 35. 41. אלוף פקוד;
 36. 43. חומה; 37. 44. אילן;
 38. 46. אויב; 39. 48.
 40. משטרה צבאית; 41. 49. יישוב בצפון;
 42. 53. בלעדיו אין הפקק יוצא מן הבק-
 43. בוק; 44. מכתב אכספרס.
 45. מאונן; 46. 2. רב-בית-חרושת
 47. לגפורורים; 48. 4. מאתיים וששים;
 49. 5. לכל אדם;
 50. 6. חיל-רגלים; 51. 7. תוספת הרבות
 52. 8. גץ; 53. 10. חיל-מתחיל;
 54. 11.

כתם; 12. היא שורה על האמנים;
 13. אותה סחם נאצר; 14. 16. יישוב ליד
 17. חיפה; 18. לא חם; 19. נקמה; 20. 22.
 21. בית במעברה; 22. משחק המלכים;
 23. אימיק הלוי הרצוג; 24. 29. דינה ליע-
 25. קב; 26. 31. צאצא; 27. 32. אשת החזיר;
 28. צועדים אותו בעיקר ביום העצ-
 29. מאות; 30. 37. שר; 31. אבי הציונות המדי-
 32. נית; 33. 41. באטא, בגליל; 34. 45. חייה גדו-
 35. לה; 36. 47. שרברב; 37. 49. קין להבל;
 38. 50. מוקיון; 39. 51. משחת; 40. 52. ריי"ש יוונית.

ילדות 'נואר 1940

ההפתעה הגדולה ליום הולדתך מצפה לכן ב„סלוא“ ת"א אלנבי 44

אמנות

תיאטרון

שושנה בגן המוות

יומנה של אנה פרנק (הבימה, מומחז ועלידי פרנסס גודריץ' ואלברט הקט, ההצגה: ישראל בקר) — כשירד המסך על הצגה זו בגרמניה, קרה דבר חסרת-קדים כמעט בתולי-דות התיאטרון. דממה דקה שררה באולם במשך כמה דקות, מבלי שאיש מן הקהל יזוז. אחריכך קמו האנשים אט-אט ויצאו בדממה, כשרחש עמום של שיחות-לחש ממלא את האולם.

בתל-אביב היתה ההגבה שונה. מחיאות כ"פיים סוערות היהדו מן הקירות האדומים של אולם הבימה במשך דקות ארוכות. באמצע המהומה קמה צעירה כמהוממת, הפליטה: „בחיי, שכחתי לפתע שזו הצגה! חשבתי ש" זה קרה ממש לנגד עיני...“

היתה זאת מחמאה טבעית ועמוקה לשני השחקנים העיקריים: שמעון פינקל, שהתרו-מם לרמה עילאית כאב הנבון והאנושי עד כדי כאב, ועדה טל, שהפכה את אנה פרנק לדמות חיה. אולם היה גם צד שלילי להגבה זו. כפרק אמת, היתה זאת חוויה גדולה. כהצגת תיאטרון, לא עלתה לשיא הראוי לה, מאחר שכל שאר השחקנים היו בינוניים, לא הפריעו אך גם לא הוסיפו הרבה.

רסן חיים גמזו: „אילו רוכזו בהצגה טובי הכוחות של הבימה, היתה זו יכולה להיות הצגה מועזת...“ אילו עמדה חנה רובינא בצדו של פינקל, כאמה של אנה, ואהרון מסקין מולו, כמר ואן-דאן, יכלה החוויה הלאומית והאנושית הגדולה (ראה העם) לה-פוך גם לחוויה אמנותית עמוקה.

גדולתו של המחזה היא בעדינותו. שתי המשפחות היהודיות, המתחבאות מפני הנא-צים בעליית-גג של בנין משרדים באמסטר-דאם, שוהות בו במשך שנים ארוכות. בכל רגע יכול המחזה להופיע בדמות קצין הגס-טאפו או „המשטרה הירוקה“. אולם הטבע האנושי דורש את שלו. סכסוכים פעוטים על מעיל-פרוזה ועל התור לבית-השימוש מעסי-קים את הנחבאים. ומעל לכל, באחירה דחוסה זו בין חיים ומחה, מלבלבת כשושנה בין החוחים אהבה כנה ופשוטה של נערה בגיל ההתבגרות. שום מגף נאצי אינו מופיע על הבמה כדי לשבור מסכת עדינה זו.

אין חסרים ליקויים תיאטרוניים בהצגה. אולם הם כאין וכאפס לעומת קולה של נערה תמימה, המגששת את דרכה אל האמת הנצחית אפילו כשקול זה בוקע מבצע לרמ-קול גם ומכני.

מאחורי הקלעים

אחזאים ואחזאים

סכסוך כספי פרץ השבוע בין מחברי ההצגה חמש חמש, באהל. הפזמונאית נעמי שמר והמלחין יוחנן זראי תובעים מאהרון מגד חלק בדמי האחזים, שמגד מקבל מקו-פת התיאטרון בהתאם להכנסות המחזה. ש-הפך בזמן קצר להיות מחזה-קופה מכניס. מגד טוען כי שמר וזראי ויתרו על כל הכ-נסה נוספת מהמחזה, לאחר שגבו את שכרם מיד לאחר הצגת הבכורה. לדבריו, אין ברשות השניים כל מסמך המעיד על זכותם להכ-נסה כזו. שמר וזראי טוענים, מצידם, שהצ-חתו העצומה של המחזה והכנסותיו הגדו-לות נובעות רק מהצלחת הפזמונים והמו-סיקה, להם היו אחראים שניהם. הטקסט ב-מחזה, אותו כתב אהרון מגד, הוא טפל לעי-קר — הם טוענים... **דרישת שדום** ראשונה מקבוצת השחקנים הצעירים שיצאו לפאריס, על מנת להרחיב את אוסקיהם בשטח הדראמטי, הגיעה השבוע לישראל. יוסף בנאי, אלברט חיוקיהו, נחמה הגדל (מלהקת הנח"ל), לאה קנטו והדרמטורגים נסים (אכזר מכל המלז) אלוני ויעקב מלכין, המלחים אותם, כותבים ש„שלומו טוב“ נוסף לשלומה ה-טוב, הורשתה הקבוצה לחזות בחזרותיו של הבמאי גאן וילאר, בתיאטרון הלאומי העממי. ובעתיד הקרוב יתחילו בחזרות על המחזה אדם לאדם, מאת ברטולד ברכט, בהדרכת של הבמאי הצרפתי סראו... **בית-ספר לנעירות** יוצג בקרוב על בימת התיאטרון זו רה מי. ביטוש ודודוב מביים את המחזה ההונגרי שעה בלתי נשלחת, מאת בקסי ר-סטלה, שהוא במקורו קומדיה על חייה הפני-מיים של פנימיה לנערות. במחזה המקורי לא היו פזמונים, והם נכתבו במיוחד להצגה העברית, לפי המוסיקה של מרק לברי.

ספרים

תרגום

בת השטן

הזרע הרע (מאת ויליאם מארץ', הוצאת הדר, 192 עמודים) אינו אלא תותח ספרותי כבד למדי, שהופעל במאבק המדעי בין מחייבי התורשה ומחייבי הסביבה. הסופר ויליאם מארץ' מנסה להמחיש את חשיבות התורשה, בדרך המובנת לקורא האמריקאי הממוצע יו-תר מכל: סיפור מתח מזועזע.

רודא פנמארק בת ה-10 נמצאת, לכאורה, בסביבה מושלמת. היא שוכנת בעיירה קטנה, המיושבת אנשים בעלי רמה תרבותית גבוהה למדי. היא מבקרת בבית-ספר מעולה, אמה,

רודא ואביה * קופת שרצים במשפחה

קריסטין, הינה אשה עדינה ומתורבתת להפ-ליא. אביה, קנה, הנמצא הרחק מן המקום לרגל עבודתו, מצטיין ביחס של אהבה והבנה למשפחתו הקטנה.

למרות הסביבה הטובה מבצעת הילדה פשע נטעב ביותר: כאשר זוכה אחד מחבריה לכי-תה, קלוד דיגל, במדאליה על הצטיינותו ב-לימודים, הרייה הוממת אותו בכמות נעליה הכבדות, מפילה אותו לתוך האגם הסמוך, לוקחת את המדאליה לעצמה.

האם מנסה תחילה לחפות על הפשע, ב-חשבה כי מעשיה של רודא נבעו מטירוף רגעי. אולם בהדרגה מוברר לה כי יש כאן יותר מטירוף: עוד בשיבתם בעיר אחרת הרי תה הילדה מעורבת בפרשת מותה המסתורי של אשה זקנה, אשר הבטיחה להוריש לה גולת בדולח יקרה. לפני כן הילדה היא את הכלבלב שלה ממרומי הקומה השלישית. ל-אחר שהוכרחה לסבל בו כמו דייה.

קריסטין אחותה היאוש מנסה לחפש את ה-הסבר למעשי בתה בתורת התורשה, מגלה קופה שלמה של שרצים משפחתיים: מתברר שהיא עצמה אינה אלא בתה של גדולת ה-רוצחות בתולדות ארצות-הברית. רודא קיב-לה, איפוא, ירושה נכבדה ביותר.

חדש וקריא

● **אביב עצבת ביהודה** (מאת אהרון אלמוג, ספריית פועלים, 93 עמודים) — ה-משורר משתתף בהפגנת מובטלים, מרחם על העיראקי הוקן, המוכר מטפחות בקרן רחוב, מיידה אבנים בשמשות בית-ספר, מזמין את הקורא להילוח אליו לעזאזל וחזרה, מבטיח לו למות בבית מלון. נסיון מעניין זה של שירה מגמתית, תוך שמירה על חריזה מסור-רתית, עדיף על כל הפרות היושבות על כיסא החשמל והמותת הכולע את עצמו, המופיעים בשירה העברית המודרנית. רישומי של משה ברנשטיין מוסיפים רעננות לספר כולו.

* מתוך הסדר האמריקאי שהופק לפי הספר.

